

PAWEU

Policies for an Aged
Workforces in EU

**RAPORT FINAL
A DOUA FAZĂ**

Co-funded by European Union
DG Employment, Social Affairs and
Inclusion

MINISTERUL MUNCII,
FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE

PAWEU

Policies for an Aged Workforces in EU

RAPORT FINAL A DOUA FAZĂ

Analiza empirică a capacității
de angajare și a viabilității individului
în vârstă în țările UE

Co-funded by European Union
DG Employment, Social Affairs and
Inclusion

MINISTERUL MUNCII,
FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE

Cuprins

1.	Introducere	4
2.	Ipoteze care trebuie testate, date și metodologii	6
3.	Ratele de angajare a persoanelor în vârstă în funcție de nivelul educațional din țările UE	9
4.	Caracteristicile indivizilor activi în vârstă de 60-65 ani în țările UE	30
5.	Caracteristicile persoanelor pensionate care combină pensiile cu veniturile din țările UE	40
6.	Concluzii	52

1. Introducere

În dezbaterile referitoare la politica economică, creșterea vârstei de pensionare, independent de condițiile și caracteristicile lucrătorilor, este adesea considerată o măsură care poate favoriza atât eficiența economică - creșterea numărului de persoane active, reducerea cheltuielilor publice în domeniul pensiilor - cât și echității, îmbunătățirea perspectivelor de pensie datorate unei vieți mai îndelungate și reducând riscurile de excludere socială și de lipsuri materiale.

Cu toate acestea, această linie de raționament tinde să neglijeze considerarea faptului că persoanele ar putea fi în mare parte eterogene în ceea ce privește posibilitatea de a continua să lucreze la vârste mai înaintate. Într-adevăr, oportunitățile de angajare ale indivizilor depind de corelarea dintre oferta de forță de muncă și cererea de forță de muncă. Pe de o parte, oferta forței de muncă este afectată de regulile pensiilor (adică atunci când indivizii sunt eligibili să primească o pensie pentru limită de vârstă sau pentru pensionare anticipată) și un set de caracteristici individuale (de exemplu, competențe, sarcini ocupaționale, sănătate) care afectează stimulentele individuale de a continua munca chiar și atunci când au fost îndeplinite cerințele de eligibilitate pentru pensionare. Pe de altă parte, cererea de forță de muncă pentru lucrătorii în vârstă, cu excepția caracteristicilor firmelor (de exemplu, sectorul, mărimea, costul forței de muncă) poate varia în funcție de anumite caracteristici individuale: de exemplu, se poate presupune că firmele au o tendință mai mare de a menține lucrători mai productivi cu înaltă calificare (adesea în poziții de vârf) atunci când sunt mai în vârstă, în timp ce acestea pot stimula pensionarea lucrătorilor mai puțin productivi (de exemplu, lucrători mai puțin calificați sau mai puțin sănătoși). În mod similar, aceste categorii de persoane ar putea fi expuse unor riscuri mai ridicate de șomaj la vârste mai înaintate și ar putea avea dificultăți mai mari în a fi reangajate odată ce au fost concediate.

Concentrarea pe un „lucrător mediu” ideal în analiza oportunităților de angajare ale lucrătorilor în vârstă ar putea astfel să nu fie suficientă pentru a analiza profund constrângerile și oportunitățile de pe piața forței de muncă pentru persoanele în vârstă. Prin urmare, regulile de pensionare „omogene” - adică cerințele de eligibilitate pentru pensiile care nu iau în considerare posibilitățile eterogene de a continua lucrul din cauza constrângerilor care provin atât din cererea și oferta forței de muncă - nu ar fi cea mai bună opțiune pentru a face față tuturor persoanelor mai în vârstă, riscurilor pieței, pentru atingerea unui echilibru efectiv între persoanele eterogene, fără să le afecteze în mod negativ nivelul de trai (de exemplu, fără a forța persoanele sănătoase să continue să lucreze sau să lase deoparte acele persoane cu abilități extrem de reduse care pot avea dificultăți la reangajare sau își amână pensionarea).

În plus, constrângerile și oportunitățile pentru lucrătorii în vârstă pot diferi în funcție de țări, în funcție de tipul de piață a muncii, de politicile de trai și de caracteristicile sistemului de producție. De exemplu, țările cu politici active pe piața muncii, bine dezvoltate pentru lucrătorii în vârstă și cu strategii eficiente de gestionare a vârstelor de către firme, ar putea considera rațional să înăsprească sistemele de pensionare anticipată, în timp ce țările cu o politică limitată de un sistem productiv orientat către sisteme tradiționale de producție, unde individul în putere este necesar pentru a fi productiv, ar putea găsi convenabil să stimuleze pensionarea anticipată. Prin urmare, în urma acestei linii de raționament, regulile de pensionare care nu iau în considerare complementaritatea cu celelalte caracteristici instituționale sau bazate pe piață, care afectează oportunitățile și constrângerile lucrătorilor în vârstă, nu s-ar putea dovedi optime.

Scopul acestui raport care rezumă activitățile desfășurate în cadrul Pachetului de lucru 2 al proiectului PAWEU, este de a furniza dovezi empirice despre posibila eterogenitate a indivizilor prin șansele lor de a fi angajați la vârste mai înaintate și despre particularitățile majore individuale care fac indivizii diferiți în ceea ce privește angajabilitatea și viabilitatea lor la vârste mai înaintate. Mai mult decât atât, ne propunem să verificăm dacă aceste caracteristici afectează în mod similar șansele individuale în țările UE sau asocierile dintre anumite caracteristici (de exemplu abilități) și probabilitatea de a fi activi la vârste mai înaintate în întreaga țară, sugerând astfel că, un set de politici complementare și caracteristici naționale afectează, de asemenea, oportunitățile și nivelul de trai al lucrătorilor în vârstă. În cele din urmă, comparând dovezile legate de perioada anterioară și

post-criză, ne propunem să verificăm dacă această imagine s-a modificat din cauza crizei și a posibilelor reforme care au fost introduse în perioada de criză.

În acest scop, mai multe analize între țări vor avea în vedere - prin analize multivariate, descriptive și econometrice - asocierea dintre caracteristicile majore ale lucrătorilor în vârstă (de exemplu, competențe, sex, ocupație, sănătate) și tendința lor de a amâna pensionarea sau de a continua să desfășoare o activitate și după pensionare. Astfel, acest raport urmărește identificarea la nivel național a caracteristicilor persoanelor capabile să-și extindă viața profesională sau, dimpotrivă, a unei creșteri accentuate a vârstei de pensionare. În alți termeni, ne propunem să răspundem la o serie de întrebări legate de posibilitățile de a mări șansele de angajare a lucrătorilor în vârstă, fără a le reduce nivelul de trai, după cum urmează: i) trebuie înăsprite cerințele de eligibilitate pentru a primi o pensie suficientă pentru a crește încadrarea în muncă a lucrătorilor în vârstă? Lucrătorii mai în vârstă sunt eterogeni în ceea ce privește capacitatea lor de angajare și de a performa, iar această eterogenitate este legată de caracteristicile observabile ale indivizilor, cum ar fi sexul, calificarea, sănătatea, tipologia ocupației, responsabilitățile familiale?

Mai detaliat, raportul este structurat după cum urmează. După ce am discutat în Secțiunea 2 ipotezele care urmează să fie testate, datele și metodologia pentru realizarea analizelor empirice, vom arăta principalele constatări despre legătura dintre un set de caracteristici individuale și probabilitatea de a continua lucrul la vârste mai înaintate. Secțiunea 3 va prezenta dovezi descriptive privind ratele de angajare a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 60 și 64 de ani în țările UE, făcând diferența între persoane în funcție de nivelul educațional, în timp ce secțiunile 4 și 5 vor prezenta rezultatele unui set de estimări econometrice privind asocierea dintre caracteristicile individuale și probabilitatea de a fi activ la vârsta de 60-65 de ani (secțiunea 4) și probabilitatea de a combina venitul din pensie și venitul din muncă chiar și după pensionare pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. În cele din urmă, secțiunea 6, ultima, va discuta unele implicații politice ale constatărilor noastre.

2. Ipoteze care trebuie testate, date și metodologii

Alegerile de a se pensiona ale lucrătorilor reprezintă decizii complexe care depind de o serie de constrângeri, caracteristici personale, informații și motivații. Principala constrângere, desigur, este reprezentată de cerințele de eligibilitate pentru pensionarea timpurie sau pentru pensionarea la limita de vârstă. Odată ce aceste cerințe au fost atinse, alegerile voluntare ale persoanelor cu privire la continuarea angajării sunt legate, pe de o parte, de stimulentele financiare implicate în regula de calcul pentru pensie (de exemplu, unele norme privind beneficiile determinate ar putea constitui un impozit implicit privind urmărirea vieții profesionale), pe de altă parte, la o serie de caracteristici individuale - reprezentative pentru aspectele „nemonetare” legate de locul de muncă (satisfacție, prestigiu) - care pot afecta preferințele legate de pensionare. În plus, capacitatea de a continua lucru, presupune o potrivire între voința individului și cererea firmelor.

O analiză cauzală a tuturor caracteristicilor care ar putea afecta cererea și oferta pentru lucrătorii în vârstă este totuși extrem de complexă pentru a fi efectuată, deoarece ar necesita date longitudinale – urmărirea persoanelor în decurs de mai mulți ani – perioadă în care caracteristicile angajatorilor și angajaților sunt colectate și, în mod crucial, înregistrarea momentului în care persoana devine eligibilă pentru pensie. Numai aceste date ar permite cercetătorilor să investigheze cine și pentru cât timp decide să amâne pensionarea.

Din păcate, datele longitudinale detaliate din momentul în care un individ devine eligibil pentru pensionare sunt extrem de rare pentru anumite țări. Cu toate acestea, microdatele disponibile pentru țările UE, și anume ancheta asupra forței de muncă (LFS) și statisticile Uniunii Europene privind venitul și condițiile de trai (EU-SILC), pot fi utilizate pentru a deduce dovezi multivariate despre caracteristicile persoanelor care continuă să lucreze la vârste mai înaintate și de a compara, pentru țări și ore suplimentare, legătura dintre fiecare dintre aceste caracteristici și probabilitatea individuală de a fi activ la vârsta de peste 60 de ani.

În mod specific, așa cum am menționat în introducere, ne concentrăm asupra a două evenimente:

- A) probabilitatea de a fi activ la vârsta de 60-65 de ani;
- B) probabilitatea ca indivizii în vârstă pensionați (în vârstă de 60-75 ani) să combine pensiile cu veniturile din muncă.

Concentrarea asupra acestor evenimente este utilă pentru scopurile noastre, deoarece ne permite să verificăm dacă alegerile individuale referitoare la activitate la vârste mai înaintate depind numai de regulile pensiilor (care sunt în principiu aceleași pentru persoanele din aceeași clasă de vârstă din aceeași țară) sau sunt de asemenea legate de un set de caracteristici individuale care influențează în mod comun oferta forței de muncă și cererea de forță de muncă.

Mai detaliat, în analizele empirice se testează următoarele două ipoteze:

- A) În cazul în care activitatea muncitorilor în vârstă este afectată doar de condițiile de eligibilitate pentru pensionare (anticipată) fără caracteristicile care afectează cererea forței de muncă și oferta de muncă, ar trebui să ne așteptăm să nu găsim diferențe în ceea ce privește angajarea persoanelor în vârstă sau ratele de activitate prin caracteristicile acestora (de exemplu educație, ocupație). Dimpotrivă, dacă apar rate diferite de activitate, putem argumenta că posibilitatea /tendința de a continua munca este

diferențiată în funcție de subgrupurile de populație.

- B) Dacă caracteristicile individuale nu afectează înclinația individuală de a continua activitatea și cererea firmelor, trebuie să ne așteptăm ca persoanele care continuă să lucreze după pensionare să nu fie diferențiate în funcție de aceste caracteristici sau, cel mult, persoanele care continuă să lucreze după pensionare să fie cele care primesc pensii scăzute (de exemplu, lucrători cu un nivel scăzut de calificare sau muncitorii) și, prin urmare, trebuie să-și mărească veniturile. În schimb, dacă posibilitatea de a continua lucrul după pensionare nu este doar o alegere liberă disponibilă pentru toți indivizii, ci este diferențiată între muncitori și avantajează mai ales pe cei care au avut locuri de muncă bune (de exemplu, cei calificați sau care au lucrat anterior ca manager) putem afirma că posibilitatea / tendința de a continua să lucreze după pensionare este o opțiune care în mare parte avantajează indivizii bine pregătiți. Prin urmare, un semnal suplimentar care să extindă vârsta de pensionare omogenă nu ar afecta șansele și nivelul de trai al tuturor indivizilor în același mod.

Așa cum am menționat, analizăm aceste aspecte care exploatează dovezile furnizate de datele statistice ale LFS (Ancheta asupra Forței de Muncă) și EU-SILC (Statistica UE privind veniturile și condițiile de trai).

Mai mult, analizăm tendința de a continua lucrul la vârste mai înaintate, înainte de pensionare, urmând două strategii.

În primul rând, vom exploata dovezile disponibile pe site-ul Eurostat pentru a compara ratele de ocupare a forței de muncă la vârsta de 60-64 ani în 2008 și 2016 în țările UE, făcând diferența între indivizi după nivelul educațional, pentru a furniza o primă dovadă descriptivă despre posibila eterogenitate a comportamentelor lucrătorilor în vârstă în funcție de condițiile socio-economice (Secțiunea 3).

În al doilea rând, utilizând microdatele înregistrate în 2008 și 2014 ale sondajului EU-SILC, analizăm profund caracteristicile celor care sunt încă activi la vârsta de 60-65 ani (adică sunt angajați sau caută în mod activ un loc de muncă) comparativ cu cei pensionați (persoanele inactive, de exemplu, gospodinele sau persoanele cu dizabilități nu sunt luate în considerare în analiză) care rulează un set de regresii multivariate pentru a estima asocierea dintre caracteristicile individuale și probabilitatea de a fi activ la vârste mai înaintate în 2008 și 2014 toate țările UE Unde sunt disponibile date corecte (Secțiunea 4).

În cele din urmă, investigăm caracteristicile celor care continuă să lucreze după pensionare, folosindu-se microdate înregistrate în 2008 și 2014 de către studiul EU-SILC (Statistica UE privind veniturile și condițiile de trai), și executând un set de regresii multivariate pentru a estima asocierea dintre caracteristicile individuale și probabilitatea de a combina pensiile și veniturile din muncă după pensionare (cei care primesc pensii de urmaș nu sunt considerați pensionari), cu vârste între 60 și 75 de ani în 2008 și 2014 toate țările UE în care sunt disponibile date adecvate (Secțiunea 5).

Regresiile efectuate atât în Secțiunea 4 cât și în Secțiunea 5 se bazează pe două modele: un „model scurt” în care un set parsimonios de variabile de control este inclus în covariabile și un „model complet” în care un set mai mare de covariabile este inclus în covariante. Extinderea numărului de covariabile ne permite să controlăm mai bine caracteristicile individuale care ar putea influența evenimentele estimate, însă constă în creșterea numărului de observații individuale lipsă sau per țară (de exemplu, în unele țări experiența individuală totală de la intrarea în activitate nu este înregistrată în EU-SILC).

Mai detaliat, în Secțiunea 4, exploatănd informațiile despre statutul economic definit în EU-SILC (Statistica UE privind veniturile și condițiile de trai), investigăm probabilitatea de a fi activ (de exemplu, angajați cu normă întreagă sau șomeri) față de a fi pensionar (după cum s-a menționat, cei care sunt inactivi, dar nu sunt pensionari nu sunt incluși în eșantion), care controlează vârsta, înaintarea în vârstă, tipare referitoare la sex, starea civilă (singur, căsătorit sau divorțat, separat, văduv), sănătate (bună sau foarte bună, rea sau foarte rea) și educație (cel mult în învățământul secundar inferior, secundar superior, terțiar) sunt incluse între covariabile, în timp ce experiența (măsurată în ani de la intrarea în activitate) și tipare despre ocupația curentă sau pre-pensionare (muncitori, funcționari, manageri) sunt adăugate la covariabile.

În Secțiunea 5, exploatănd informațiile despre diferitele surse de venit anuale înregistrate în EU-SILC (Statistica UE privind veniturile și condițiile de trai), definim ca „pensionari care muncesc” pe aceia care (pensionari în

vârstă sau pensionari anticipați de mai mult de un an) combină într-o pensie pe un an venituri și venituri din muncă (din locurile de muncă sau din activități independente). Variabila noastră dependentă este apoi un tipar în care valoarea „1” este atribuită celor care combină pensiile cu câștiguri, în timp ce „0” este alocat pensionarilor care nu obțin venituri din muncă. Ca și în Secțiunea 4, în vârsta „modelului scurt”, tiparele despre sex, starea civilă (singur, căsătorit sau divorțat, separat, văduv), sănătate (bună sau foarte bună, precară, foarte precară) și educația (cel mult nivelul secundar inferior, secundar superior, terțiar) sunt incluse printre covariabile, în timp ce experiența pe piața forței de muncă include (măsurat în anii de la intrarea în activitate) tiparele despre ocupația pre-pensionare (funcționari, muncitori, manageri), care sunt adăugate la covariantele din „modelul complet”.

Rezultatele estimărilor din Secțiunile 4 și 5 sunt rezumate care prezintă efectele medii marginale (AME) care exprimă probabilitatea evenimentului pentru cele caracterizate (de exemplu, AME de a fi activ la vârsta de 60-65 ani, egală cu 60% pentru bărbați și 50 % pentru femei semnalează că bărbații au o probabilitate mai mare de 10 puncte procentuale decât femeile care sunt încă active la vârste mai înaintate).

3. Ratele de angajare a persoanelor în vârstă în funcție de nivelul educațional din țările UE

Utilizând datele disponibile în baza de date online a Eurostat privind piața forței de muncă¹, care calculează indicatorii furnizați de datele LFS (Ancheta asupra Forței de Muncă) și raportează serii de timp la nivel de țară a ratelor de ocupare a forței de muncă pe vârstă, sex și nivel educațional, observăm dacă și în ce măsură ratele de ocupare a forței de muncă din grupa de vârstă 60-64 diferă în funcție de educație.

Evaluarea ratelor de ocupare a forței de muncă în funcție de nivelul de educație (adică un proxy al abilităților individuale) este deosebit de relevantă deoarece învățământul superior poate duce la o ofertă mai mare de muncă - de obicei sarcinile îndeplinite de lucrătorii cu înaltă calificare sunt mai puțin obositoare, mai stimulative și mai bine plătite - și o cerere mai mare a forței de muncă, deoarece capitalul uman al lucrătorilor cu înaltă calificare ar scădea mai încet și, prin urmare, lucrătorii în vârstă calificați ar fi mai ușor înlocuiți de cei mai tineri.

Rate de angajare similare între lucrătorii mai în vârstă și lucrătorii calificați aflați la vârste înaintate ne-ar permite să susținem că factorii determinanți ai opțiunilor de pensionare se află, în cea mai mare parte, în cadrul de reglementare a cerințelor de eligibilitate pentru pensiile anticipate sau pentru pensiile pentru limită de vârstă. Dimpotrivă, ratele mai ridicate ale ocupării forței de muncă în rândul persoanelor calificate indică faptul că, în afară de constrângerile de reglementare, caracteristicile ofertei și ale cererii de forță de muncă sunt, de asemenea, factori determinanți ai probabilității de a continua munca la vârste mai înaintate. Politicile care neglijează acest aspect, fără o analiză atentă a caracteristicilor ofertei de muncă (lucrătorilor) și a cererii (firmelor), ar putea genera rezultate suboptimale, reducând, pe de o parte, eficiența sistemului economic din cauza utilizării continue a unei forțe de muncă productive și diminuarea, pe de altă parte, a nivelului de trai al lucrătorilor în vârstă, riscă să-i forțeze pe mulți dintre ei în activități dure sau să-i expună la riscuri ridicate de șomaj.

Datele Eurostat- LFS (Ancheta asupra Forței de Muncă) arată că, având în vedere toate grupurile educaționale și bărbații și femeile, ratele de angajare a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 60 și 64 de ani diferă în mare măsură între statele UE în 2016 (Figura 1A). Folosind valoarea de referință a UE27 (40,7%), 11 țări se caracterizează printr-o valoare cu cel puțin 10 puncte procentuale mai mică decât valoarea UE27 (Luxemburg, Slovenia, Belgia, Grecia, Croația, Austria, Slovacia, Malta, Franța, Polonia), în timp ce 6 țări prezintă valori cu cel puțin 10 puncte procentuale mai mari decât valoarea UE27 (Regatul Unit, Olanda, Danemarca, Estonia, Germania, Suedia).

În ceea ce privește ratele de angajare a persoanelor în vârstă, țările UE par să se alinieze în mod consecvent cu nivelul de trai. Țările nordice, anglo-saxone și baltice se caracterizează printr-o rată a ocupării forței de muncă mai mare decât cea a UE27, în timp ce valorile tuturor țărilor din est și țărilor din sud (cu excepția Ciprului) se situează sub nivelul de referință, chiar dacă rata de angajare a vârstei de 60-64 de ani în Portugalia este foarte aproape de valoarea UE27. Cu toate acestea, imaginea este amestecată în țările continentale, întrucât Germania și Olanda aparțin grupului cu cele mai ridicate rate de ocupare a forței de muncă, în timp ce Luxemburg, Belgia, Austria și Franța se află în grupul țărilor cu cele mai scăzute valori.

¹ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergaed&lang=en

Confirmând ideea că abilitățile individuale afectează în mare măsură tendința indivizilor de a continua să lucreze și atitudinea firmelor de a păstra lucrători mai calificați atunci când îmbătrânesc², ratele de ocupare a persoanelor în vârstă de 60-64 ani în toate statele cresc atunci când se înregistrează o creștere a nivelului educației (Figurile 1B-1D). În UE27, ratele de ocupare a forței de muncă la 60-64 sunt egale cu 29,5%, respectiv 40,7% și, respectiv, 58,1%, dintre cei mai mulți absolvenți de învățământ secundar inferior, absolvenți de învățământ secundar superior și absolvenți terțiari.

Ratele diferite de ocupare a forței de muncă în funcție de educație implică, de asemenea, faptul că clasamentul țărilor în ratele de ocupare a forței de muncă la vârste mai înaintate este influențat de distribuția în funcție de nivelul educațional al populației în vârstă. De exemplu, privind ratele similare de ocupare a forței de muncă în funcție de învățământul din două țări, țara cu o pondere mai mare a lucrătorilor slab calificați ar fi într-o poziție inferioară celei cu o pondere mai mare a lucrătorilor cu înaltă calificare.

În plus, clasamentul țărilor se schimbă atunci când ne concentrăm asupra unor grupuri educaționale diferite, sugerând existența unei interdependente specifice fiecărei țări între caracteristicile forței de muncă în vârstă și cererea de muncă adresată fiecărui tip de lucrător.

A se vedea, de exemplu, cazul Italiei: printre cei care dețin cel mult o diplomă secundară inferioară, rata de ocupare a forței de muncă în Italia este cu 5,3 puncte procentuale mai mică decât valoarea UE27 (Figura 1B), dar devine mai mare cu 4,9 puncte procentuale pentru absolvenții de învățământ secundar (Figura 1C) și chiar cu 12,5 puncte procentuale pentru cei care dețin un grad terțiar. Astfel, clasamentul scăzut al Italiei arătat în figura 1A - luând în considerare toate grupurile educaționale, rata de ocupare italiană este cu 3,8 puncte procentuale mai mică decât valoarea UE27 - nu depinde deloc de o predilecție scăzută la locul de muncă a tuturor indivizilor cu vârsta de peste 60 de ani, dar este legată de rata scăzută a ocupării forței de muncă de către persoanele mai în vârstă care dețin cel mult o educație secundară inferioară. Și diferențele dintre ratele de ocupare a forței de muncă în funcție de educație sunt în mod clar legate, în afară de regulile privind sistemele de pensionare anticipată care ar putea favoriza pe cei care au început să lucreze la vârste fragede, de interacțiunea dintre un număr de factori, cum ar fi o predilecție mai mare pentru ca cei cu calificări înalte să continue să lucreze în momentul în care cerințele pentru pensionare au fost îndeplinite datorită calității mai bune și prestigiului mai mare al locului de muncă, o predilecție mai mare a firmelor de a menține angajații cu calificare superioară și, invers, de a concedia sau de a oferi stimulente pentru pensionarea anticipată a lucrătorilor slab calificați și mai puțin productivi (care sunt, de asemenea, mai susceptibili de a fi afectați de o sănătate precară). Politicile pentru o forță de muncă în curs de îmbătrânire ar trebui să țină cont mai degrabă de interacțiunea dintre toți acești factori decât să se concentreze doar pe îndeplinirea cerințelor de primire a unei pensii.

După cum s-a menționat, clasamentul țărilor în ratele de ocupare se schimbă în funcție de subgrupul de populație luat în considerare. Interesant este faptul că Suedia se află întotdeauna în poziția de vârf, dar celelalte trepte ale podiumului se modifică: a doua și a treia treaptă sunt, respectiv, ocupate de Danemarca și Olanda, în ceea ce privește cei mai puțin educați, Olanda și Marea Britanie în ceea ce privește învățământul secundar superior; Italia și Germania în ceea ce privește educația terțiară. În schimb, pozițiile de jos sunt mai stabile, deoarece sunt aproape întotdeauna ocupate de Luxemburg, Slovenia și Grecia, cu excepția clasamentului pentru cel mai puțin educat grup, în care Grecia se situează într-o poziție de mijloc.

În concordanță cu o tendință de creștere continuă a ratei de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă, datorată atât efectului de cohortă (de obicei cohorta care se apropie în prezent de pensionare este mai mult orientată spre muncă decât cohortele anterioare, de asemenea datorită creșterii competențelor medii) și în toate țările, cu excepția Greciei, Portugaliei și României, ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani au crescut din 2008 Până în 2016 (figura 2A).

În cadrul grupului celor care au cel mult un nivel secundar inferior, în Grecia, Portugalia, Cipru, Slovenia, Croația, Irlanda și Luxemburg s-a observat o scădere a ratelor de ocupare a forței de muncă din 2008 până în 2016

2 Rețineți totuși că cerințele de eligibilitate pentru sistemele de pensionare anticipată ar putea fi mai ușor îndeplinite de lucrătorii cu calificări reduse atunci când aceste cerințe se bazează numai pe anii de experiență pe piața muncii (iar anii petrecuți la învățământul terțiar nu pot fi calculați pentru a se înscrie la pensionarea anticipată), deoarece lucrătorii cu nivel redus de calificare încep de obicei să lucreze mai devreme decât cei cu înaltă calificare.

(figura 2B). În cadrul grupului cu educație medie (Figura 2C), scăderea se referă doar la Grecia, în timp ce ratele de ocupare a forței de muncă în cadrul absolvenților cu studii superioare s-au redus în perioada 2008-2016 numai în Grecia și Luxemburg (figura 2D).

Prin urmare, cel mai frapant rezultat a apărut până în prezent în ceea ce privește faptul că rata relativă a ocupării forței de muncă de către indivizi cu educație diferită diferă în mare măsură între țări. Avem în vedere raportul dintre rata de ocupare a forței de muncă la vârsta de 60-64 de ani a lucrătorilor terțiari și ratele de ocupare de către cei cu cel mai jos nivel de educație secundară ca indicator sintetic al diferitelor oportunități de a continua munca persoanelor eterogene din diferitele țări ale UE.

Figura 3A arată clar că oportunitățile relative (legate, după cum s-a subliniat, de diferiți factori referitori la regulile pensiilor și de caracteristicile lucrătorilor și firmelor) diferă în mare măsură între țări. În medie, în UE27 în 2016, un individ cu studii superioare în vârstă de 60-64 ani este caracterizat de o rată a ocupării forței de muncă dublă față de o persoană cu cel mult un nivel secundar inferior, dar acest raport este apropiat de unitate în unele țări (Portugalia, Grecia, Cipru, Danemarca, Suedia, Irlanda și Regatul Unit), iar în Ungaria, Belgia, Italia, Austria, Polonia, Slovenia, Croația, Republica Cehă, Luxemburg și Slovacia este aproximativ sau este mai mare de 3. Rețineți, de asemenea, că în 2008 a apărut o mare eterogenitate în „rata relativă a ocupării forței de muncă” (Figura 3B) și nu poate fi imputată doar efectelor crizei asupra riscurilor de șomaj ale lucrătorilor cu calificare redusă sau înăsprii cerințelor de eligibilitate care îngreunează lucrătorii cu înaltă calificare în îndeplinirea cerințelor pentru pensionarea anticipată la vârste tinere.

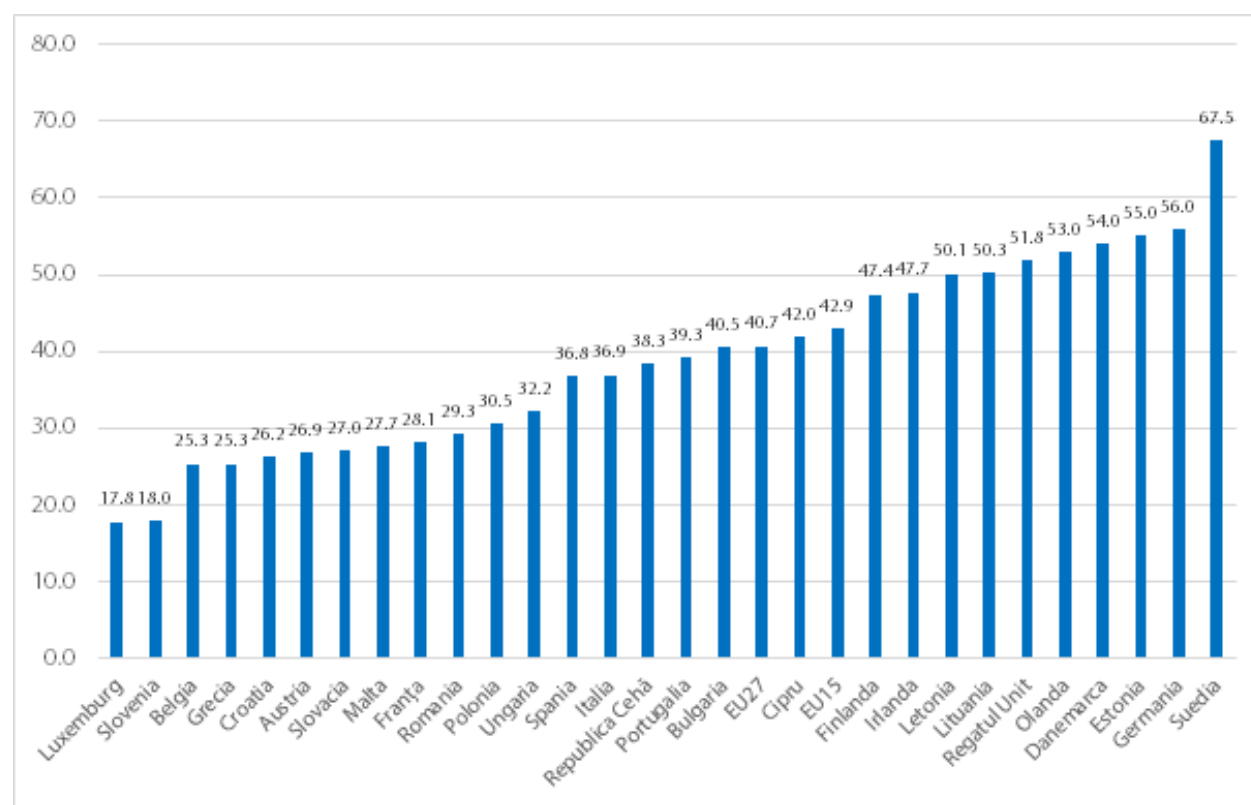
Distingerea persoanelor pe sexe (figurile 4A-6B în ceea ce privește bărbații și figurile 7A-9B în ceea ce privește femeile) nu modifică modelele observate. După cum era de așteptat, ratele de angajare a bărbaților la vârsta de 60-64 ani sunt peste tot mai mari decât ratele femeilor, iar ratele de ocupare a forței de muncă cresc în funcție de educație. Cu toate acestea, utilizând indicatorul sintetic al „ratelor relative de ocupare a forței de muncă” de către cele două grupuri educaționale extreme, este interesant de observat că dimensiunea de gen adaugă o caracteristică suplimentară care extinde diferențele între țări. Într-adevăr, în ceea ce privește bărbații (Figura 6A), clasamentul țării variază de la 1,0 (Cipru) la 3,1 (Slovacia), în timp ce în ceea ce privește femeile (Figura 9A), diferența se mărește și variază de la 1,0 (Grecia) la 6,2 (Slovacia).

În acest raport, din motive de spațiu, comparăm 2008 și 2016 și ne concentrăm doar pe cei cu vârsta cuprinsă între 60 și 64 de ani. Cu toate acestea, este interesant de a arăta tendințele ratelor de ocupare a forței de muncă în funcție de gradul educațional începând cu anul 2000 și de a ne concentra și asupra persoanelor în vârstă de 65-69 ani. În acest scop, comparăm performanțele a trei țări mari din UE, Italia, Germania și Franța, fără a diferenția populația și de sex (figurile 10A-12B).

Modelele urmate de țări începând cu anul 2000 diferă în mare măsură. În Italia, rata de ocupare a forței de muncă în clasele de vârstă 60-64 a fost destul de constantă, pentru fiecare nivel educațional, începând cu anul 2000 până la sfârșitul lui 2011, când au fost introduse reguli foarte stricte privind vârstele de pensionare (Figura 10A). Ulterior, ratele de angajare au crescut puternic, chiar dacă creșterea a fost relativ mai scăzută pentru cei care au cel mult un nivel secundar inferior. Modelul este diferit în rândul celor în vârstă de 65-69 ani (un grup de indivizi mai puțin sau deloc afectați de reforma din 2011, Figura 10B), deoarece creșterea ușoară a ratei de ocupare a forței de muncă în ultimii ani a fost determinată de indivizi cu nivel de educație scăzut și mediu, în timp ce rata de angajare a absolvenților terțiari a scăzut, dar a depășit pragul de 20%. În Germania, creșterea ratelor de angajare a lucrătorilor în vârstă a fost mai degrabă constantă începând cu anul 2000 pentru toate grupurile educaționale și pentru cele două clase de vârstă (figurile 11A și 11B). O tendință similară cu cea germană caracterizează și Franța în ceea ce privește persoanele în vârstă de 60-64 ani (Figura 12A) - chiar dacă ratele de ocupare sunt în prezent mult mai scăzute decât cele care caracterizează Italia și Germania - în timp ce o ușoară creștere a ratelor de angajare (încă foarte limitate) pentru grupul de vârstă de 65-69 ani a fost observată până în 2012 și s-a oprit în ultimii ani, în special pentru lucrătorii cu nivel scăzut și mediu (figura 12B).

Fig. 1A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați și femei.

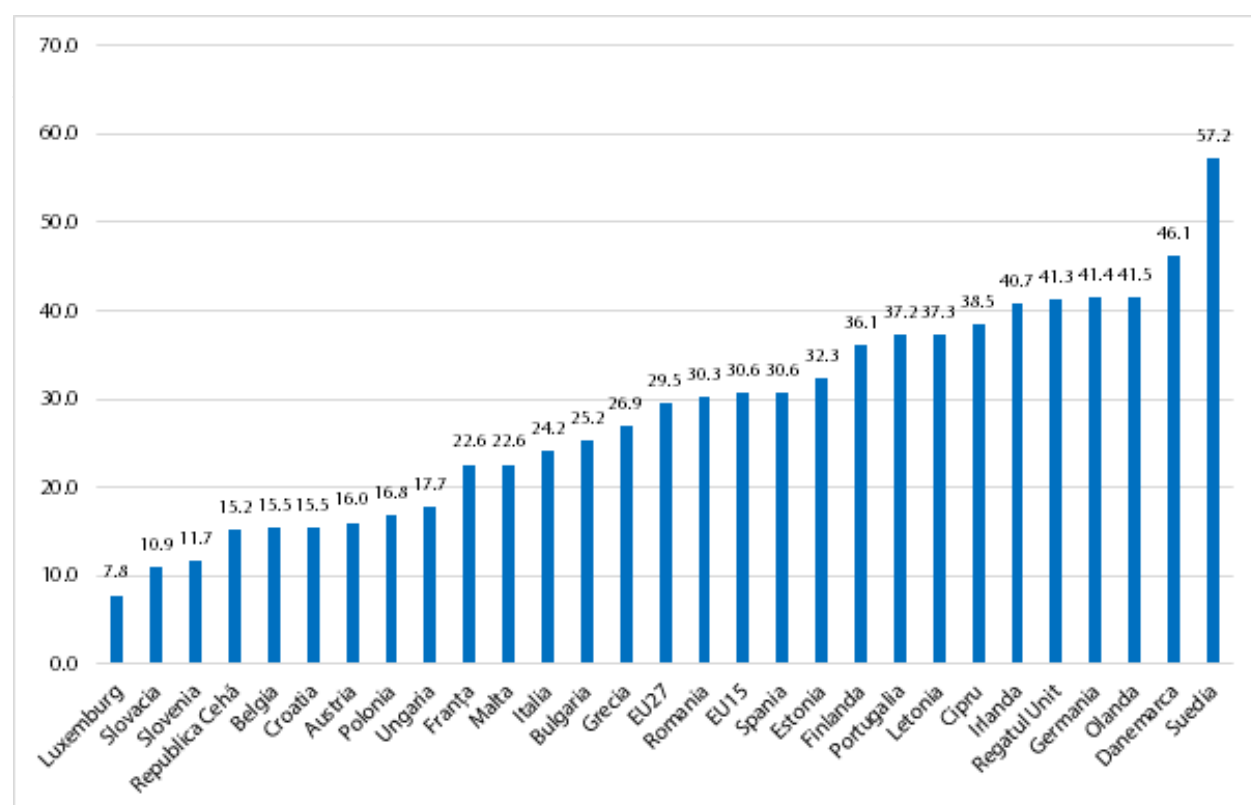
Toate grupurile educaționale

Sursa: prelucrare a datelor LFS

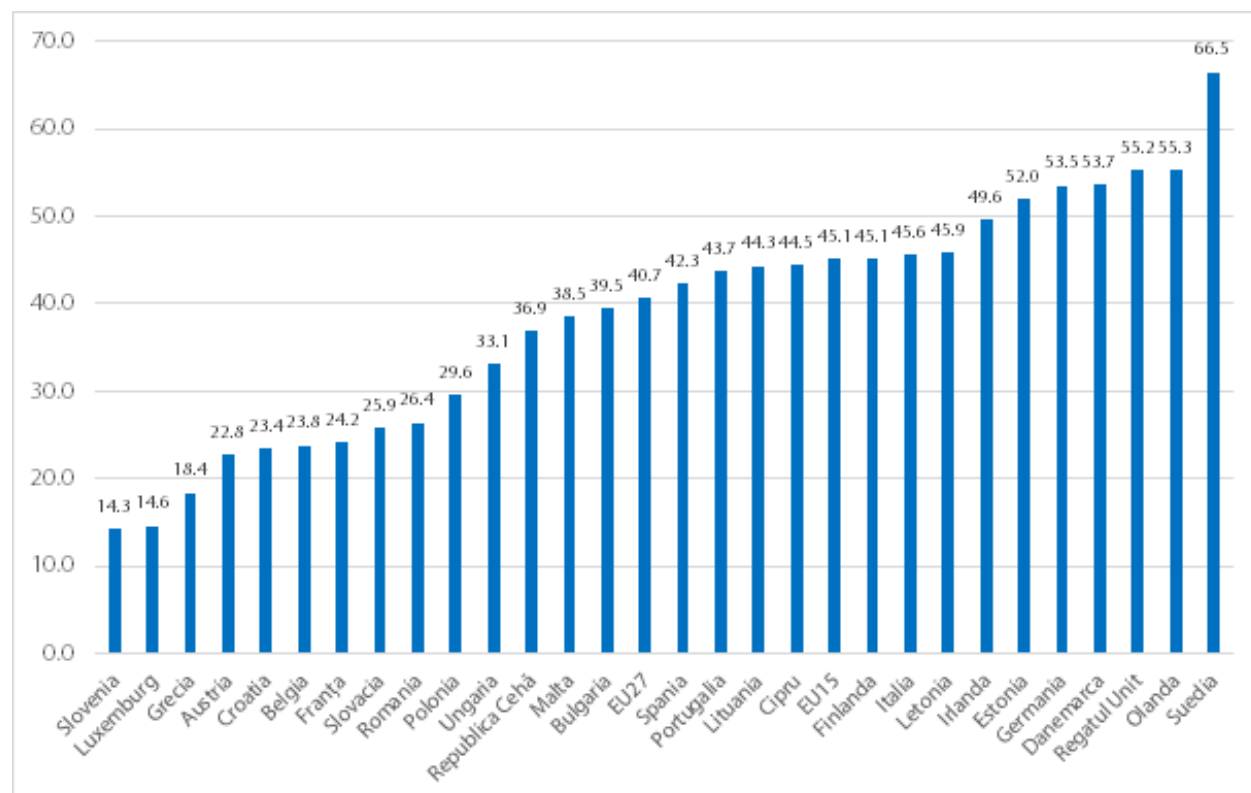
Fig. 1B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați și femei.

Absolvenții de învățământ secundar inferior

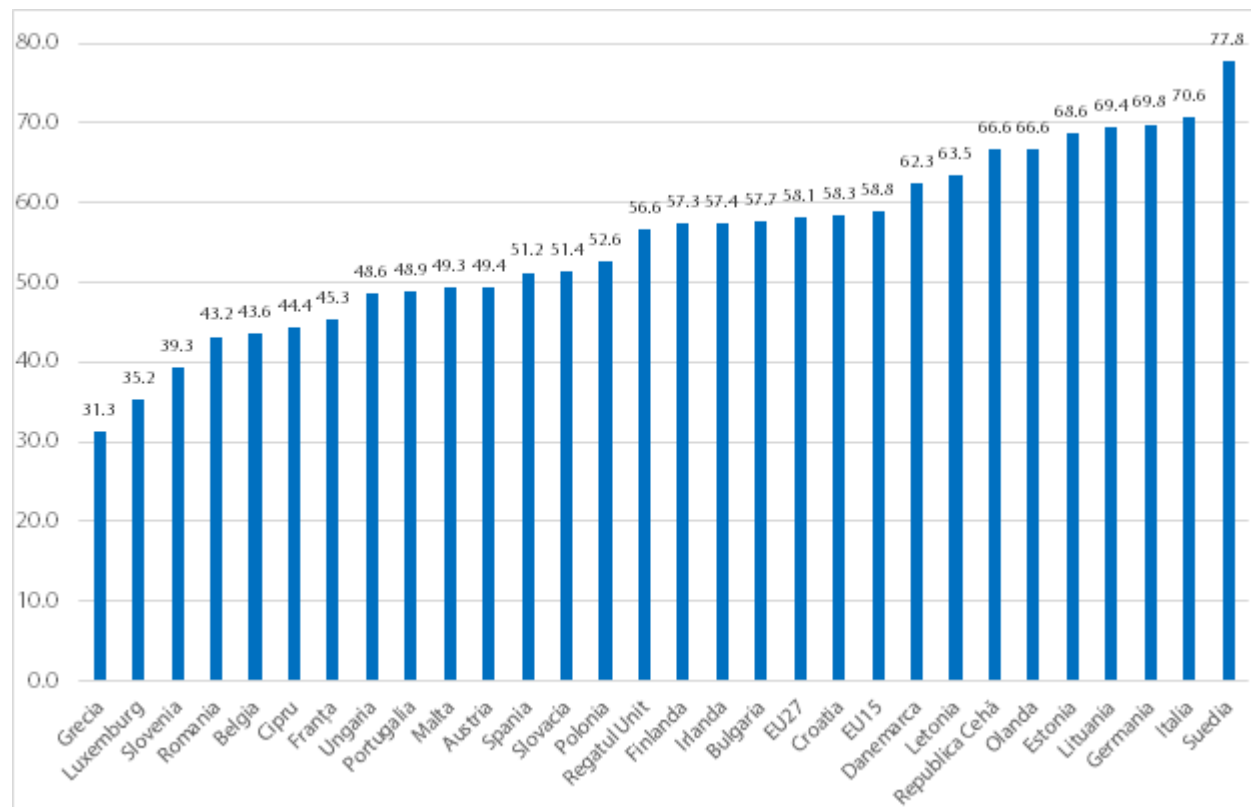
Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 1C: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați și femei.
Absolvenți de învățământ secundar superior

Sursa: prelucrare a datelor LFS

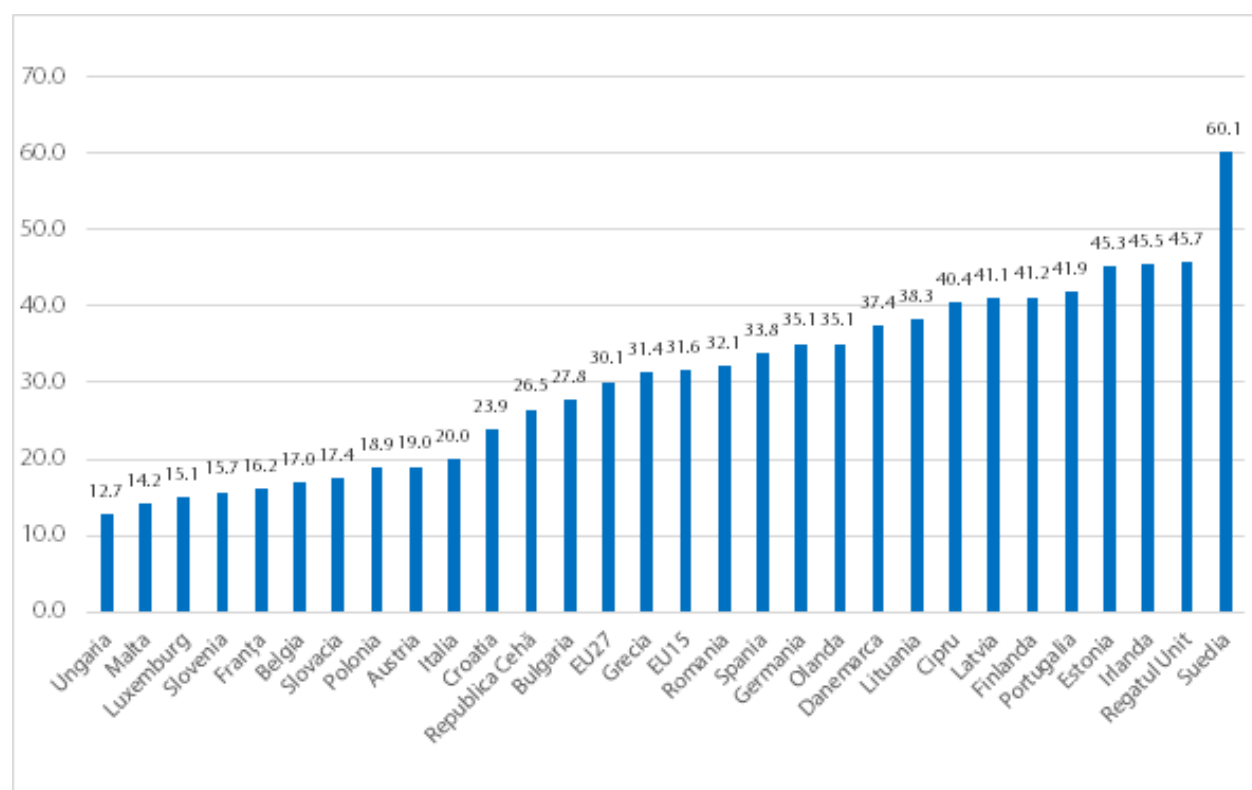
Fig. 1D: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați și femei.
Absolvenți de învățământ terțiar

Source: elaborations on LFS data

Fig. 2A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați și femei.

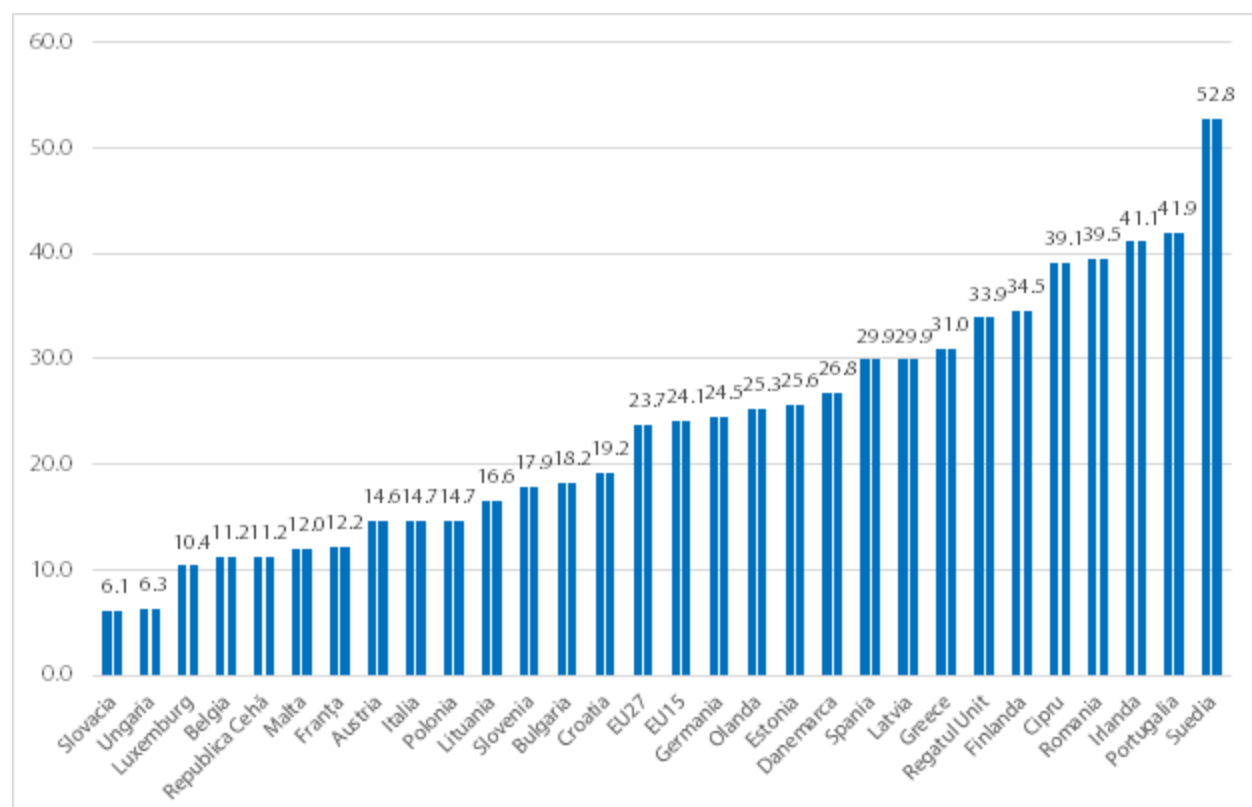
Toate grupurile educaționale

Sursa: prelucrare a datelor LFS

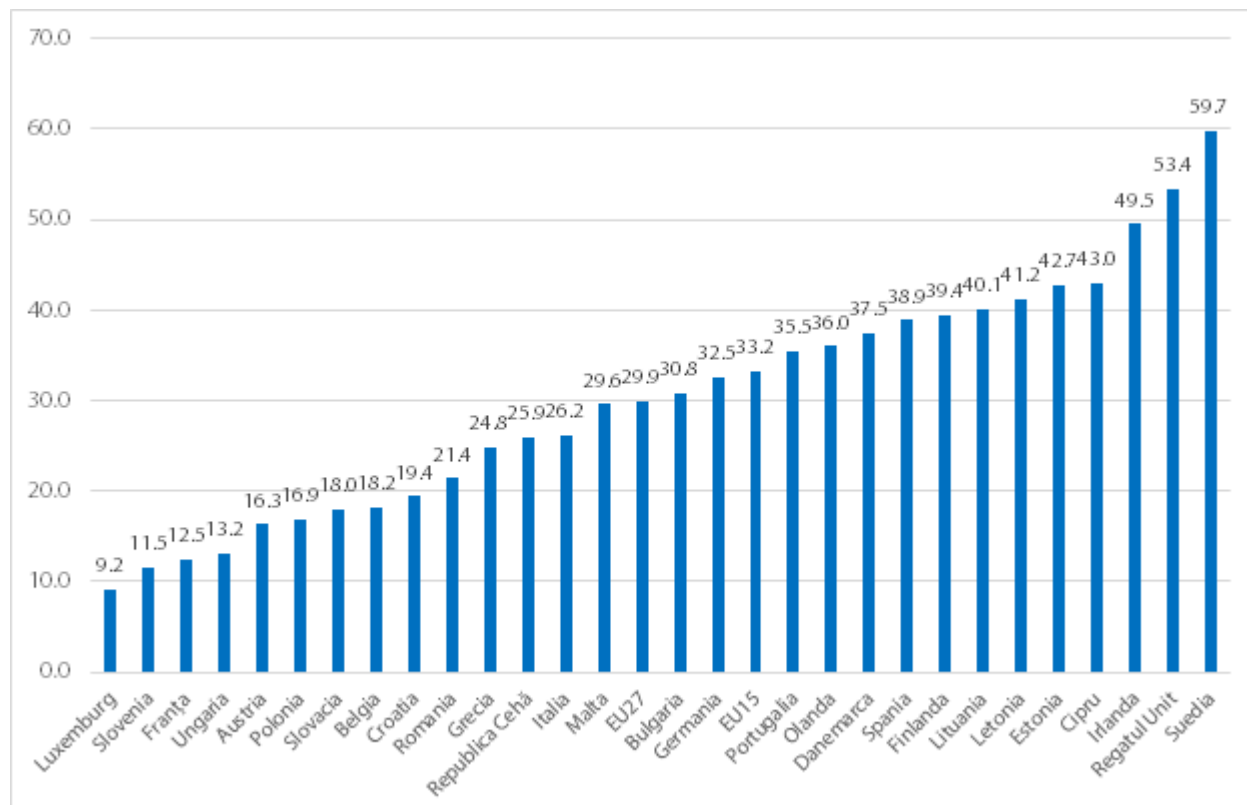
Fig. 2B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați și femei.

Absolvenții de învățământ secundar inferior

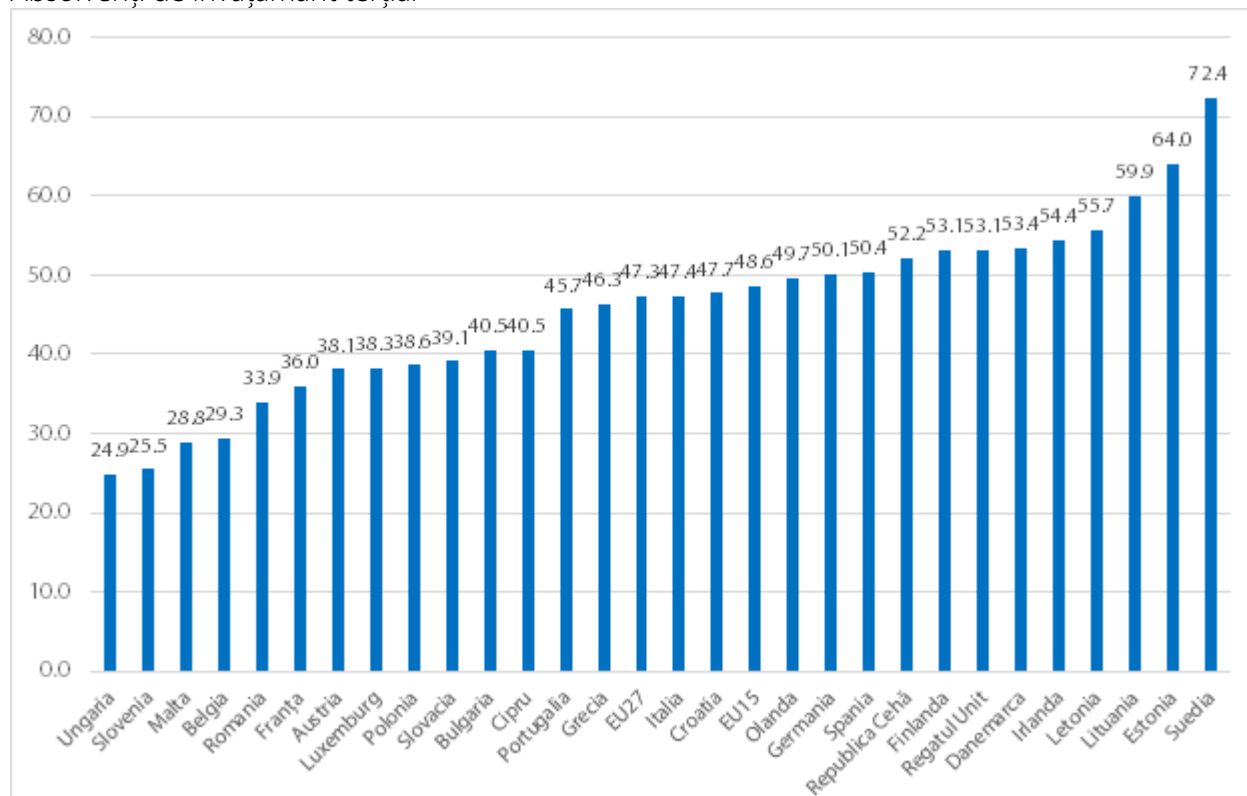
Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 2C: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați și femei.
Absolvenți în învățământ secundar superior

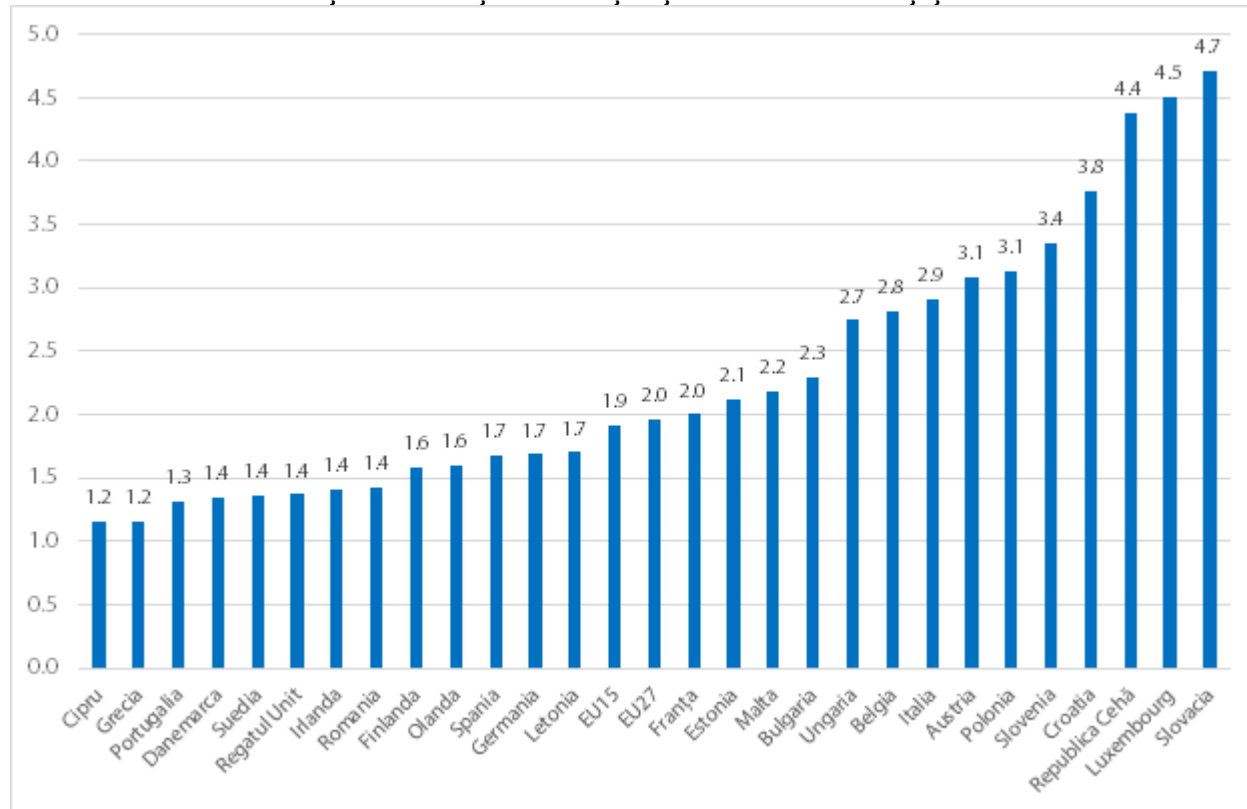
Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 2D: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați și femei.
Absolvenți de învățământ terțiar

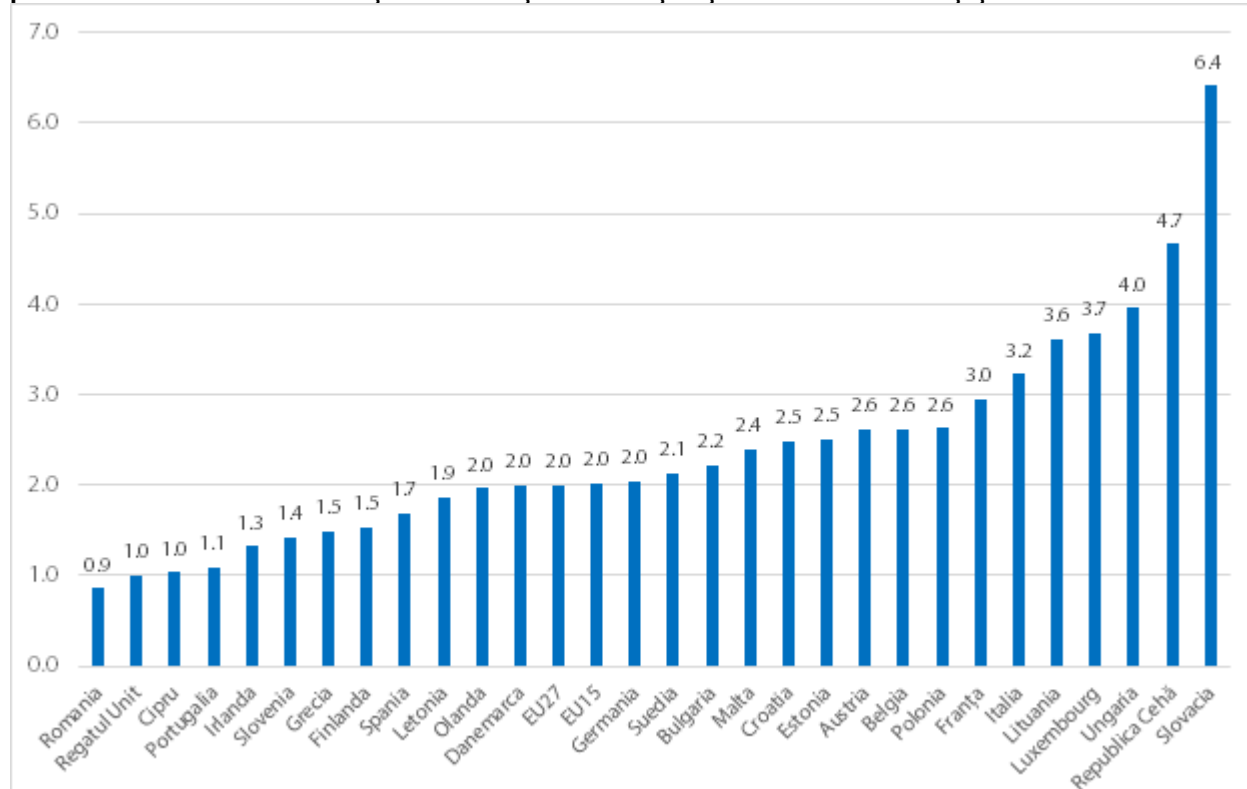
Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 3A: Rata relativă de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă în anul 2016. Raportul dintre ratele absolvenților de învățământ terțiar și cel inferior. Bărbați și femei.

Sursa: prelucrare a datelor LFS

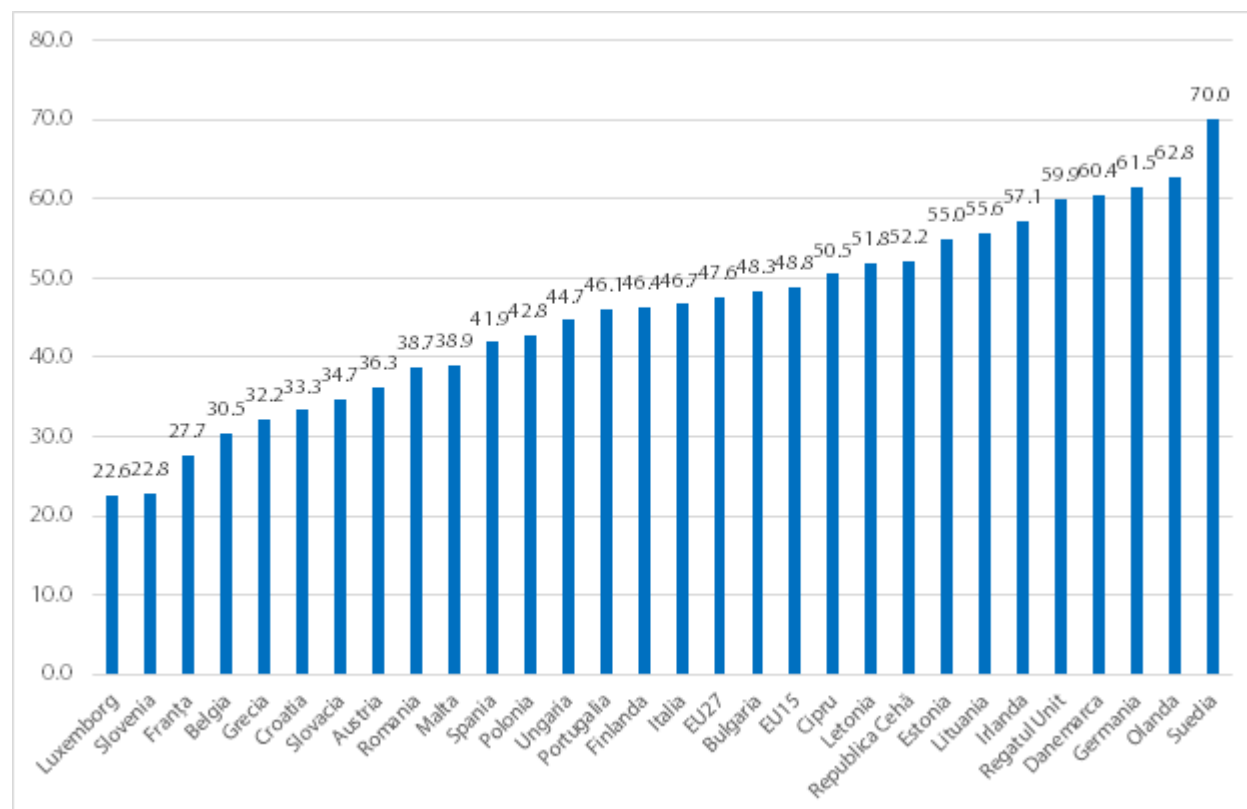
Fig. 3B: Ratele relative de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă în anul 2008. Raportul dintre ratele absolvenților de învățământ terțiar și cel inferior. Bărbați și femei.

Source: elaborations on LFS data

Fig. 4A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupul de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați.

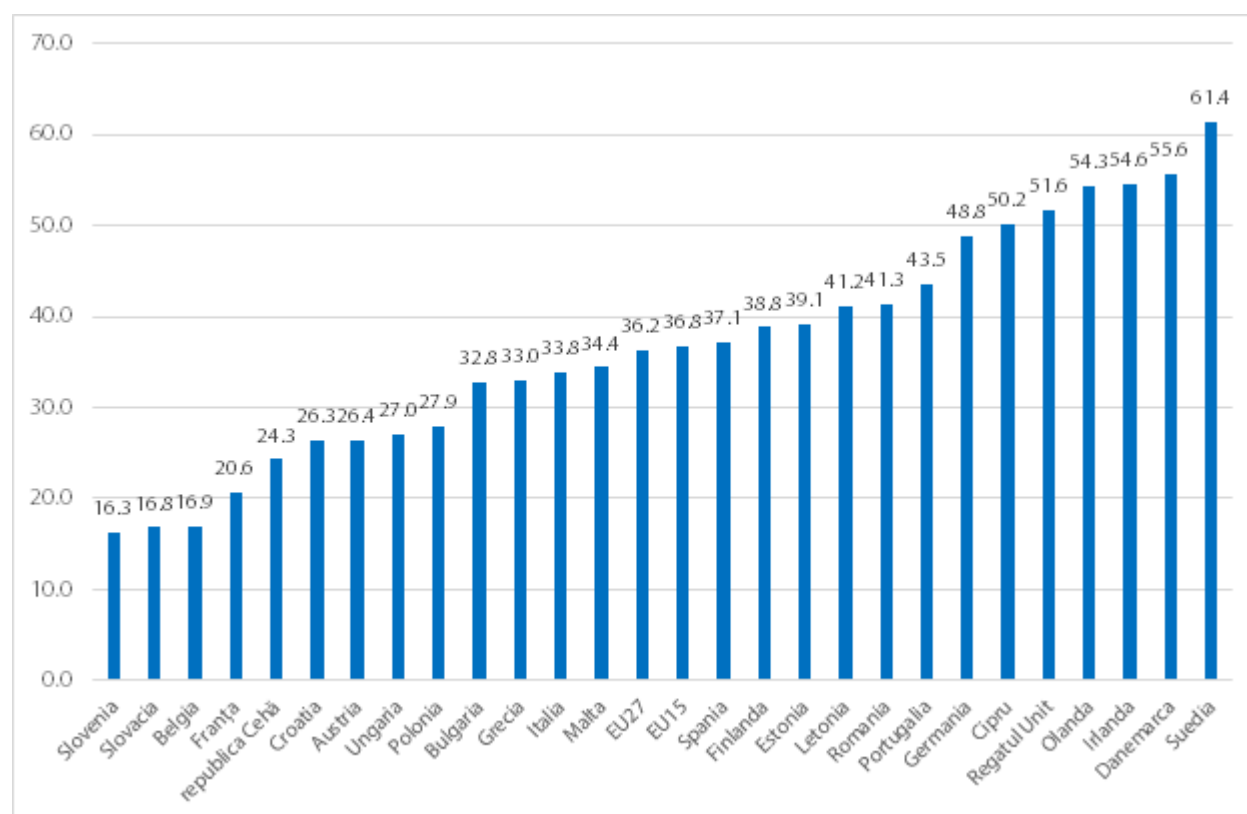
Toate grupurile educaționale

Source: elaborations on LFS data

Fig. 4B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupul de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați.

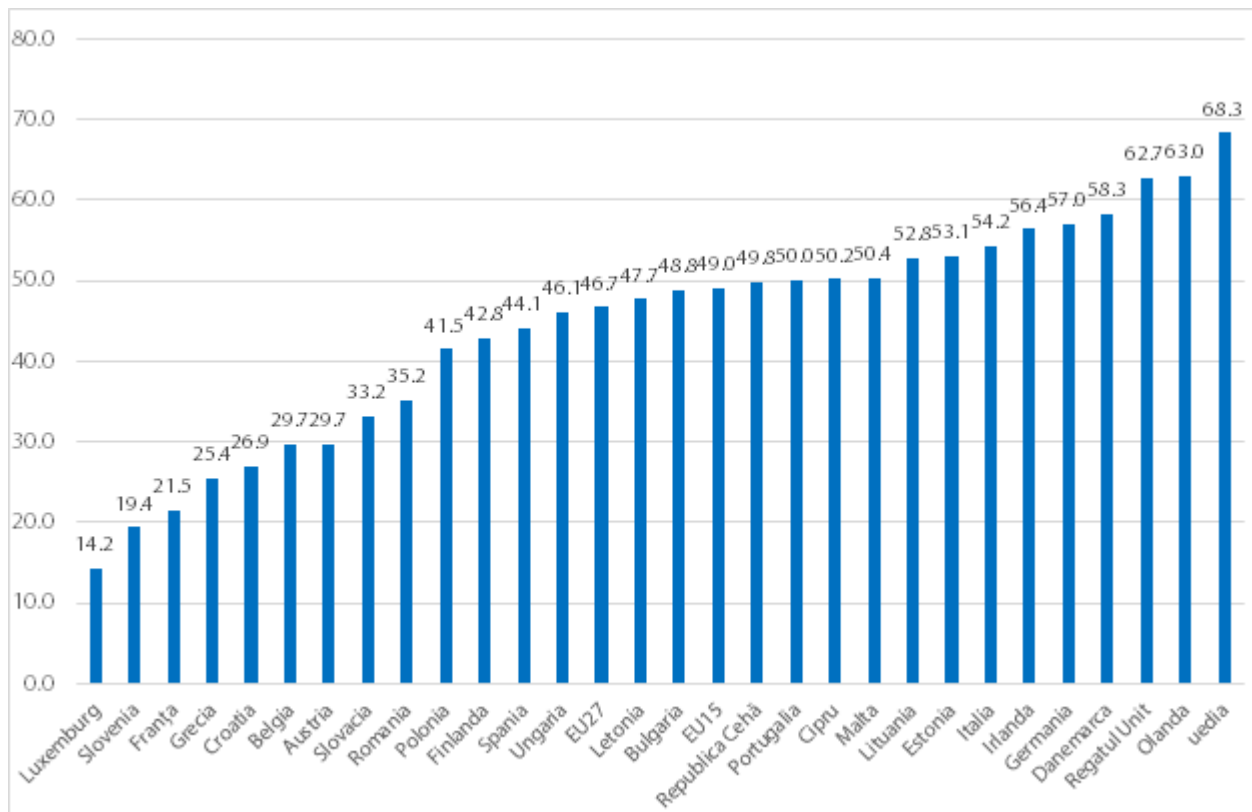
Absolvenți de învățământ secundar inferior

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 4C: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupul de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați.

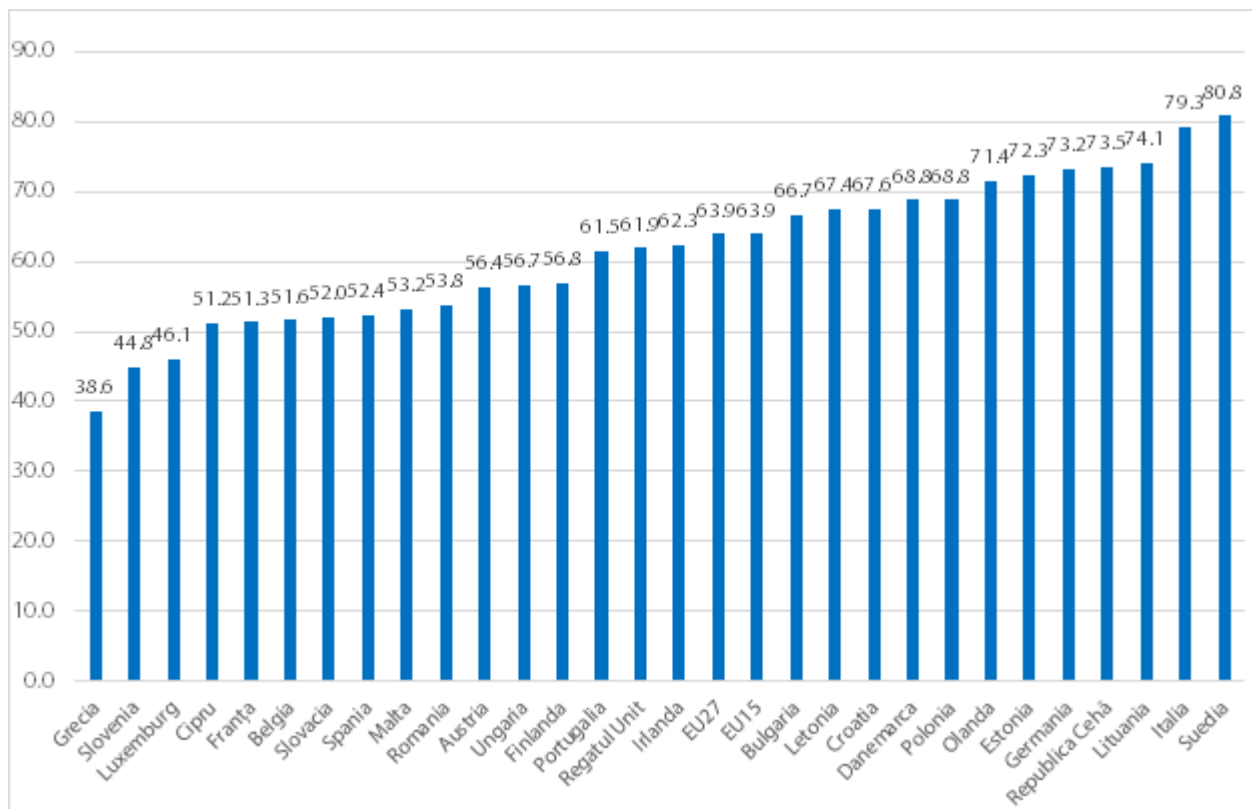
Absolvenții studii superioare secundare

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 4D: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupul de vârstă 60-64 ani în 2016. Bărbați.

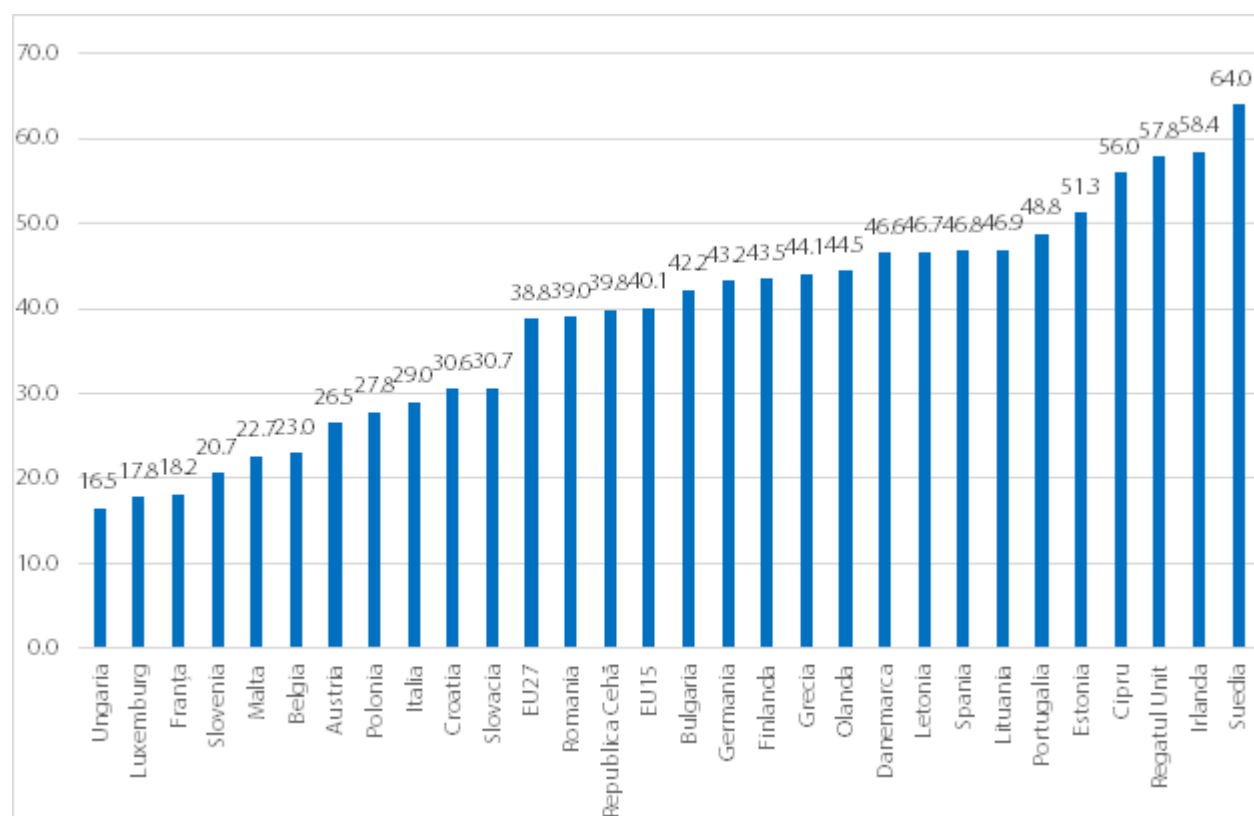
Absolvenții de învățământ terțiar

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 5A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați.

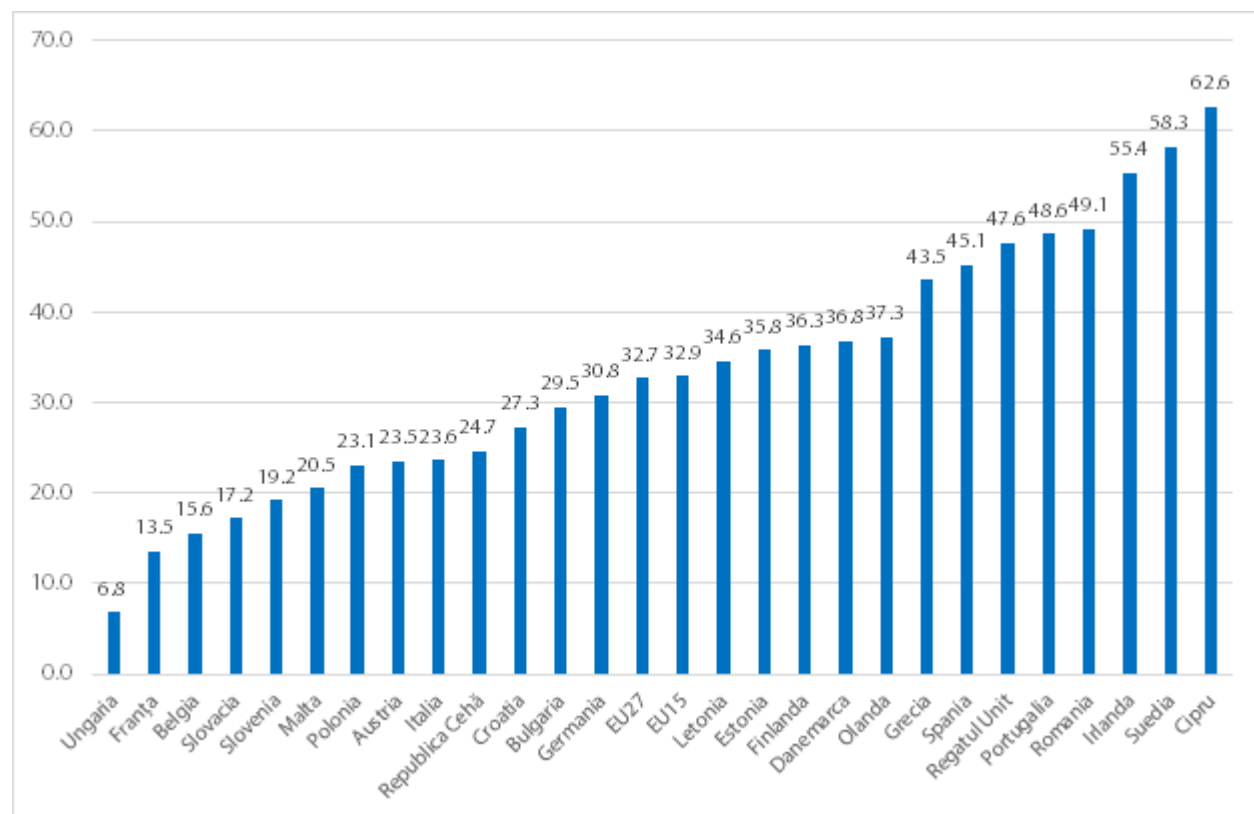
Toate grupurile educaționale

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 5B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați.

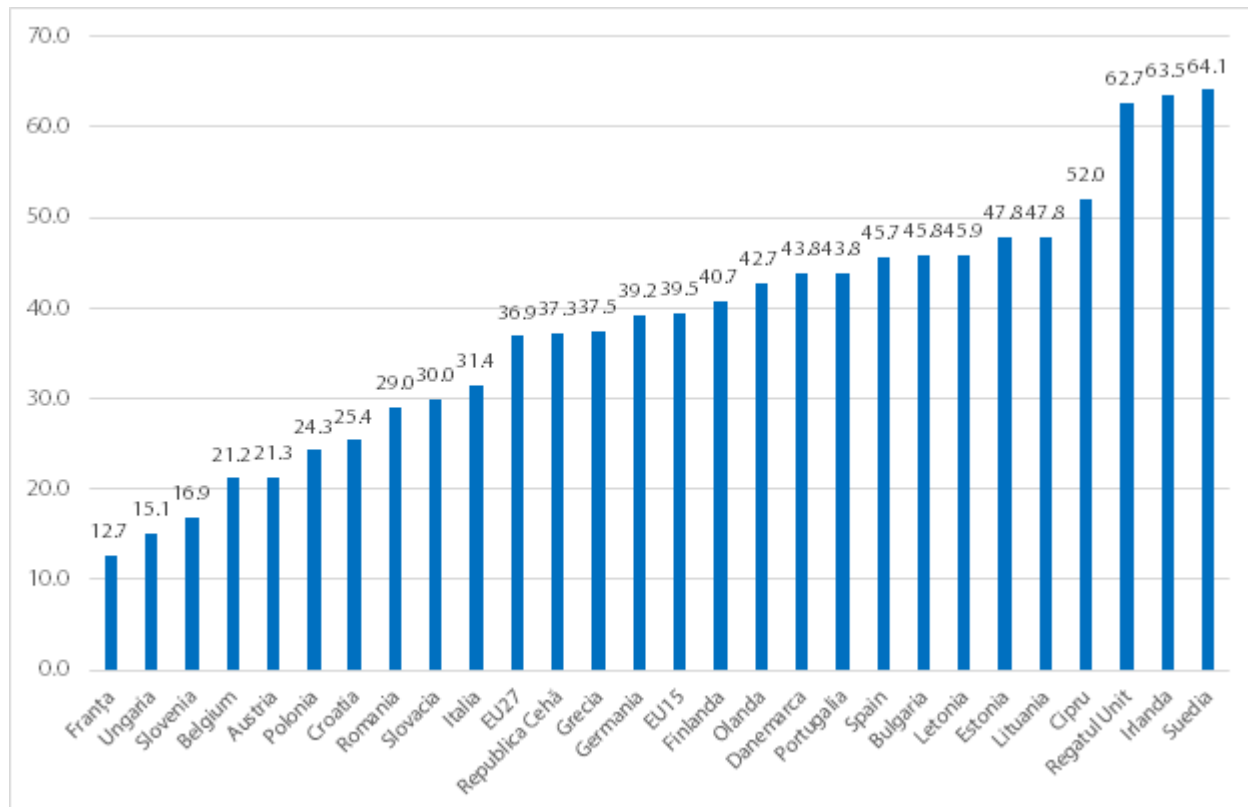
Absolvenți de învățământ secundar inferior

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 5C: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați.

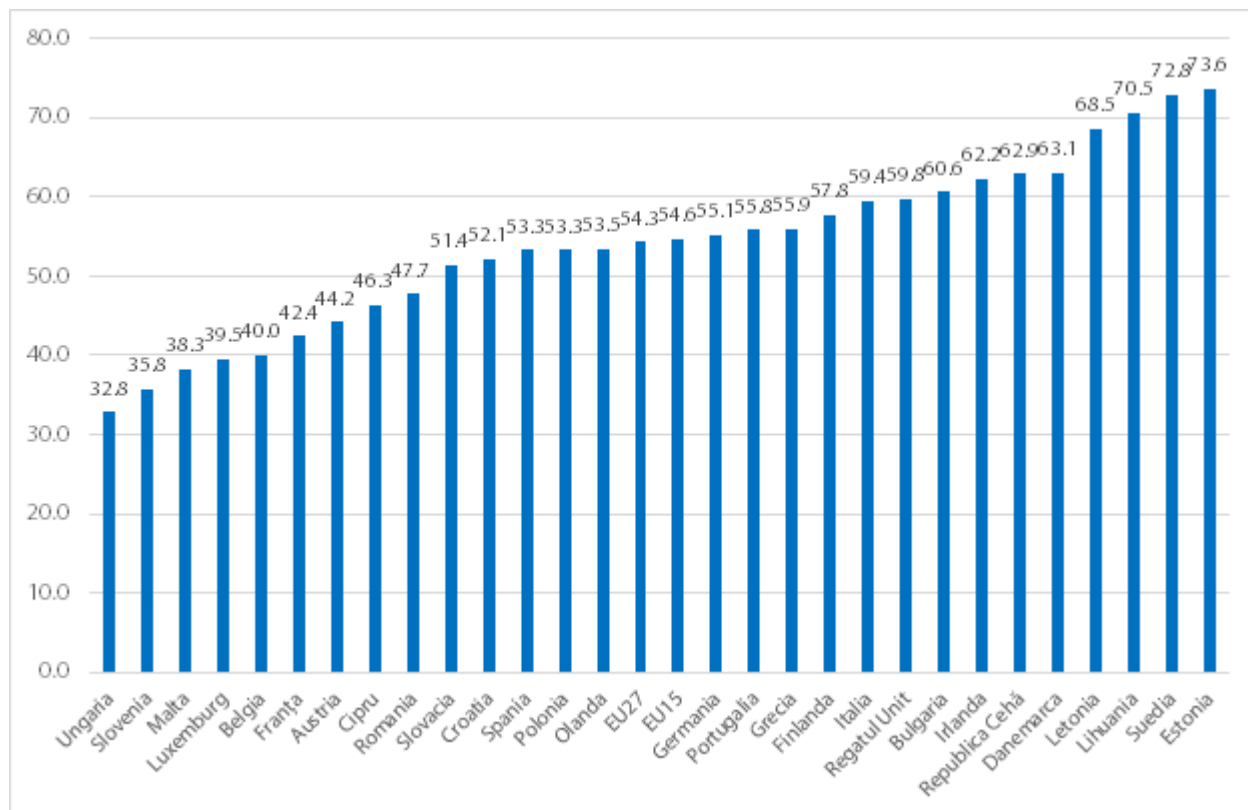
Absolvenți studii superioare secundare

Sursa: prelucrare a datelor LFS

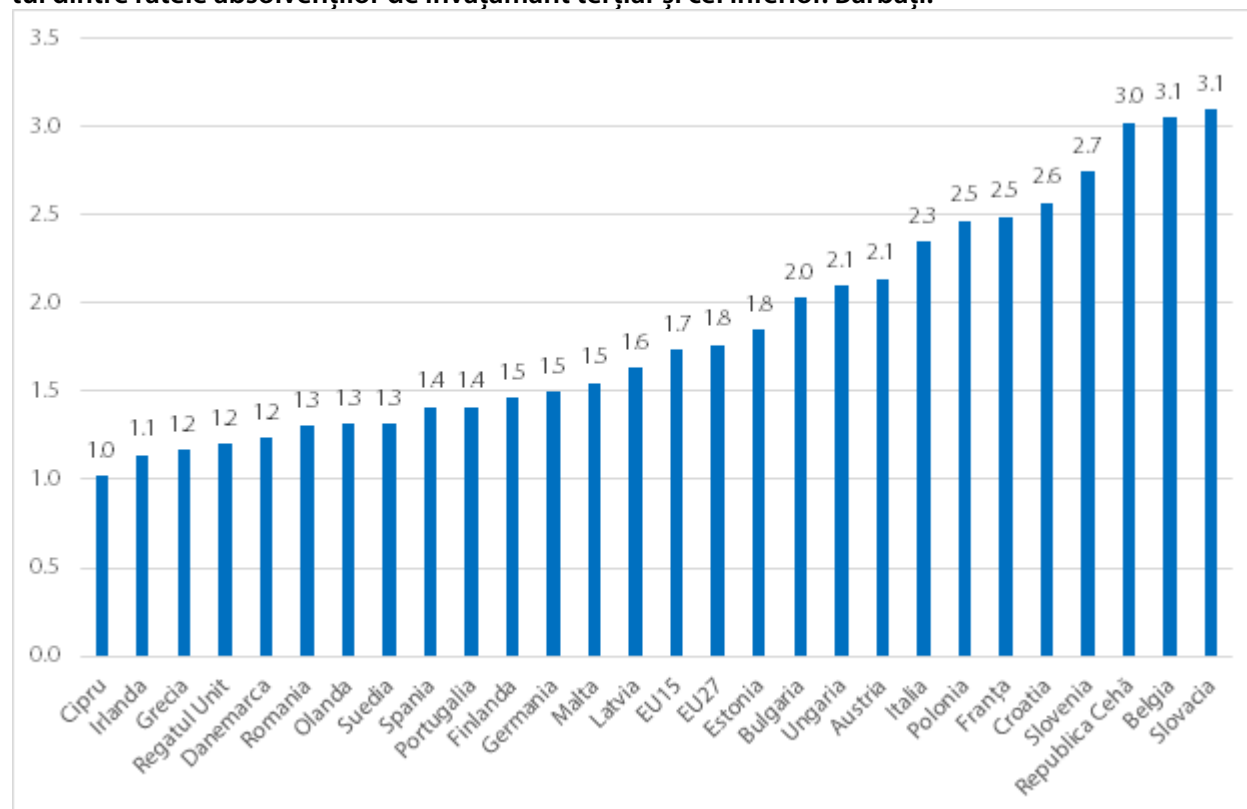
Fig. 5D: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Bărbați.

Absolvenți de învățământ terțiar

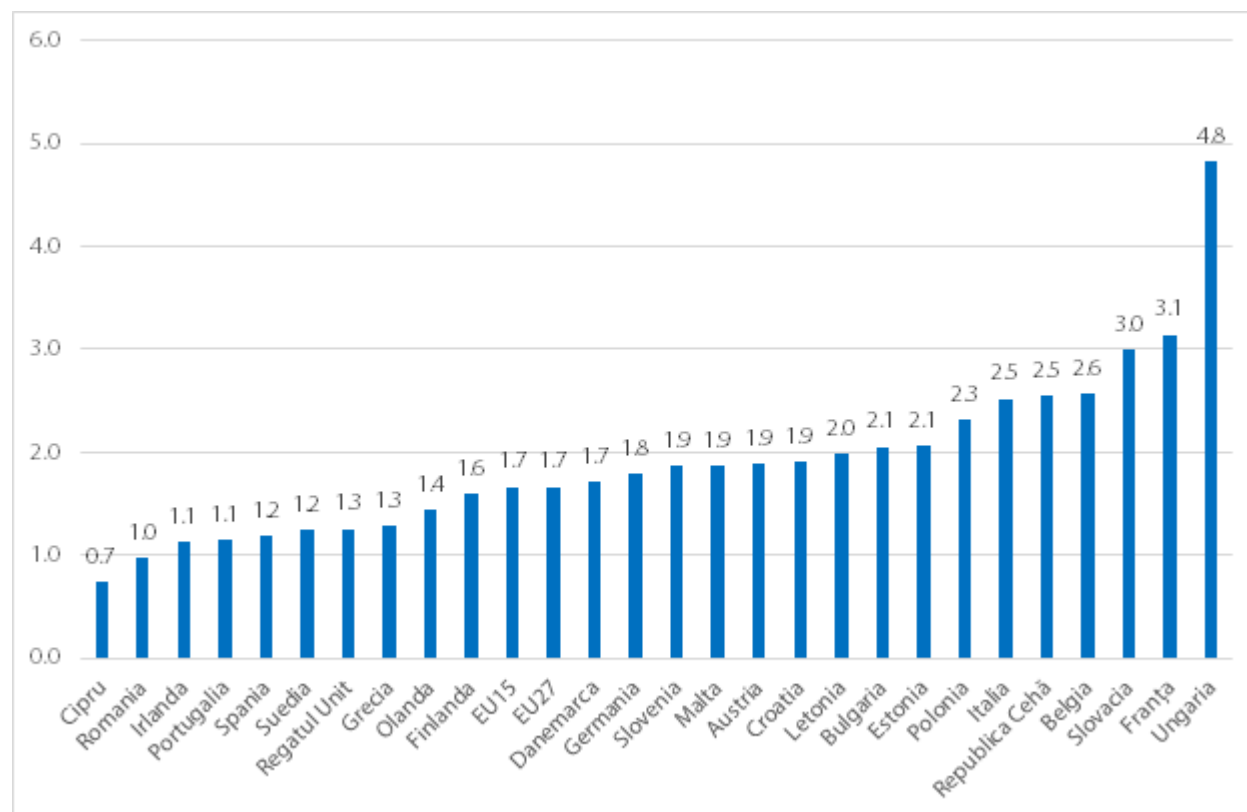
Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 6A: Rata relativă de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă în anul 2016. Raportul dintre ratele absolvenților de învățământ terțiar și cel inferior. Bărbați.

Sursa: prelucrare a datelor LFS

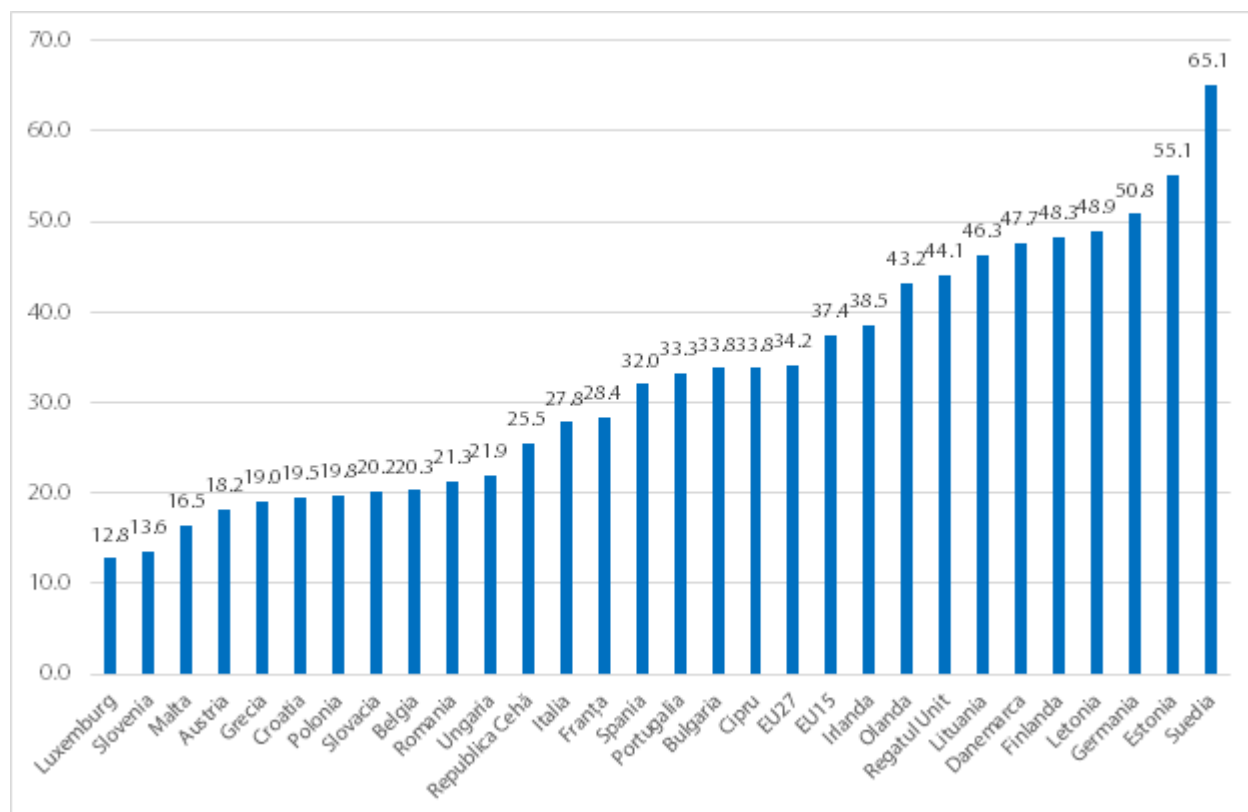
Fig. 6B: Rata relativă de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă în anul 2016. Raportul dintre ratele absolvenților de învățământ terțiar și cel secundar inferior. Bărbați.

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 7A: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Femei.

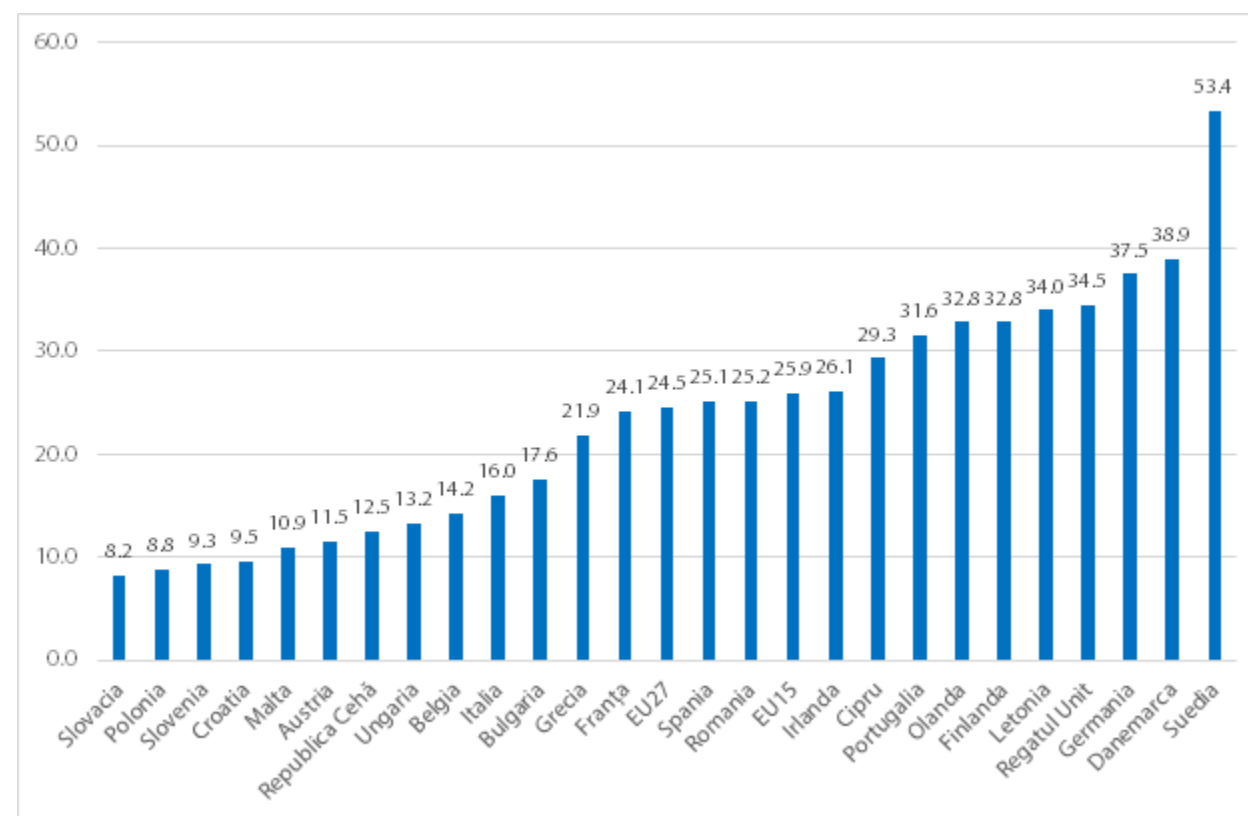
Toate grupurile educaționale

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 7B: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Femei.

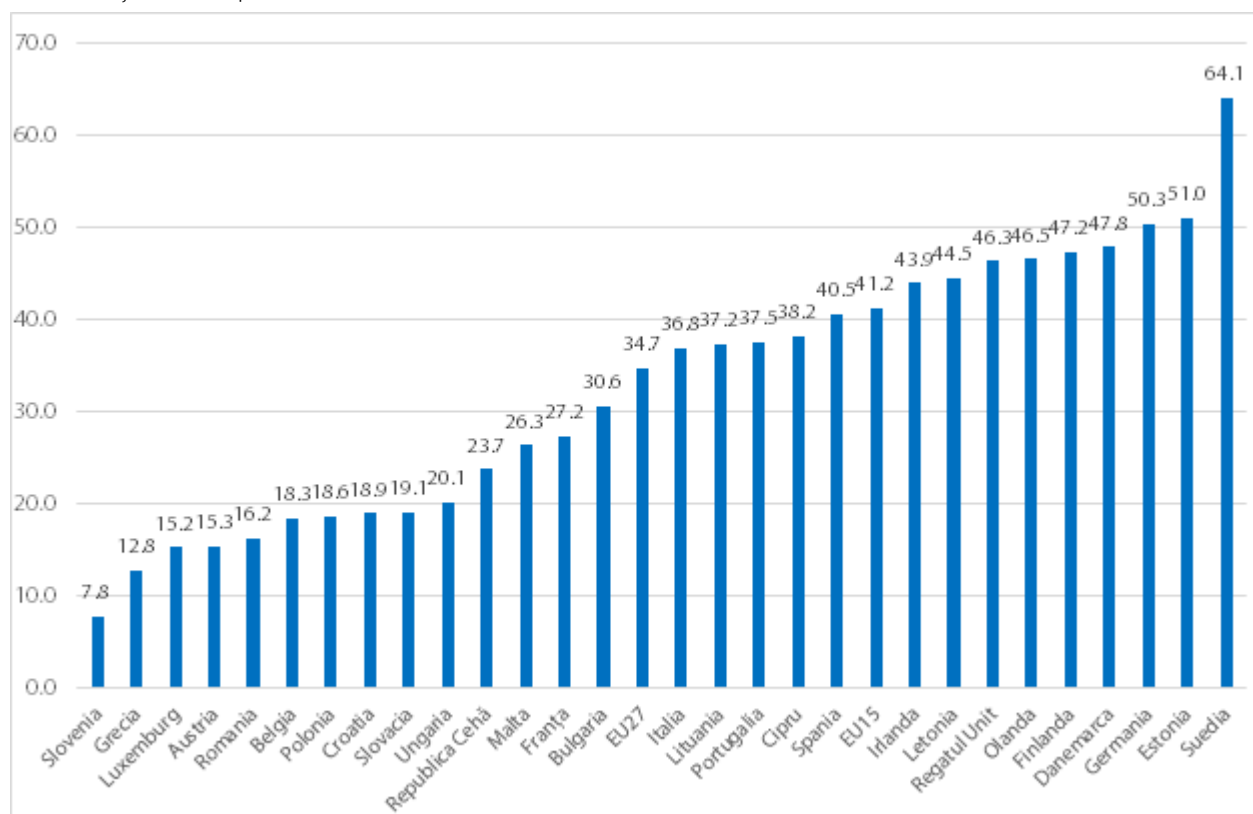
Absolvenți învățământ secundar inferior

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 7C: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Femei.

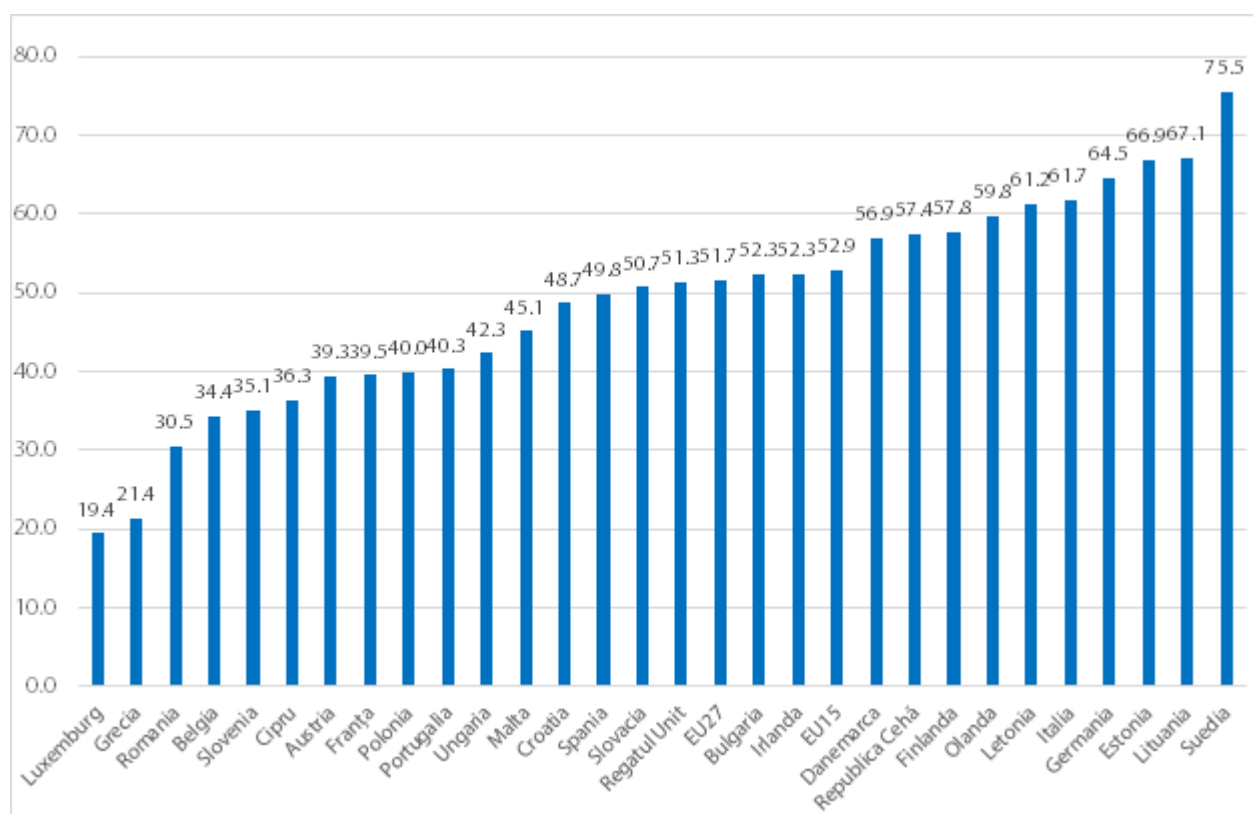
Absolvenți studii superioare secundare

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 7D: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2016. Femei.

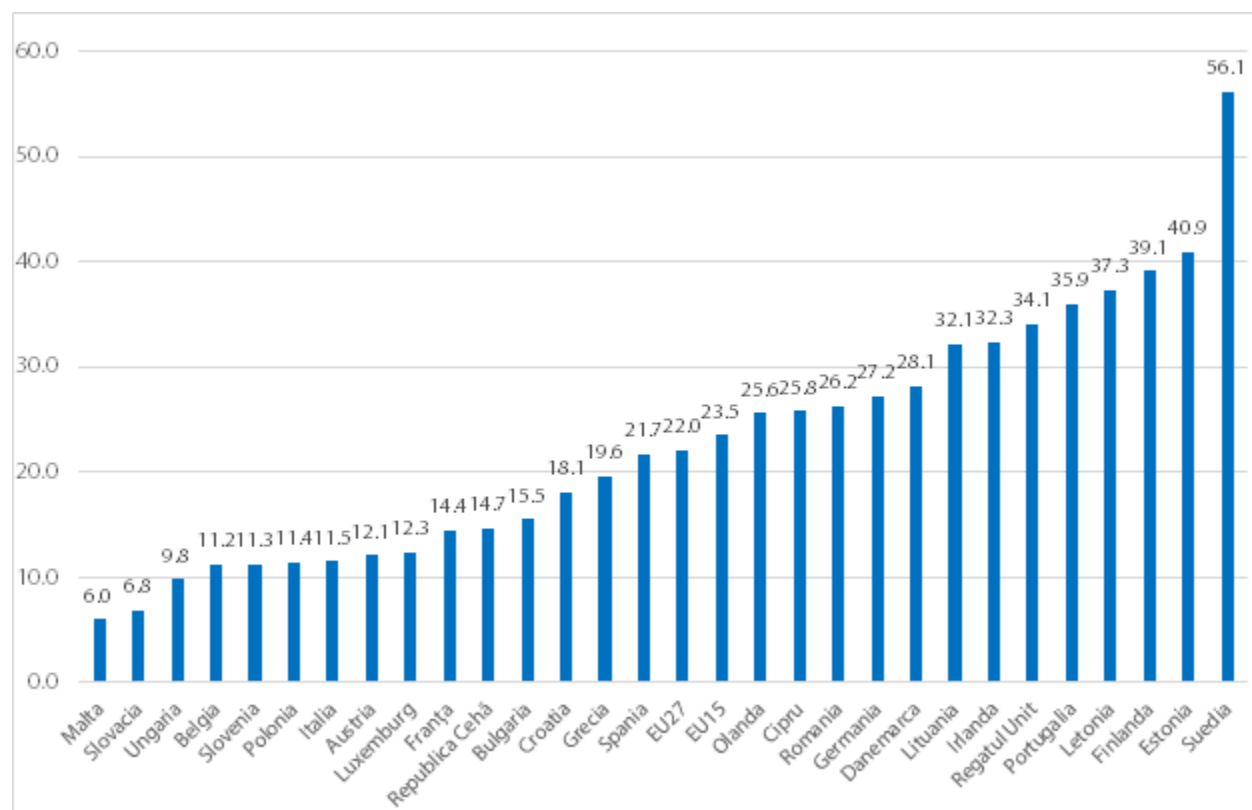
Absolvenți de învățământ terțiar

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 8A: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Femei.

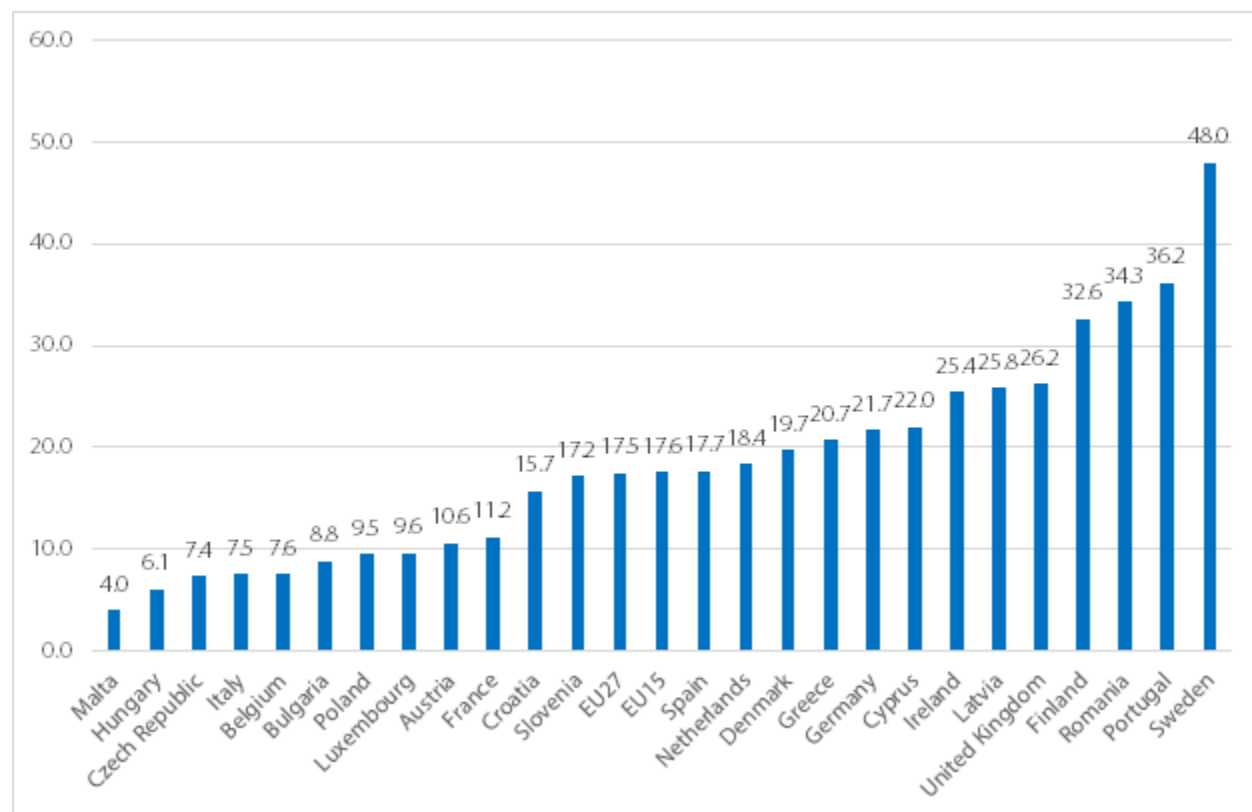
Toate grupurile educaționale

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 8B: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Femei.

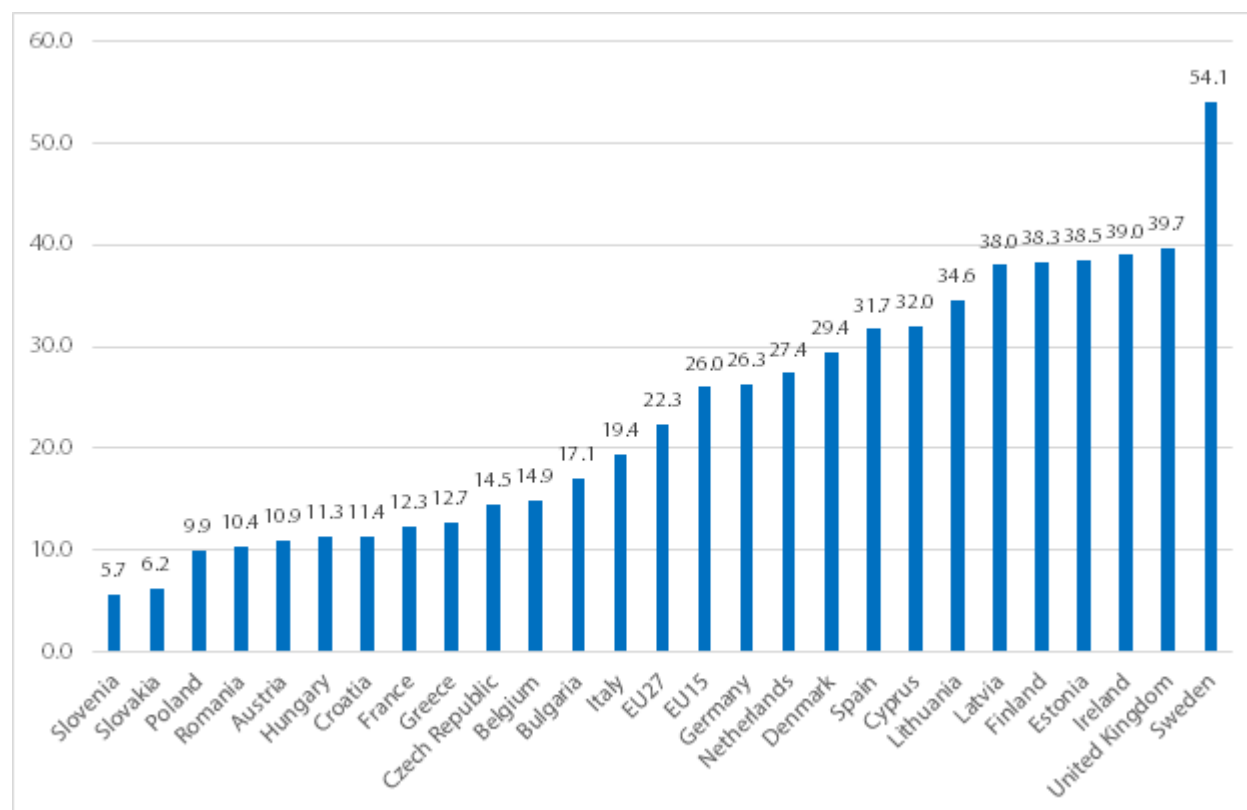
Absolvenți învățământ secundar inferior

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 8C: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Femei.

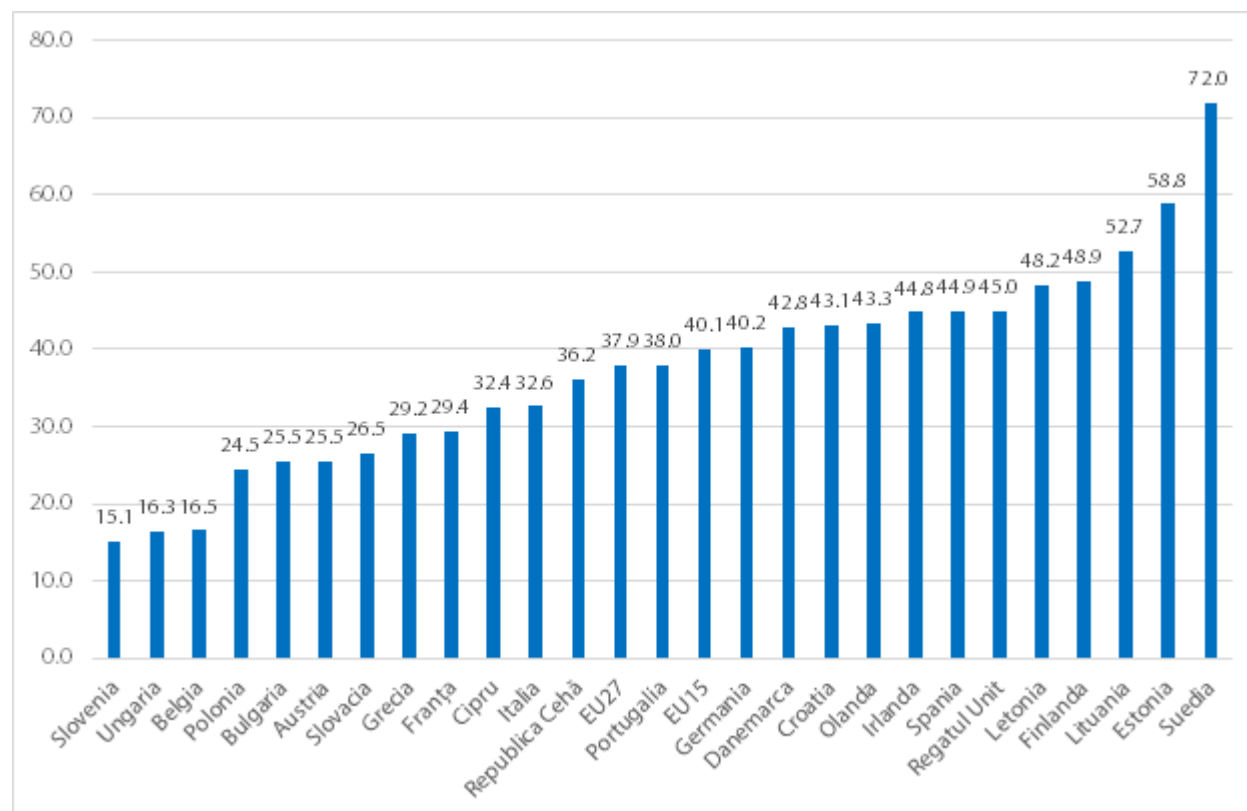
Absolvenți studii superioare secundare

Sursa: prelucrare a datelor LFS

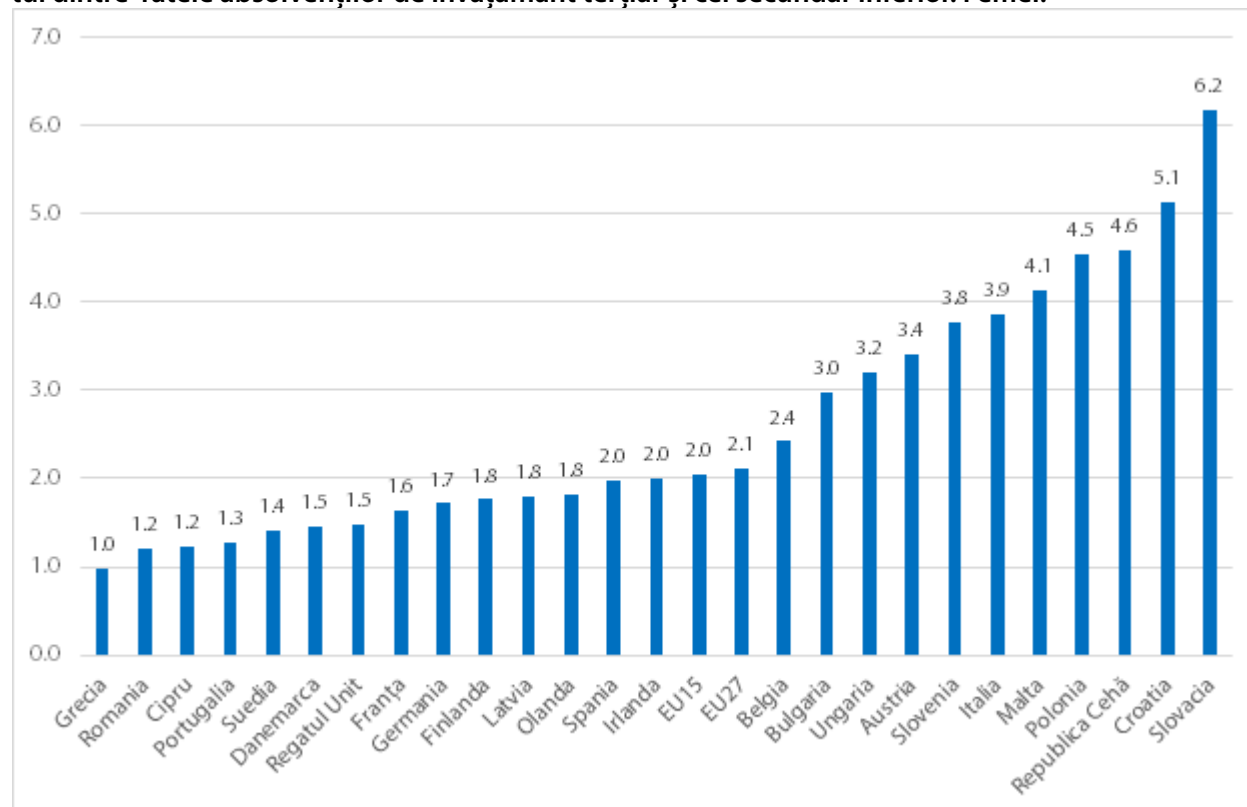
Fig. 8D: Ratele de ocupare în grupa de vârstă 60-64 ani în 2008. Femei.

Absolvenți de învățământ terțiar

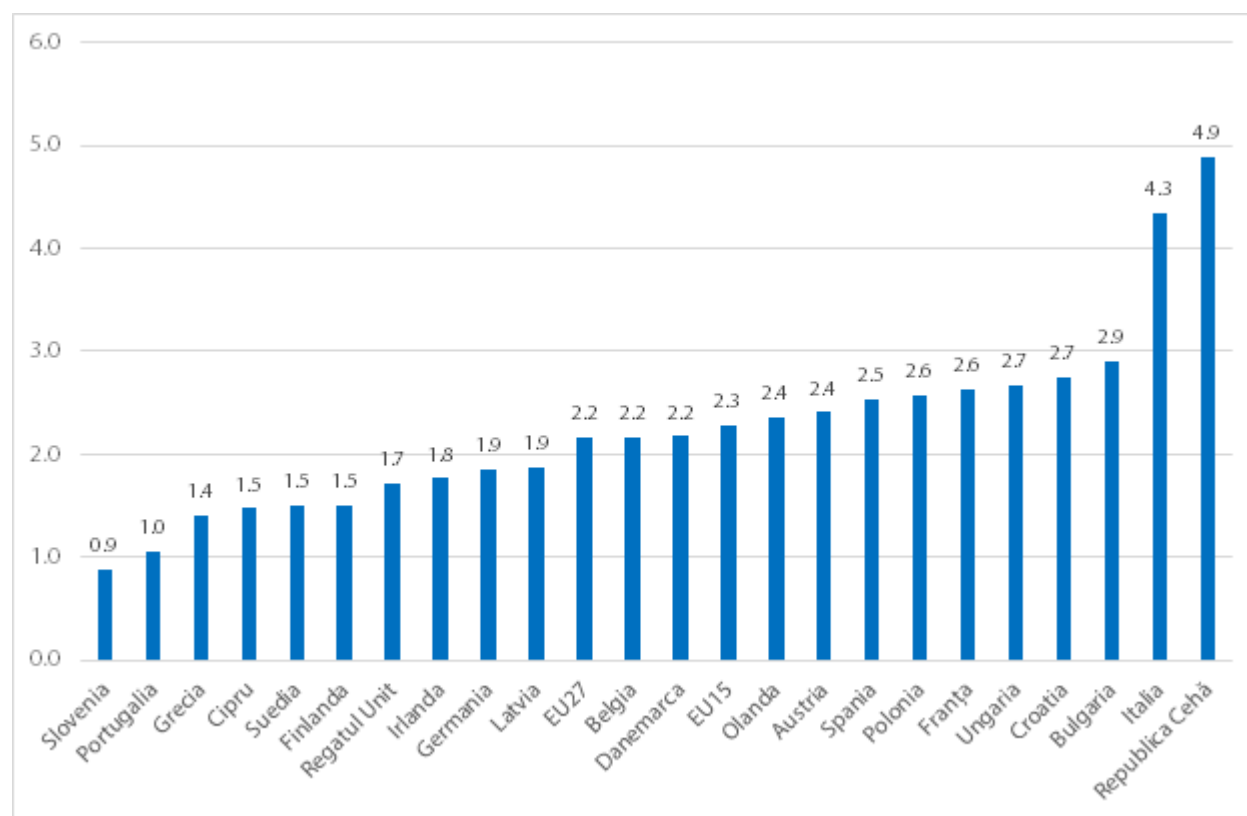
Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 9A: Rata relativă de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă în anul 2016. Raportul dintre ratele absolvenților de învățământ terțiar și cel secundar inferior. Femei.

Sursa: prelucrare a datelor LFS

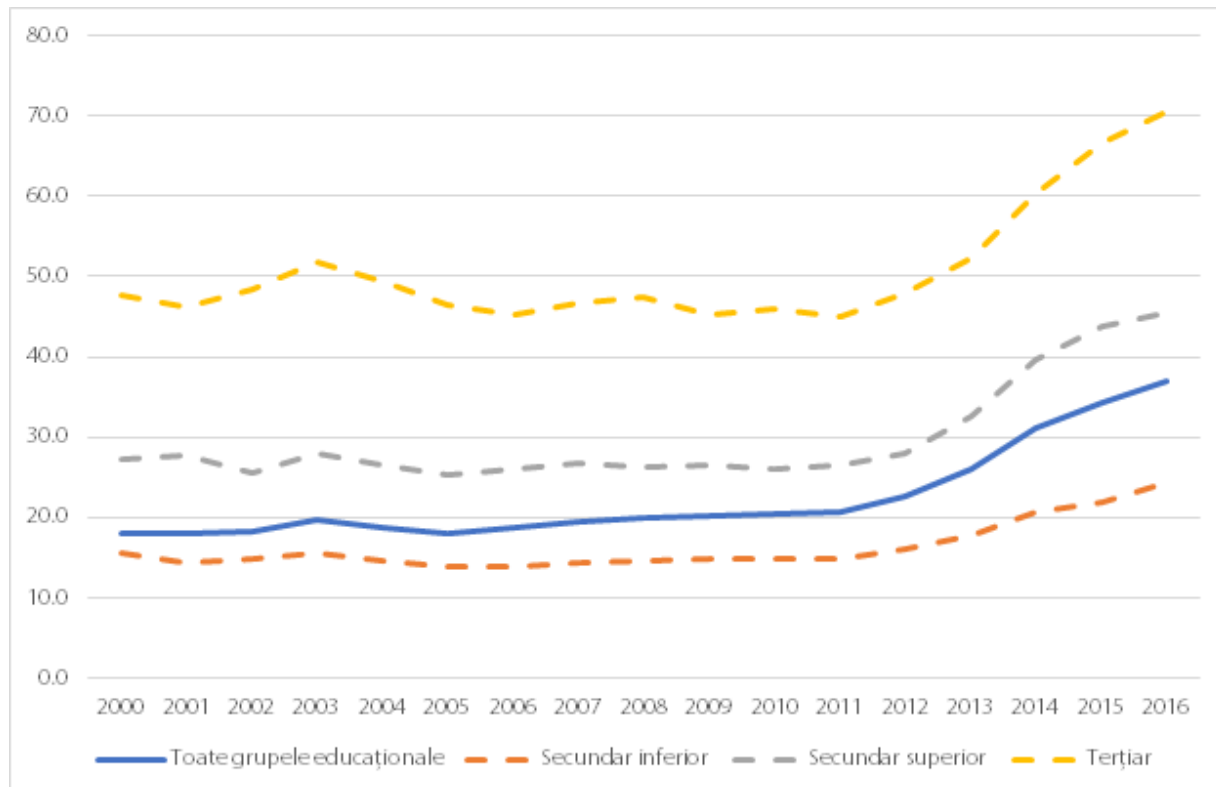
Fig. 9B: Ratele relative de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă în anul 2008. Raportul dintre ratele absolvenților de învățământ terțiar și cel secundar inferior. Femei.

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 10A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 în funcție de nivelul de studii. Populația totală.

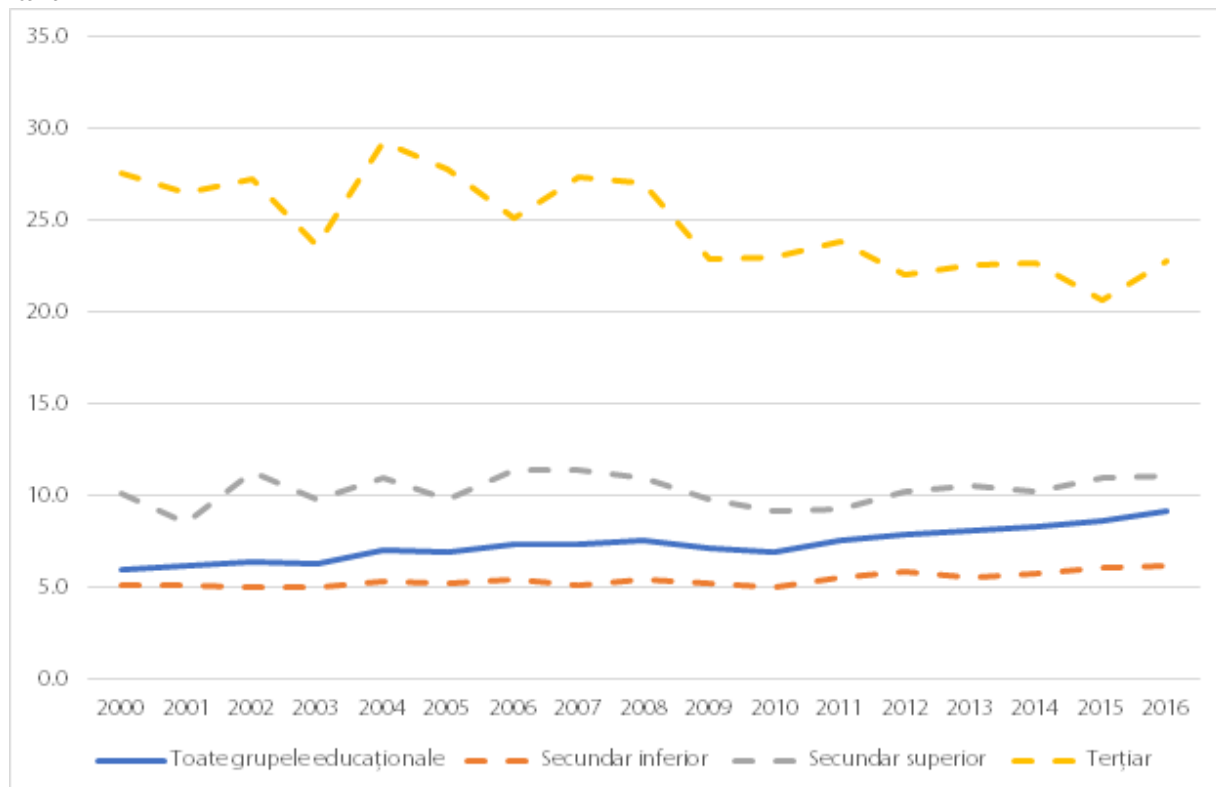
Italia

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 10B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 65-69 în funcție de nivelul de studii. Populația totală.

Italia

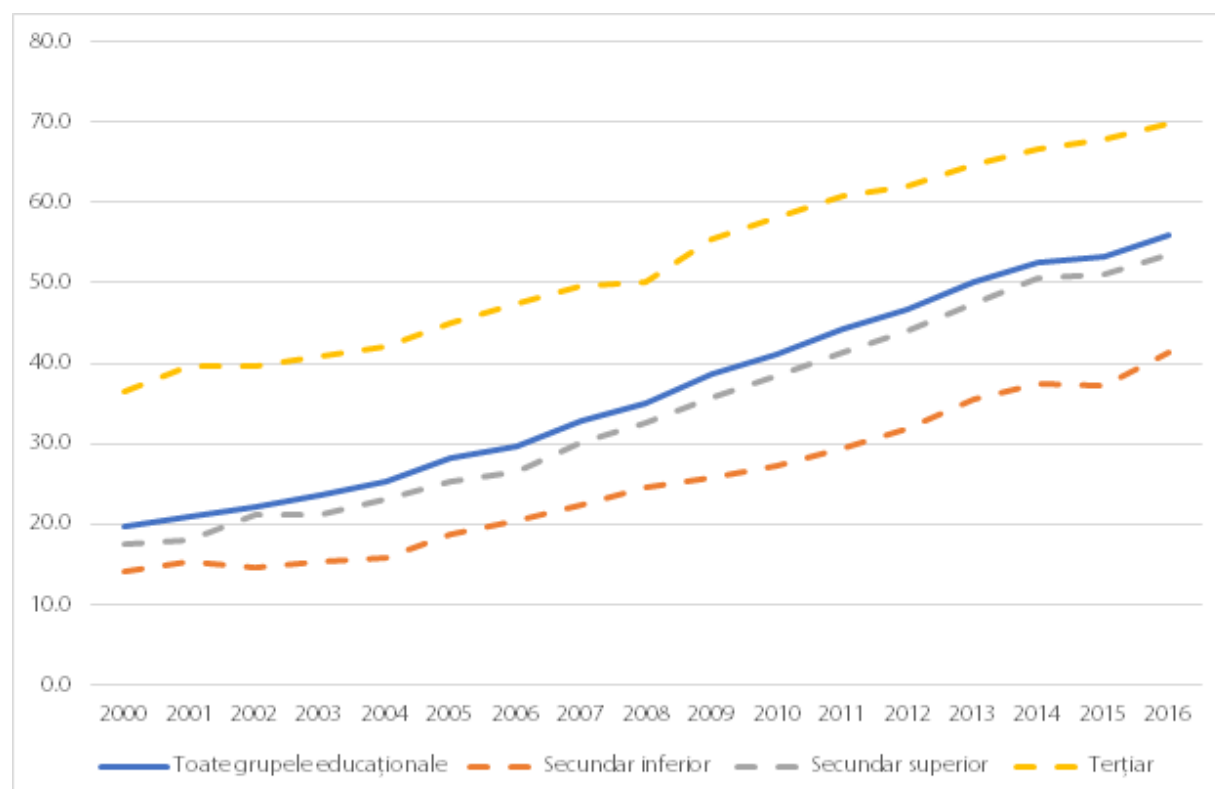

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 11A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 în funcție de nivelul de studii.

Populația totală

Germania

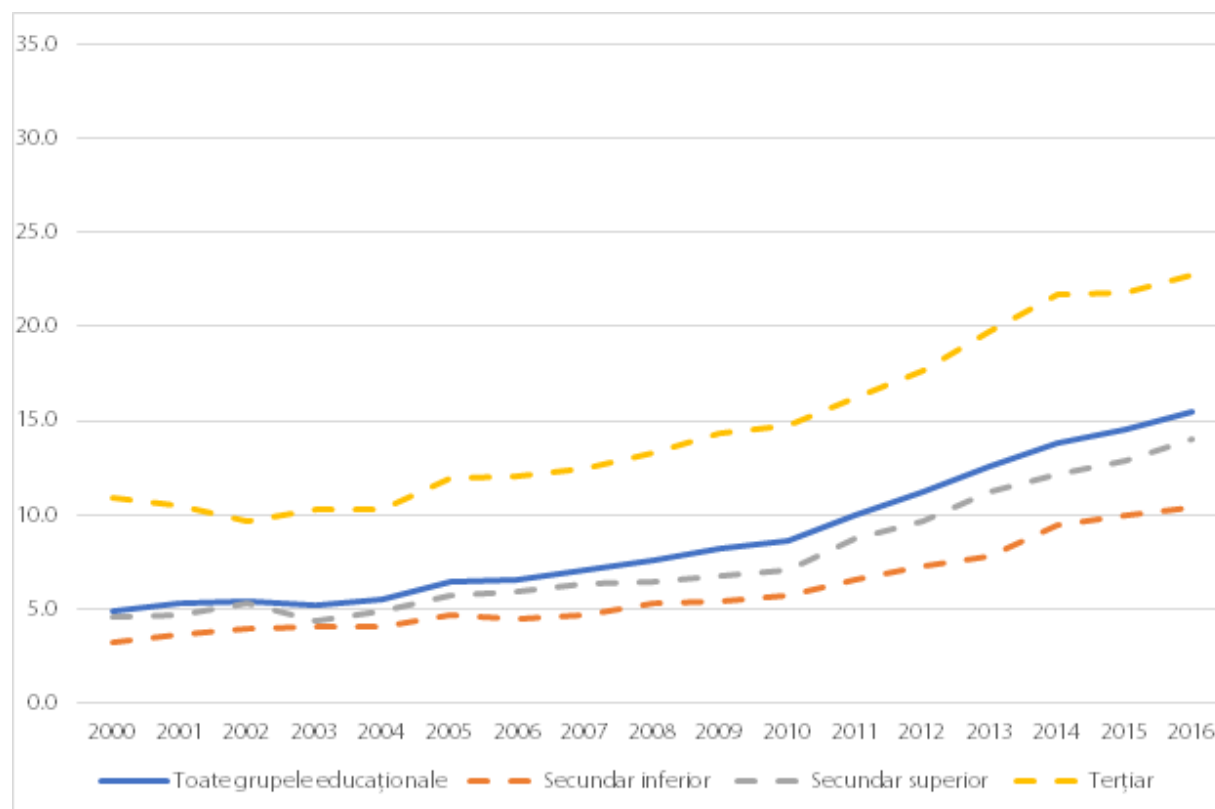

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 11B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 65-69 în funcție de nivelul de studii.

Populația totală.

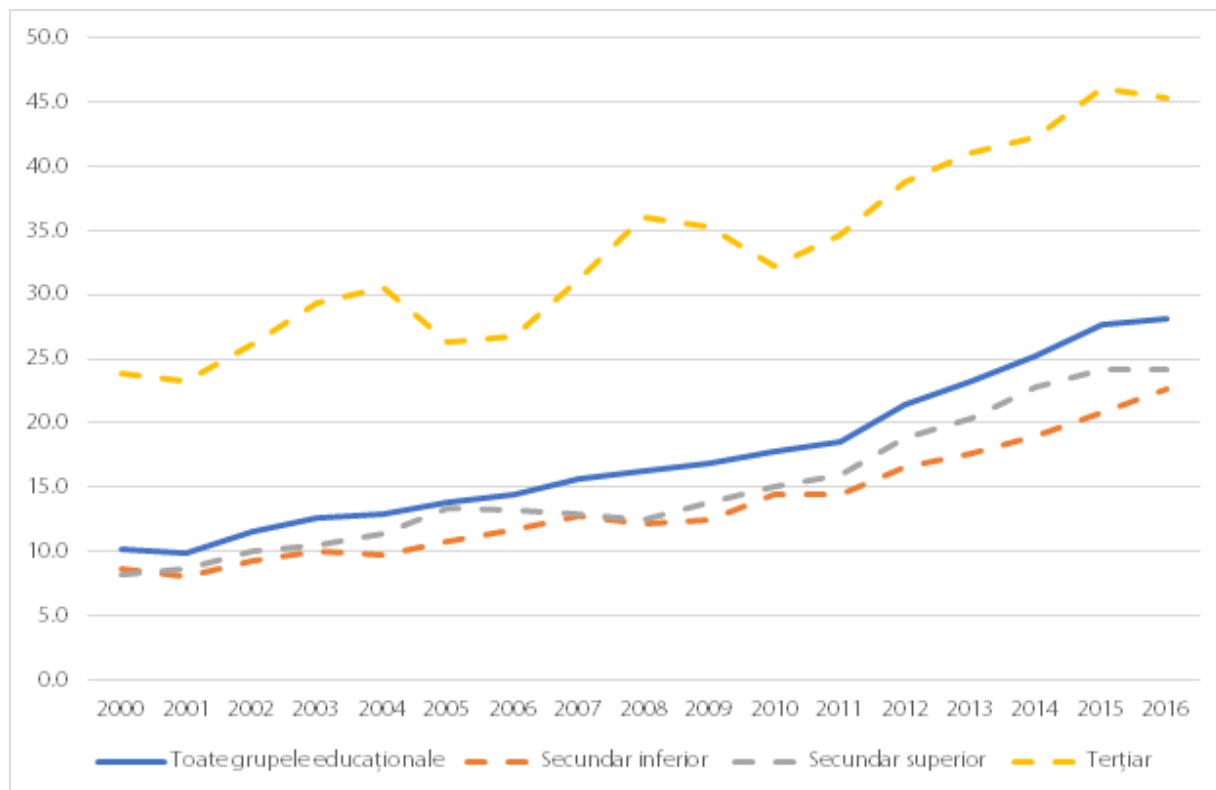
Germania

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 12A: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 60-64 în funcție de nivelul de studii. Populația totală.

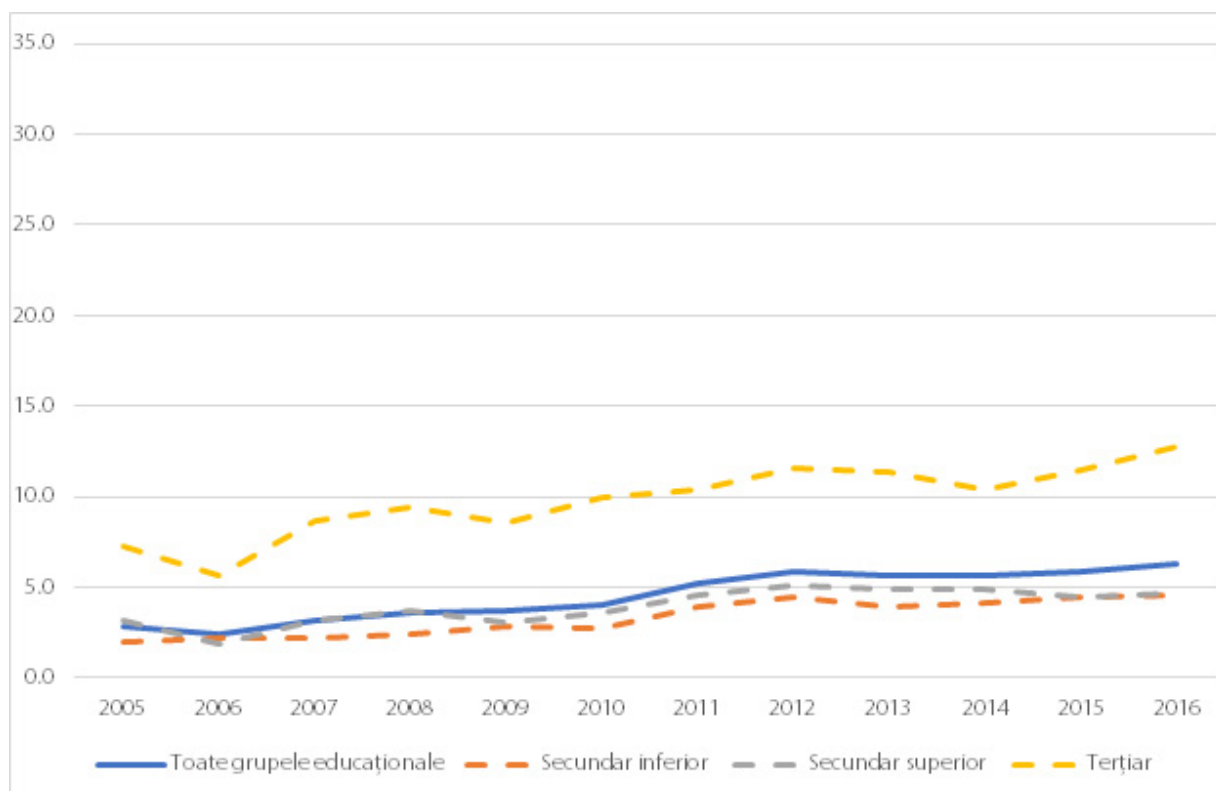
Franța

Sursa: prelucrare a datelor LFS

Fig. 12B: Ratele de ocupare a forței de muncă în grupa de vârstă 65-69 în funcție de nivelul de studii. Populația totală.

Franța

Sursa: prelucrare a datelor LFS

4. Caracteristicile indivizilor activi în vârstă de 60-65 ani în țările UE

Folosind valorile din 2008 și 2014 ale EU-SILC, am realizat estimări logit econometrice pentru țările care vizează calcularea direcției și dimensiunii asocierii dintre un set de caracteristici ale persoanelor și probabilitatea de a fi active (respectiv, angajați sau șomeri), mai degrabă decât pensionari la vârsta de 60-65 ani (persoanele inactive care nu au fost pensionate nu sunt luate în considerare în eșantionul nostru).

După cum s-a menționat mai sus, seturile de date ale anchetelor, de obicei, nu permit cercetătorilor să identifice, într-un mod causal, determinanții urmării muncii sau pensionării anticipate. Cu toate acestea, obiectivele noastre sunt de a estima într-un design multivariat asocierea unor caracteristici individuale - care, după cum s-a subliniat, ar putea afecta atât cererea de forță de muncă, cât și oferta de forță de muncă a lucrătorilor în vârstă - și statutul lor la vârsta de 60-65 de ani. După cum s-a menționat, rezultatele sunt exprimate prin efectele medii marginale (AME) care arată probabilitatea evenimentului asociat fiecărei caracteristici, pentru toate combinațiile posibile ale celorlalte caracteristici individuale.

Discutăm mai întâi rezultatele „modelului scurt” prezentat în Secțiunea 2 și apoi prezentăm, de asemenea, ce schimbări există când ocupația și experiența sunt adăugate la estimările din „modelul complet”. Rezultatele sunt prezentate în urma unei abordări privind regimul nivelului de trai, care abordează subiectul cu privire la diverse concluzii care caracterizează țările care aparțin diferitelor clusteruri (grupe) din UE.

Pornind de la țările nordice și anglo-saxone (tabelul 1A), trebuie remarcat că nu apar modele clare în ceea ce privește diferențele de gen: în Suedia și în Irlanda nu apar diferențe mari în 2014 (în 2008 femeile din Irlanda aveau chiar o probabilitate mai mare decât bărbații de a fi active la vârste mai înaintate), în timp ce în Danemarca, Finlanda și Marea Britanie, pensionarea în grupul de vârstă 60-65 este mai frecventă la femei decât la bărbați (rețineți că, așa cum am arătat deja, nu includem în analizele noastre persoane inactive, iar inactivitatea la toate vârstele este mai frecventă la femei decât la bărbați). În afară de Irlanda, cei divorțați sau văduvi au tendința să lucreze mai mult, poate pentru a-și mări veniturile, fără a avea la dispoziție veniturile câștigate de un partener. Cei care raportează că au o stare bună de sănătate tind de obicei să lucreze mai mult decât cei care se evaluează ca fiind caracterizați de o stare de sănătate echitabilă sau proastă. Totuși, în Irlanda apar doar diferențe mari în ceea ce privește probabilitățile care avantajează pe cei cu o sănătate bună. În cele din urmă, și foarte interesant pentru domeniile noastre, nu apar modele clare în ceea ce privește legătura dintre nivelul educațional și probabilitatea de a fi activ la vârste mai înaintate atunci când se controlează alte caracteristici individuale (remarcați că ratele de ocupare indicate în Secțiunea 3 pot fi interpretate ca simple relații bivariante dintre probabilitatea de educație și angajare). Într-adevăr, o creștere constantă a ratelor de activitate atunci când se elimină educația, caracterizează doar Danemarca, în timp ce în Suedia doar absolvenții terțiari se caracterizează printr-o probabilitate mult mai mare și în Finlanda nu apar diferențe mari între absolvenții de învățământ secundar superior și cei terțiari. Dimpotrivă, în cele două țări anglo-saxone, odată ce se controlează celelalte trăsături individuale, cei cu înaltă calificare tind să se pensionezeze mai devreme decât cei cu un nivel scăzut de calificare.

În toate țările continentale (tabelul 1B), cu excepția Franței, bărbații se pensionează mai târziu decât femeile și nu mai duc o viață activă, mai ales cei divorțați sau văduvi. În afară de Franța și Olanda, unde nu apar mari diferențe, o stare bună de sănătate este asociată cu o probabilitate mai mare de a fi activ la vârsta de 60-65 de ani. În cele din urmă, absolvenții de învățământ terțiar tind să lucreze mai mult decât absolvenții de învățământ secundar

superior și absolvenți de învățământ secundar inferior, chiar dacă mărimea diferențelor de probabilitate diferă în mare măsură între țări și este maximă în Franța și minimă în Olanda.

Țările din sud urmează un model referitor la activitatea femeilor la vârste înaintate (Tabelul 1C) care au tendința de a se pensiona mai devreme decât bărbații din Cipru, Grecia și Italia, dar mai târziu în comparație cu bărbații din Spania și (ușor) Portugalia. În ceea ce privește starea civilă, nu apar chestiuni clare, în timp ce persoanele care au o sănătate precară sunt mai puțin susceptibile de a fi active după vârsta de 60 de ani. Cu toate acestea, în conformitate cu caracteristicile unui sistem de pensii care ia în considerare într-un mod imperfect condițiile de sănătate și de muncă greoaie, diferențele estimate în probabilitatea de a rămâne activ după 60 în funcție de starea de sănătate nu sunt mari în Italia. În cele din urmă, diferențele clare în „ratele de activitate multivariate” apar în țările sudice atunci când se estimează asocierea dintre educație și probabilitatea de activitate la vârste mai înaintate: într-adevăr, în afara Italiei, absolvenții terțiari se caracterizează printr-o probabilitate mai mică de a fi încă activi decât cei cu cel mai înalt nivel secundar sau secundar superior (doar în Grecia, absolvenții învățământului secundar superior sunt mai puțin probabil să fie activi decât absolvenții terțiari).

În toate țările din Europa de Est, ratele de activitate mai mari caracterizează bărbații, singuri, și indivizii cu o stare bună de sănătate (Tabelul 1C). În plus, probabilitatea de a fi activ este corelată pozitiv cu nivelul educațional, cu excepția Ungariei, unde nu apar mari diferențe, iar cea mai mare valoare estimată AME îi caracterizează pe cei care au absolvit un grad secundar inferior.

Cu excepția Estoniei, în țările baltice există diferențe mari în ratele de activitate pe sexe, plus țările care au aderat la UE în 2007 (România și Bulgaria), iar bărbații sunt mai activi decât femeile (tabelul 1E). Nu apar tipare clare în ceea ce privește starea civilă, în timp ce sănătatea este asociată pozitiv cu probabilitatea de a fi activ. În cele din urmă, în toate țările, absolvenții terțiari sunt mai activi decât indivizii mai slab calificați, chiar dacă în Bulgaria și România cei cu cel mult un nivel de educație secundar inferior au o probabilitate mai mare să fie activi decât cei care dețin o diplomă secundară superioară.

„Modelul complet” ne permite să estimăm, de asemenea, asocierea dintre ocupația actuală sau ocupația trecută pentru cei care sunt pensionați și probabilitatea de a fi activ, de a controla anii de experiență pe piața forței de muncă care este un bun proxy pentru a controla dacă persoanele îndeplinesc sau nu posibilele cerințe pentru pensionarea anticipată³.

În primul rând, trebuie subliniat faptul că legătura transnațională dintre educație și probabilitatea de a fi activ, prezentată anterior în tabelele 1A-1E, nu se schimbă atunci când controlăm ocupația și experiența (două variabile care sunt în mod clar corelate cu educația; -Tabelele 2A - 2D).

În ceea ce privește legătura dintre ocupație și probabilitatea de a fi activ, imaginea este amestecată în țările UE15 (tabelul 2A), Probabilitatea continuării activității este într-adevăr cea mai mare la managerii din Austria, Germania, Spania, Finlanda, Italia, Portugalia și Suedia, în timp ce cea mai mare probabilitate este dată de muncitorii din Belgia, Franța, Irlanda și Marea Britanie. De asemenea, în țările care au aderat la UE începând cu anul 2005 (tabelul 2C) apar diferite tipare, unde există o tendință mult mai mare de a continua în rândul managerilor comparativ cu funcționarii și muncitorii din Republica Cehă, Lituania și Slovacia, în timp ce în Cipru și Letonia muncitorii sunt caracterizați de cea mai mare probabilitate de a fi activi în clasa de vârstă 60-65.

Rezumând, estimările multivariate privind caracteristicile individuale asociate ratelor de activitate la vârste mai înaintate arată că țările UE se caracterizează prin tipare diferite, care, în plus, se schimbă și în cadrul fiecărui cluster identificat prin nivelul de trai. În special, în timp ce în unele țări lucrătorii cu înaltă calificare (educați sau manageri terțiari) tind să se pensioneze mai târziu, în alte țări tendința este inversată și, menținând constanta celorlalte variabile, lucrătorii cu nivel scăzut și mediu având o probabilitate mai ridicată de a fi activi la vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani, decât lucrătorii cu înaltă calificare.

Comparând Italia, Franța și Germania, se arată în mod clar diferențele tipare de țări (figurile 13A-14C): în Italia în 2014 probabilitatea de a fi activ estimată de modelul complet este mult mai mare pentru cei cu studii superioare (48,6%) decât pentru cei din învățământul secundar superior (39,3% (32,4%)), iar pentru manageri (44,0%) față

³ Modelul complet nu poate fi rulat pentru toate țările din UE-27, deoarece variabila privind experiența nu este înregistrată în toate țările din cadrul EU-SILC.

de muncitori (36,1%) și funcționari (35,1%); În Germania, diferențele dintre persoanele cu calificare înaltă, medie și scăzută sunt destul de limitate (având în vedere atât educația, cât și ocupația ca proxy de competențe); În Franța, managerii tind să se pensioneze mai devreme decât muncitorii, dar, în medie, absolvenții de învățământ terțiar sunt mult mai susceptibili de a fi activi decât cei mai mulți indivizi cu studii secundare sau secundare superioare.

Tab. 1A. Probabilitatea estimată de a fi activ pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Modelul scurt"*. Țările nordice și anglo-saxone.

	2008					2014				
	DK	FI	SE	IE	UK	DK	FI	SE	IE	UK
Gen										
Masculin	41.3%	57.8%	60.7%	65.6%	67.5%	57.2%	50.4%	64.3%	68.8%	62.5%
Feminin	25.5%	45.9%	60.6%	78.2%	40.7%	35.7%	43.2%	62.6%	68.0%	45.7%
Statut social										
Singur	39.2%	56.4%	59.3%	56.4%	32.9%	43.8%	48.3%	61.1%	66.1%	52.8%
Căsătorit	33.7%	51.0%	60.9%	69.9%	55.5%	44.6%	45.9%	63.7%	70.3%	53.0%
Divorțat-văduv	31.4%	51.2%	61.3%	78.8%	56.0%	52.2%	49.2%	69.5%	57.2%	60.4%
Starea de sănătate										
precară	13.3%	49.4%	66.4%	33.6%	25.9%	47.0%	34.6%	57.7%	53.7%	34.9%
echitabilă	27.2%	47.1%	67.7%	65.6%	48.2%	41.0%	47.8%	59.9%	54.6%	52.8%
bună	38.3%	54.5%	58.7%	71.6%	56.9%	48.0%	47.2%	64.5%	71.9%	56.0%
Educație										
inferior	24.2%	49.1%	55.8%	76.7%	56.1%	36.3%	43.0%	58.9%	79.4%	56.0%
Secundar superior	38.1%	54.8%	58.7%	67.5%	54.9%	44.4%	48.0%	59.2%	68.7%	57.5%
Tertiar	47.4%	52.1%	68.1%	55.5%	50.4%	54.2%	48.6%	72.2%	54.8%	49.5%
Mărime eșantion	502	797	546	608	1262	590	1023	455	539	1019

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 1B. Probabilitatea estimată de a fi activ pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Modelul scurt"*. Țările continentale

	2008					2014				
	AT	BE	DE	FR	NL	AT	BE	DE	FR	NL
Gen										
Masculin	14.8%	22.3%	33.2%	11.5%	37.6%	22.7%	30.2%	55.5%	17.6%	55.9%
Feminin	5.3%	19.4%	29.3%	14.9%	33.5%	8.1%	26.5%	50.6%	22.8%	50.8%
Statut social										
Singur	7.5%	36.2%	31.4%	12.8%	40.6%	23.7%	32.5%	61.8%	23.2%	54.0%
Căsătorit	10.7%	21.3%	33.1%	13.5%	36.2%	14.6%	28.5%	52.8%	19.9%	55.2%
Divorțat-văduv	11.1%	10.9%	23.8%	9.6%	29.5%	20.3%	26.8%	48.9%	15.2%	41.5%
Starea de sănătate										
precară	6.8%	15.2%	18.9%	14.6%	19.0%	8.4%	25.3%	37.0%	18.3%	46.7%
echitabilă	6.9%	23.3%	33.1%	9.4%	35.5%	10.9%	26.9%	51.0%	19.8%	53.5%
bună	13.3%	21.1%	32.7%	14.7%	37.0%	19.5%	29.3%	56.8%	20.2%	54.3%
Educație										
inferior	9.1%	16.4%	29.8%	12.4%	32.4%	9.8%	19.5%	50.9%	18.2%	48.7%
Secundar superior	8.7%	25.5%	27.9%	9.2%	36.0%	13.3%	27.6%	51.8%	15.2%	54.3%
Tertiar	16.9%	22.8%	43.9%	25.4%	39.9%	25.1%	37.9%	59.0%	34.1%	56.8%
Mărime eșantion	724	741	2085	1337	640	786	763	2159	1743	802

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 1C. Probabilitatea estimată de a fi activ pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Modelul scurt"*. Țările din sud.

	2008					2014				
	CY	EL	ES	IT	PT	CY	EL	ES	IT	PT
Gen										
Masculin	52.9%	40.7%	45.9%	29.9%	43.1%	53.2%	34.4%	49.2%	41.2%	36.1%
Feminin	40.4%	40.5%	53.9%	14.2%	40.3%	42.4%	27.6%	57.4%	30.9%	36.5%
Statut social										
Singur	42.0%	45.4%	46.9%	27.2%	39.8%	63.0%	35.8%	43.0%	44.6%	55.8%
Căsătorit	49.4%	40.3%	49.8%	22.7%	42.7%	47.8%	30.8%	53.0%	35.5%	35.1%
Divorțat-văduv	37.7%	41.6%	40.0%	28.2%	37.0%	53.5%	39.5%	56.4%	40.9%	33.5%
Starea de sănătate										
precară	36.6%	23.6%	35.6%	16.8%	31.7%	38.8%	25.8%	36.3%	33.8%	30.0%
echitabilă	47.4%	29.0%	48.7%	21.7%	44.0%	46.8%	27.5%	55.7%	34.7%	38.5%
bună	51.7%	47.8%	49.8%	26.4%	49.6%	51.4%	35.1%	53.0%	39.1%	37.7%
Educație										
inferior	57.0%	42.6%	48.6%	19.6%	44.8%	54.0%	37.5%	53.8%	32.3%	37.4%
Secundar superior	37.9%	31.5%	44.4%	27.1%	24.1%	48.0%	23.9%	50.0%	38.8%	36.3%
Tertiar	34.6%	43.0%	50.0%	39.1%	32.8%	40.9%	30.0%	49.5%	50.7%	28.9%
Mărime eșantion	472	820	1415	2852	660	652	1182	1526	2818	1112

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 1D. Probabilitatea estimată de a fi activ pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Modelul scurt"*. Țările din est

	2008					2014				
	CZ	HU	PL	SI	SK	CZ	HU	PL	SI	SK
Gen										
Masculin	32.7%	10.6%	29.3%	10.1%	24.4%	40.7%	28.4%	45.1%	15.7%	28.9%
Feminin	7.8%	5.5%	8.4%	1.3%	4.0%	13.9%	14.0%	9.9%	3.2%	11.9%
Statut social										
Singur	17.7%	6.4%	20.3%	4.4%	20.0%	30.9%	24.3%	34.3%	19.0%	25.5%
Căsătorit	18.4%	8.5%	17.0%	5.5%	12.5%	24.3%	21.0%	24.5%	6.8%	20.5%
Divorțat-văduv	22.2%	5.9%	19.1%	3.5%	17.7%	24.5%	21.0%	26.4%	9.5%	16.8%
Starea de sănătate										
precară	9.2%	6.0%	14.4%	4.4%	6.6%	16.3%	16.2%	18.2%	7.3%	12.2%
echitabilă	18.1%	7.1%	16.9%	4.3%	13.8%	20.8%	22.1%	25.4%	8.6%	19.4%
bună	22.7%	10.1%	21.0%	6.4%	17.6%	30.6%	22.9%	28.0%	10.4%	24.4%
Educație										
inferior	12.5%	5.9%	15.3%	3.2%	10.7%	17.8%	23.7%	18.5%	9.3%	14.5%
Secundar superior	17.4%	5.2%	15.2%	3.1%	11.3%	23.2%	20.5%	24.7%	6.1%	18.6%
Tertiar	34.3%	17.0%	30.7%	14.3%	25.1%	38.1%	21.1%	35.5%	18.7%	36.4%
Mărime eșantion	1871	1227	1822	703	876	1293	1475	2552	875	1198

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 1E. Probabilitatea estimată de a fi activ pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Modelul scurt"*. Țările Baltice plus plus Bulgaria și România.

	2008					2014				
	BG	EE	LT	LV	RO	BG	EE	LT	LV	RO
Gen										
Masculin	39.4%	56.6%	44.7%	47.2%	16.5%	51.6%	46.5%	51.2%	42.3%	32.5%
Feminin	12.5%	34.8%	21.5%	32.3%	12.3%	32.9%	46.2%	28.4%	39.8%	12.9%
Statut social										
Singur	48.3%	28.5%	34.9%	42.3%	34.5%	56.4%	49.1%	24.4%	33.7%	33.6%
Căsătorit	22.9%	45.7%	28.3%	40.5%	14.7%	42.3%	46.2%	34.4%	40.4%	23.2%
Divorțat-văduv	26.5%	43.2%	36.4%	33.7%	11.6%	34.7%	45.3%	44.5%	44.6%	17.8%
Starea de sănătate										
precară	20.2%	23.9%	17.3%	22.3%	11.8%	27.1%	24.3%	20.0%	26.8%	7.3%
echitabilă	21.0%	44.6%	32.7%	40.0%	11.8%	41.6%	45.6%	37.1%	39.8%	18.2%
bună	31.2%	56.9%	40.8%	61.5%	18.0%	45.6%	59.1%	56.2%	57.3%	31.2%
Educație										
inferior	19.6%	36.8%	19.6%	34.1%	19.8%	43.2%	35.6%	18.3%	33.9%	29.8%
Secundar superior	25.7%	37.2%	29.8%	37.0%	8.8%	37.7%	43.1%	35.7%	39.9%	16.6%
Tertiar	30.6%	58.8%	44.4%	50.7%	12.9%	49.9%	56.0%	46.2%	46.7%	34.5%
Mărime eșantion	961	544	720	729	1257	1001	761	748	875	1581

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 2A. Probabilitatea estimată de a fi activ a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale (% valori). "Modelul complet". Țările UE15. 2014.

	AT	BE	DE	EL	ES	FI	FR	IE	IT	NL	PT	SE	UK
Gen													
Masculin	24.6	31.5	53.8	34.7	52.0	48.6	17.9	66.1	40.9	62.0	34.0	63.9	55.8
Feminin	7.2	26.9	52.1	27.2	52.8	44.0	23.2	72.5	31.3	57.4	38.9	63.6	53.5
Statut social													
Singur	24.3	32.0	61.9	37.5	43.3	48.3	23.8	68.7	44.7	64.8	53.9	61.5	54.2
Căsătorit	15.4	29.5	52.7	30.8	53.0	45.3	20.0	69.9	35.4	61.5	35.0	63.0	53.7
Divorțat-văduv	17.5	27.4	48.7	40.5	56.3	49.2	16.3	55.1	41.0	43.1	35.0	73.3	61.5
Starea de sănătate													
precară	8.5	26.9	38.1	25.5	36.9	32.7	18.6	63.5	33.1	54.2	32.9	61.3	40.5
echitabilă	11.5	27.0	51.5	27.7	55.7	48.9	19.7	54.3	35.3	60.0	37.4	62.1	53.5
bună	20.1	30.3	56.2	35.2	52.9	46.0	20.7	71.3	38.9	60.7	36.9	64.2	56.2
Educație													
inferior	10.8	18.2	52.8	36.1	53.5	41.0	17.8	73.2	32.4	52.1	34.8	58.3	52.7
Secundar superior	14.4	28.7	51.1	24.7	50.3	48.5	15.8	68.7	39.3	59.5	45.1	61.5	57.1
Tertiar	23.3	41.1	58.6	32.7	50.2	48.0	35.2	63.2	48.6	65.2	39.8	70.1	55.0
Ocupație													
Muncitor	21.0	32.8	51.8	29.0	52.3	43.7	24.9	74.2	36.1	58.7	36.5	65.1	62.9
Funcționar	12.7	30.4	52.2	32.9	51.8	44.4	17.8	71.2	35.1	62.8	35.7	60.8	55.1
Manager	23.0	26.8	57.2	32.1	54.0	53.5	21.8	56.8	44.0	57.5	37.6	68.1	51.0
Mărime eșantion	750	733	2135	1170	1511	993	1656	520	2801	673	1110	407	999

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 2B. Probabilitatea estimată de a fi activ a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Model complet"*. Țările UE15. 2008.

	AT	BE	DE	ES	FR	IE	IT	NL	PT
Gen									
Masculin	15.0%	24.4%	31.4%	44.9%	12.3%	61.4%	30.2%	40.6%	40.2%
Feminin	5.9%	22.6%	31.0%	57.7%	14.4%	83.9%	13.9%	35.1%	45.5%
Statut social									
Singur	7.9%	41.4%	32.0%	49.9%	12.6%	57.7%	28.5%	42.0%	45.5%
Căsătorit	11.3%	23.6%	32.9%	50.1%	13.6%	69.6%	22.6%	39.5%	42.2%
Divorțat-văduv	11.7%	12.5%	23.0%	39.6%	10.4%	79.4%	28.1%	28.8%	40.8%
Starea de sănătate									
precară	7.1%	18.6%	21.6%	36.1%	15.7%	40.3%	16.7%	17.6%	31.9%
echitabilă	7.1%	26.1%	32.0%	51.2%	9.8%	70.0%	21.9%	35.9%	44.2%
bună	14.1%	23.5%	32.6%	49.3%	14.6%	70.6%	26.4%	40.3%	49.6%
Educație									
inferior	8.8%	17.8%	28.3%	49.9%	13.9%	73.2%	20.9%	36.8%	44.5%
Secundar superior	9.5%	29.1%	28.6%	48.8%	9.0%	69.2%	26.4%	39.8%	27.6%
Tertiar	17.3%	25.4%	42.2%	45.3%	21.3%	64.0%	32.5%	39.3%	35.7%
Ocupație									
Muncitor	14.0%	20.0%	31.8%	43.7%	12.2%	66.6%	19.0%	28.8%	33.0%
Funcționar	10.0%	21.2%	29.0%	46.5%	11.7%	74.3%	21.9%	35.9%	42.6%
Manager	11.6%	29.1%	40.9%	61.4%	17.0%	67.7%	33.8%	46.0%	60.9%
Mărime eșantion	684	642	2030	1352	1249	589	2832	557	651

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 2C. Probabilitatea estimată de a fi activ a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Model complet"*. Țările nou intrate. 2014.

	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SK
Gen									
Masculin	53.3%	51.3%	37.8%	45.0%	28.9%	49.5%	41.6%	39.6%	28.5%
Feminin	31.9%	47.0%	14.7%	47.4%	14.1%	28.2%	40.9%	12.1%	12.5%
Statut social									
Singur	50.8%	62.1%	28.8%	47.4%	25.0%	22.1%	39.1%	33.5%	26.3%
Căsătorit	42.6%	48.3%	24.3%	47.0%	21.2%	33.3%	40.3%	24.4%	20.6%
Divorțat-văduv	36.5%	57.4%	25.8%	44.8%	21.5%	46.7%	44.1%	26.8%	17.6%
Starea de sănătate									
precară	26.5%	43.2%	17.5%	31.0%	16.9%	23.2%	30.4%	20.2%	13.5%
echitabilă	42.4%	46.5%	21.2%	45.4%	22.6%	36.7%	39.6%	25.8%	19.6%
bună	45.6%	52.3%	29.5%	55.3%	22.7%	49.3%	55.2%	26.2%	24.1%
Educație									
inferior	42.1%	48.2%	20.2%	39.3%	25.5%	24.9%	36.4%	19.7%	15.0%
Secundar superior	39.0%	49.9%	22.6%	43.6%	19.9%	36.9%	40.1%	24.4%	18.8%
Tertiar	49.3%	52.4%	39.0%	53.8%	23.3%	37.7%	45.9%	34.3%	36.3%
Ocupație									
Muncitor	36.0%	58.2%	17.7%	44.3%	18.9%	32.8%	43.9%	22.7%	18.5%
Funcționar	44.1%	49.1%	25.8%	46.7%	23.6%	31.3%	38.8%	25.1%	20.4%
Manager	44.5%	40.3%	28.6%	49.4%	19.3%	45.0%	42.6%	27.6%	25.3%
Mărime eșantion	988	640	1291	755	1449	701	866	2546	1177

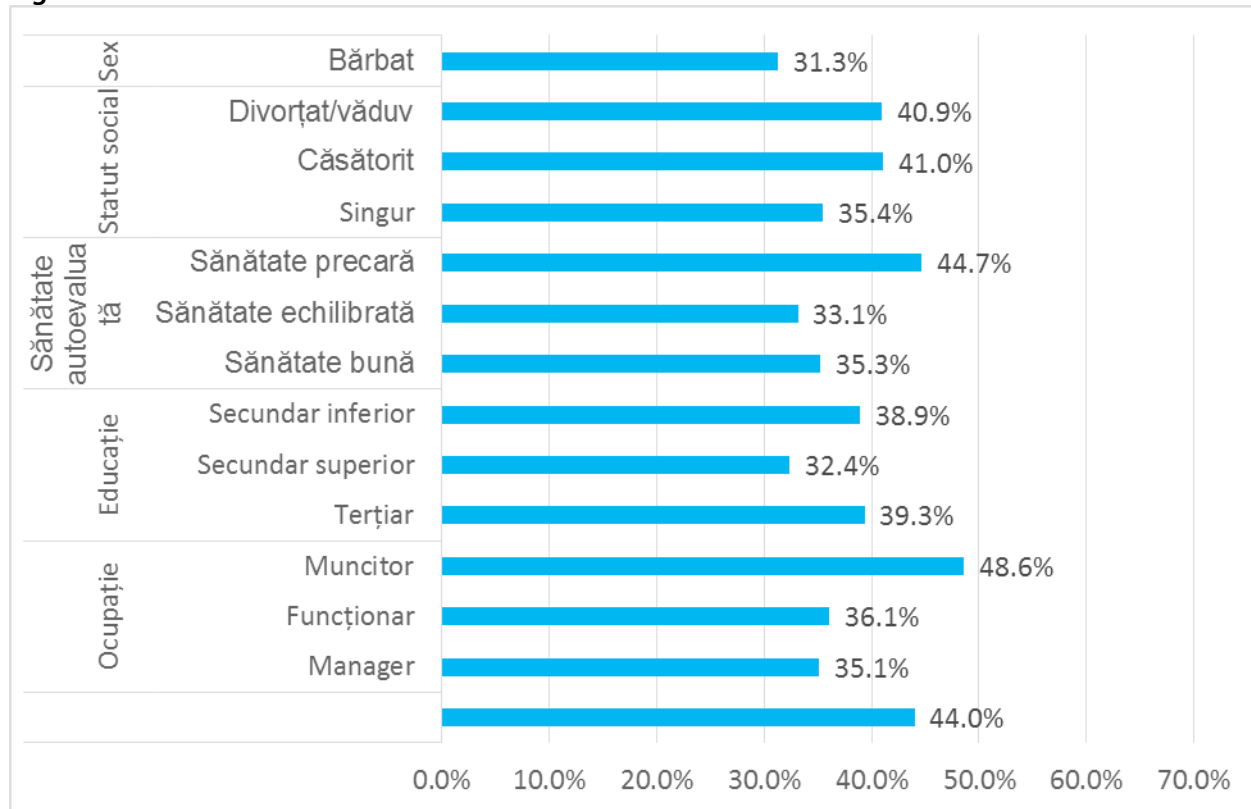
* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Tab. 2D. Probabilitatea estimată de a fi activ a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani în funcție de caracteristicile individuale. "Modelul complet"* . Țări nou intrate. 2008.

	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	RO	SI
<i>Gen</i>										
Masculin	38.6%	49.0%	25.5%	50.5%	0.1%	40.2%	43.9%	26.4%	16.0%	12.5%
Feminin	12.9%	53.1%	10.7%	38.9%	0.8%	23.9%	36.4%	9.6%	13.2%	1.0%
<i>Statut social</i>										
Singur	42.1%	43.6%	16.8%	36.7%	2.3%	37.5%	47.6%	21.2%	33.8%	6.9%
Căsătorit	23.4%	51.0%	18.6%	44.4%	0.6%	28.6%	40.9%	16.9%	14.7%	4.8%
Divorțat-văduv	26.1%	44.2%	21.5%	44.1%	0.5%	36.1%	34.6%	20.1%	12.7%	5.2%
<i>Starea de sănătate</i>										
precară	20.9%	43.5%	11.0%	33.3%	1.0%	19.1%	25.9%	15.7%	11.2%	3.6%
echitabilă	21.5%	49.4%	18.2%	44.0%	0.4%	33.1%	40.3%	17.0%	12.5%	3.3%
bună	30.6%	52.6%	21.5%	50.3%	0.4%	37.1%	57.2%	20.2%	18.1%	7.1%
<i>Educație</i>										
inferior	18.7%	48.1%	9.2%	39.1%	0.6%	24.0%	36.4%	17.6%	23.5%	1.2%
Secundar superior	26.2%	48.4%	16.8%	39.7%	0.6%	30.0%	38.1%	15.2%	9.9%	3.6%
Tertiar	33.1%	61.6%	42.9%	53.0%	0.8%	38.4%	47.1%	26.7%	5.7%	10.0%
<i>Ocupație</i>										
Muncitor	26.6%	60.0%	17.7%	40.8%	0.7%	28.9%	41.7%	13.8%	8.6%	2.7%
Funcționar	22.5%	53.7%	18.9%	41.8%	0.5%	29.5%	38.0%	17.5%	15.7%	4.1%
Manager	26.8%	23.3%	20.0%	51.5%	0.7%	34.2%	39.7%	21.1%	36.2%	7.2%
Mărime eșantion	943	456	1867	539	1131	713	718	1807	1225	657

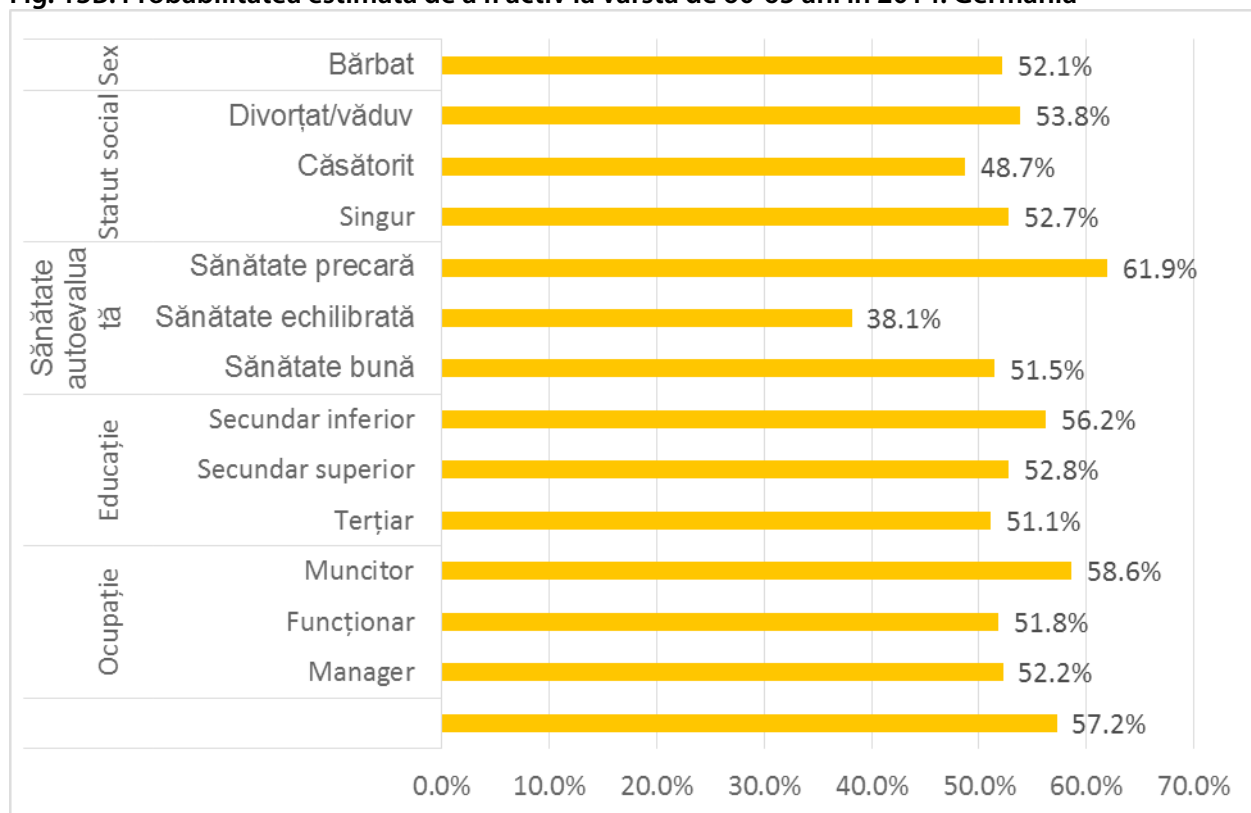
* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Fig. 13A: Probabilitatea estimată de a fi activ la vârsta de 60-65 ani în 2014. Italia

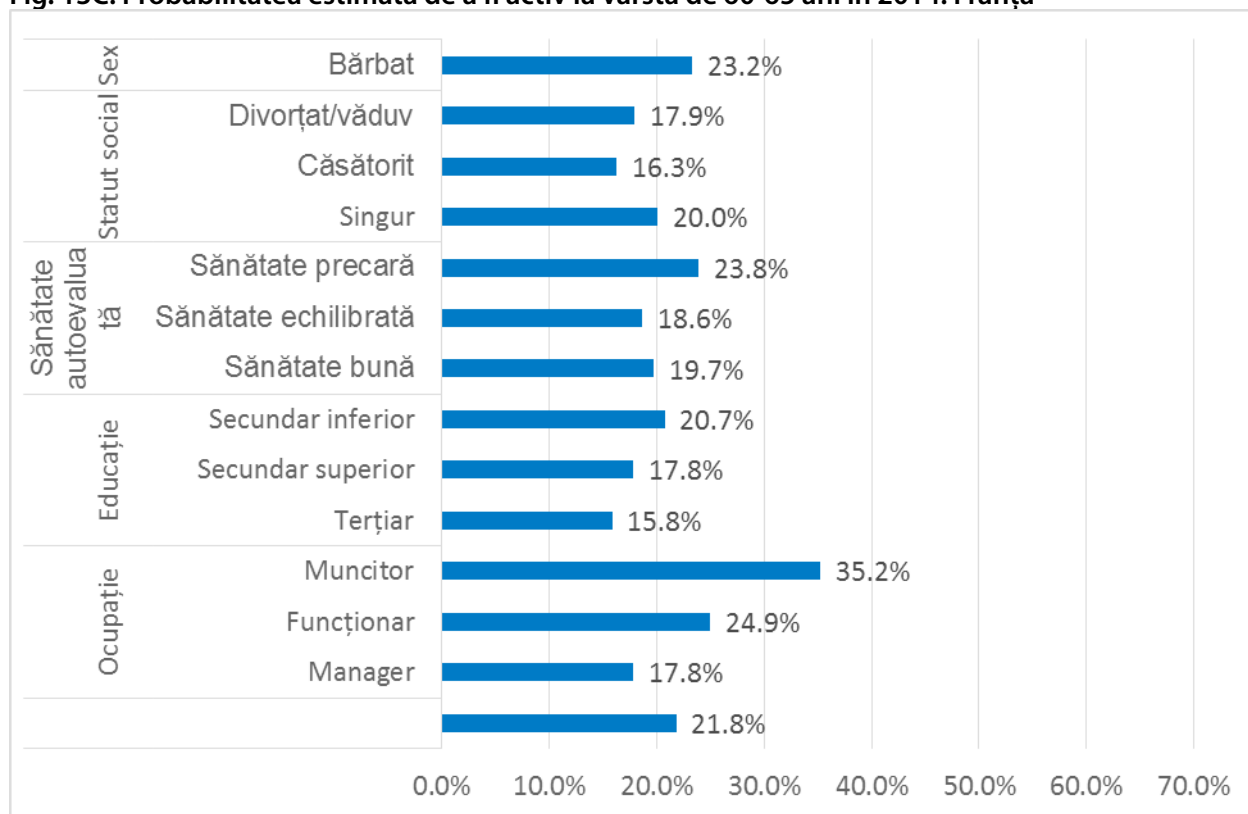
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 13B: Probabilitatea estimată de a fi activ la vârsta de 60-65 ani în 2014. Germania

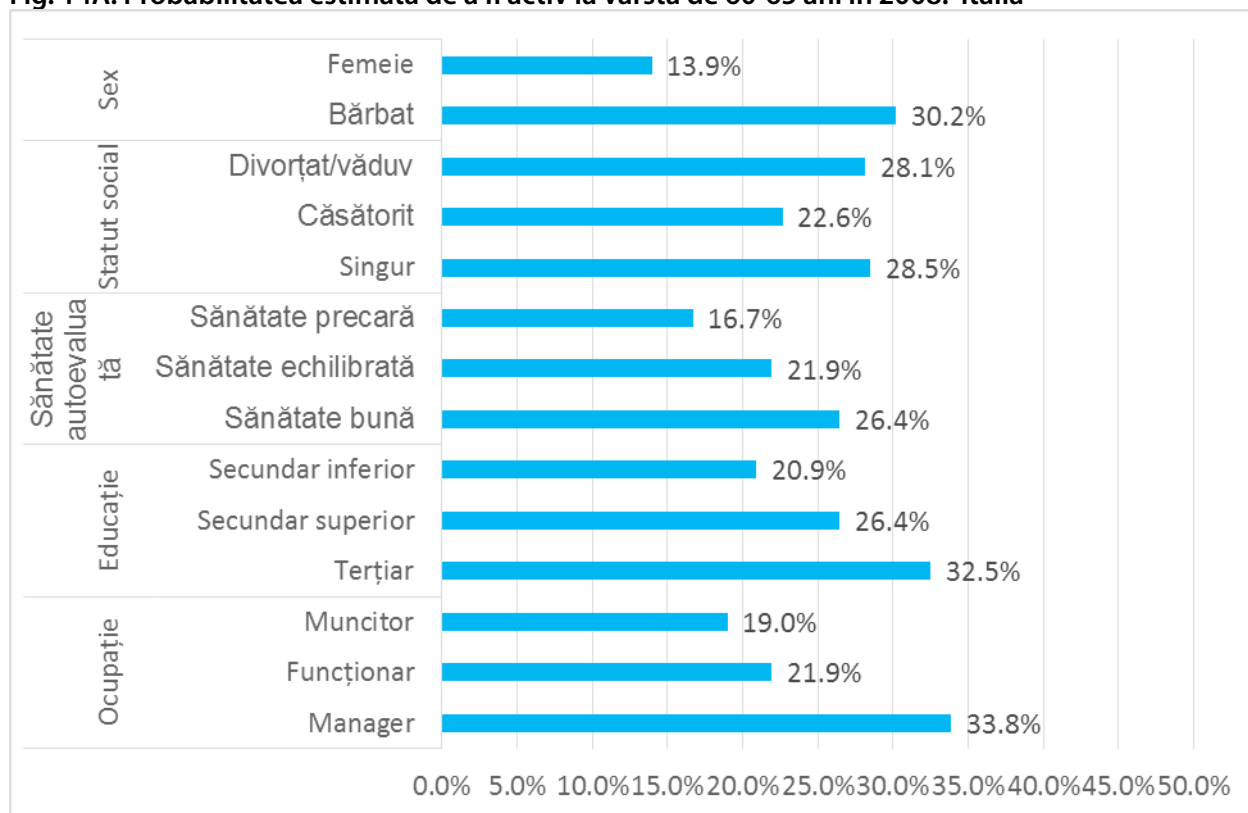
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 13C: Probabilitatea estimată de a fi activ la vârsta de 60-65 ani în 2014. Franța

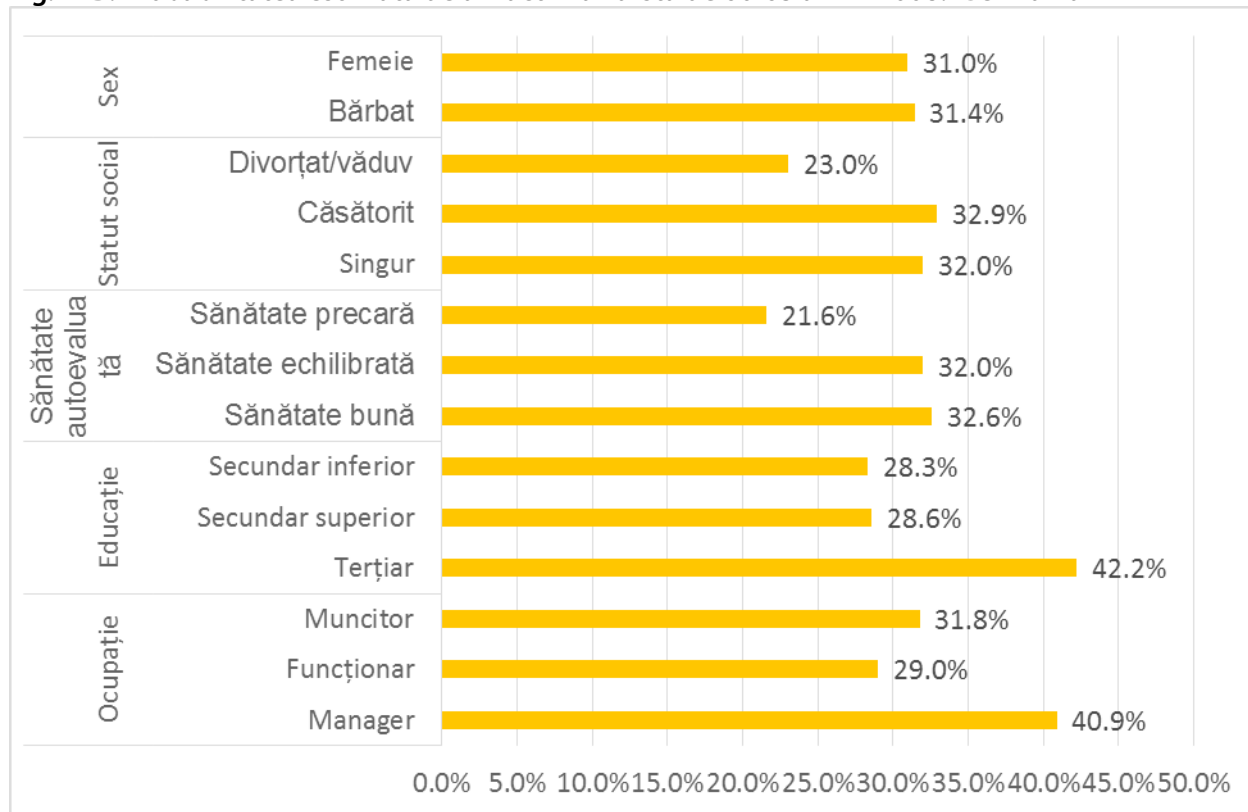
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 14A: Probabilitatea estimată de a fi activ la vârsta de 60-65 ani în 2008. Italia

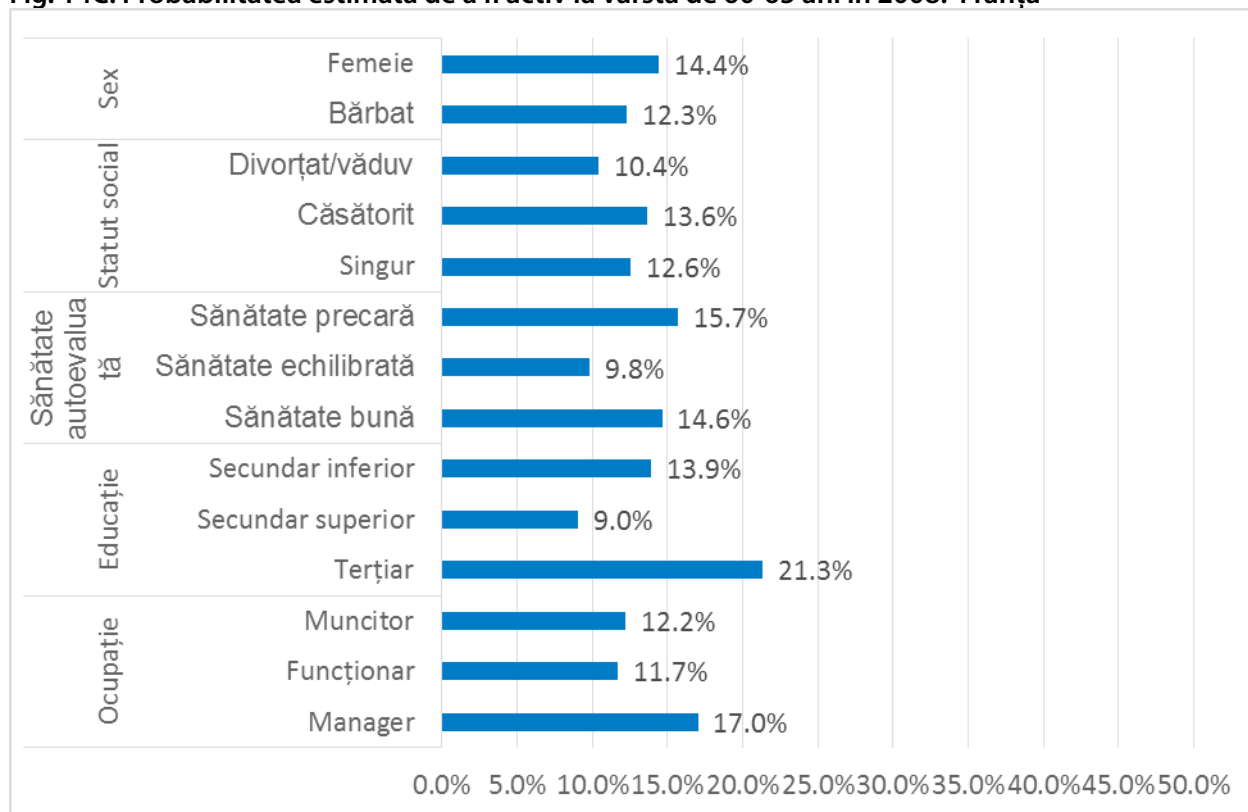
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 14B: Probabilitatea estimată de a fi activ la vârsta de 60-65 ani în 2008. Germania

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 14C: Probabilitatea estimată de a fi activ la vârsta de 60-65 ani în 2008. Franța

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

5

5. Caracteristicile persoanelor pensionate care combină pensiile cu veniturile din țările UE

Eterogenitatea persoanelor în vârstă în ceea ce privește șansele lor de a continua să lucreze la vârste mai înaintate poate fi evaluată și în funcție de caracteristicile persoanelor care continuă să lucreze chiar și după pensionare.

În acest scop, am definit ca „pensionari care lucrează” acei indivizi cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani, care combină pensiile cu venitul din muncă și am analizat, prin utilizarea regresiiilor logit pe baza datelor EU-SILC, asocierea unui set de caracteristici individuale cu probabilitatea de a fi „pensionar care lucrează”.

Ponderea persoanelor care combină pensiile cu câștigurile diferă în general în țările UE (Tabelul 3). În medie, în țările UE, 11,8% dintre pensionarii în vârstă de 60-65 ani au primit, de asemenea, venituri din muncă în 2014, în timp ce ponderea acestora este de 8,7% și 6,0% în rândul celor în vârstă, respectiv de 66-70 și 71-75 ani. Rețineți, de asemenea, că ponderea celor pensionați a crescut, în medie, din 2008 până în 2014.

În rândul celor cu vârste între 60 și 65 de ani, cea mai mare pondere a pensionarilor în activitate apare în Suedia (42,5%), unde există scheme de pensii parțiale, urmată de Spania (26,1%), Finlanda (21,6%), Slovenia (21,3%) și Malta (21,0%). În timp ce în Grecia, Belgia, Irlanda, Luxemburg, România și Marea Britanie această cotă nu depășește 2,0%. Cele trei țări nordice sunt, în schimb, țările cu cea mai mare pondere a pensionarilor în vârstă de 66-70 ani și 71-75 ani (în ultimul caz împreună cu Slovenia).

Dintre cei care combină pensiile cu veniturile, ponderea venitului din muncă nu este neglijabil (Tabelul 4). Valoarea mediană a raportului dintre venituri și pensii (excluzând din analiză pe cei care nu combină veniturile din aceste două surse) este mai mare de 20% pentru toate grupele de vârstă.

Estimările privind asocierea dintre caracteristicile individuale și oportunitățile de a continua lucrul după pensionare prezintă informații interesante (a se vedea tabelele 5A-5E privind „modelul scurt”, în cazul în care ocupația și experiența pe piața muncii înainte de pensionare nu sunt controlate).

În toate țările, cu excepția Slovaciei, probabilitatea continuării activității este mai mare pentru bărbați decât pentru femei, în timp ce nu apar chestiuni clare privind asocierea dintre starea civilă și probabilitatea de a fi un pensionar care lucrează. În toate țările, cu excepția Greciei și României, o stare de sănătate bună este asociată cu o probabilitate mai mare de combinare a pensiilor și a veniturilor din muncă. În majoritatea țărilor, lucrătorii cu studii superioare se caracterizează printr-o probabilitate mai mare de a fi activi și după pensionare. Cu toate acestea, imaginea diferă de la o țară la alta, în timp ce în 8 țări în 2014 (Irlanda, Marea Britanie, Belgia, Grecia, Spania, Portugalia, Polonia și România) cei care dețin o diplomă terțiară nu sunt caracterizați de o probabilitate de a continua munca după pensionare mai mare decât cei care dețin cel mult un nivel secundar inferior sau un grad secundar superior.

„Modelul complet” ne permite, de asemenea, să estimăm dacă, controlând și experiența anterioară a pieței forței de muncă, cei care au lucrat în calitate de manager au o probabilitate mai mare de a combina pensiile cu câștigurile salariale odată pensionați, îmbunătățind astfel în continuare nivelul de trai, economic, sau, dimpotrivă, muncitorii continuă să lucreze mai frecvent, poate pentru a-și mări veniturile relativ mai mici din pensie (tabelele 6A-6E).

Semnalând că posibilitatea de a continua lucrul nu este o oportunitate disponibilă pentru toți indivizii, în majoritatea țărilor, cei care au lucrat ca manager înainte de pensionare au o probabilitate mai mare de a câștiga, de asemenea, venituri din muncă odată pensionați. Cu toate acestea, confirmând existența unor diferențe între țări - diferențe care nu au legătură cu clusterelor (grupuri specifice de țări) - în 7 țări UE (Belgia, Germania, Olanda, Grecia, Ungaria, Polonia și Lituania), probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile din muncă este mai mică în rândul managerilor față de cei care au lucrat înainte de pensionare ca muncitori sau funcționari.

De asemenea, estimările privind caracteristicile individuale asociate probabilității de a continua lucrul după pensionare confirmă, pe de o parte, că mai multe caracteristici individuale influențează semnificativ această probabilitate, dar că, pe de altă parte, tiparele diferă între țări - sugerând interacțiuni complexe între lucrători și caracteristicile firmelor și regulile de pensionare care afectează alegerile individuale - deoarece în unele țări indivizii cu calificare inferioară au oportunități mai mari de a lucra după pensionare decât indivizii cu înaltă calificare.

În comparație cu Italia, în Germania și Franța se înregistrează clar tipare diferite de țări (figurile 15A-16C). În special, în Italia, șansa de a deveni pensionar care lucrează pare a fi disponibilă în special pentru persoanele cele mai avantajate (de exemplu managerii absolvenți de învățământ terțiar și anterior în funcție), o altă imagine caracterizează Germania - unde cea mai mare probabilitate de a combina pensiile cu câștigurile caracterizează muncitorii - și Franța, unde nu există diferențe mari în ceea ce privește probabilitățile în funcție de ocupația anterioară.

Tab. 3: Ponderea pensionarilor care combină pensiile cu câștigurile, pe clase de vârstă

	60-65		66-70		71-75	
	2008	2014	2008	2014	2008	2014
AT	9.3%	11.9%	4.2%	8.1%	5.7%	2.0%
BE	1.0%	2.0%	1.8%	1.8%	0.8%	1.1%
BG	6.8%	16.9%	5.2%	11.3%	4.4%	6.5%
CY	2.7%	11.9%	3.3%	7.8%	2.8%	8.5%
CZ	6.7%	5.9%	5.0%	7.1%	2.1%	3.1%
DE	7.1%	10.1%	4.6%	9.4%	2.5%	4.5%
DK	23.8%	13.0%	18.9%	18.3%	12.4%	10.4%
EE	7.5%	8.8%	1.4%	10.4%	1.4%	6.6%
EL	n.a.	0.9%	n.a.	1.5%	n.a.	1.5%
ES	1.2%	26.1%	0.9%	11.4%	0.9%	8.4%
FI	n.a.	21.6%	n.a.	19.6%	n.a.	16.5%
FR	11.0%	19.7%	5.6%	7.1%	3.3%	4.7%
HU	10.4%	7.8%	5.6%	6.7%	4.2%	4.6%
IE	1.5%	2.1%	4.5%	2.4%	5.9%	1.5%
IT	14.0%	15.0%	10.5%	9.2%	7.3%	7.1%
LT	6.1%	14.5%	5.6%	10.9%	7.2%	9.2%
LU	2.7%	0.8%	1.8%	1.9%	3.3%	n.a.
LV	14.4%	15.6%	11.8%	7.2%	4.5%	7.2%
MT	2.8%	21.0%	3.6%	13.7%	0.5%	8.6%
NL	12.5%	13.7%	5.8%	8.9%	4.4%	4.9%
PL	1.4%	3.8%	0.5%	2.2%	0.2%	2.7%
PT	2.4%	4.4%	1.8%	4.3%	1.0%	2.5%
RO	2.5%	0.9%	2.8%	2.1%	2.7%	2.8%
SE	n.a.	42.5%	n.a.	30.2%	n.a.	22.7%
SI	14.4%	21.3%	11.4%	14.9%	11.4%	11.4%
SK	4.9%	6.6%	3.6%	4.3%	1.6%	2.6%
UK	1.3%	0.9%	0.9%	1.1%	0.5%	1.0%
<i>Adică</i>	<i>7.0%</i>	<i>11.8%</i>	<i>5.0%</i>	<i>8.7%</i>	<i>3.8%</i>	<i>6.0%</i>

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 4: Valoarea mediană a raportului dintre câștiguri și pensii pentru pensionarii care combină pensiile cu veniturile, pe clase de vârstă

	60-65		66-70		71-75	
	2008	2014	2008	2014	2008	2014
AT	11.3%	10.0%	14.8%	15.9%	20.2%	2.2%
BE	27.7%	96.8%	74.1%	47.0%	51.0%	31.7%
BG	50.0%	36.6%	24.7%	47.8%	16.9%	38.5%
CY	9.8%	4.4%	6.8%	10.1%	11.2%	7.2%
CZ	32.2%	33.7%	25.8%	33.0%	19.2%	35.8%
DE	27.9%	23.4%	42.1%	30.1%	32.0%	24.9%
DK	14.6%	0.6%	17.3%	14.2%	5.9%	5.5%
EE	24.7%	18.5%	12.6%	43.5%	7.5%	38.0%
EL	n.a.	48.2%	n.a.	25.6%	n.a.	32.1%
ES	26.2%	21.4%	33.3%	7.7%	32.6%	9.9%
FI	n.a.	8.2%	n.a.	9.8%	n.a.	9.8%
FR	11.5%	35.4%	8.4%	13.9%	7.7%	14.5%
HU	23.1%	28.3%	11.9%	21.2%	7.8%	15.3%
IE	8.2%	42.9%	48.9%	30.8%	30.4%	50.9%
IT	18.3%	16.5%	13.8%	14.2%	15.6%	22.0%
LT	34.7%	64.5%	33.4%	53.1%	26.9%	56.2%
LU	28.5%	21.2%	27.5%	33.5%	n.a.	n.a.
LV	56.0%	45.2%	66.9%	43.3%	68.5%	28.4%
MT	69.1%	28.8%	73.2%	31.9%	34.9%	18.5%
NL	4.7%	16.7%	6.3%	12.7%	9.8%	16.8%
PL	11.1%	24.9%	8.4%	14.5%	16.2%	28.7%
PT	32.0%	57.9%	14.2%	50.1%	23.0%	30.8%
RO	22.3%	13.9%	25.4%	11.4%	18.7%	16.8%
SE	6.4%	27.7%	n.a.	13.2%	n.a.	7.2%
SI	n.a.	7.4%	9.2%	7.7%	9.0%	4.1%
SK	18.4%	17.6%	14.2%	10.1%	8.5%	3.3%
UK	34.9%	27.9%	74.5%	82.0%	36.7%	12.7%
Adică	25.2%	28.8%	28.7%	27.0%	22.2%	21.6%

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 5A. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Modelul scurt"*. Țările nordice și anglo-saxone.

	2008		2014				
	DK	UK	DK	FI	SE	IE	UK
Gen							
Masculin	23.6%	1.2%	20.6%	28.5%	33.4%	3.1%	1.9%
Feminin	12.1%	0.7%	9.9%	15.4%	24.2%	0.7%	0.8%
Statut social							
Singur	15.4%	0.5%	15.0%	21.7%	28.8%	4.1%	4.8%
Căsătorit	17.4%	0.8%	13.5%	21.4%	29.8%	1.6%	1.0%
Divorțat-văduv	19.1%	1.6%	17.4%	20.1%	24.5%	3.5%	1.4%
Starea de sănătate							
precară	10.8%	0.9%	7.3%	17.8%	16.8%	0.2%	0.2%
echitabilă	15.9%	0.9%	13.3%	19.6%	21.5%	1.0%	0.8%
bună	19.5%	0.9%	15.7%	23.2%	31.4%	2.6%	1.6%
Educație							
inferior	13.4%	0.7%	9.3%	17.5%	25.9%	2.6%	0.7%
Secundar superior	23.2%	1.1%	14.9%	23.7%	25.7%	0.6%	2.5%
Tertiar	21.8%	1.0%	20.2%	24.4%	36.9%	2.4%	1.7%
Mărime eșantion	678	1957	668	1340	826	693	1818

*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație. Sursă: prelucrare a datelor UE-SILC

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 5B. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Modelul scurt"*. Țările continentale.

	2008				2014				
	AT	DE	FR	NL	AT	BE	DE	FR	NL
Gen									
Masculin	6.7%	5.0%	9.1%	7.4%	8.1%	1.9%	8.8%	13.6%	10.5%
Feminin	5.2%	3.5%	5.1%	4.9%	5.9%	0.9%	4.9%	8.9%	5.9%
Statut social									
Singur	5.8%	4.9%	11.3%	5.1%	4.7%	1.3%	9.1%	14.6%	3.9%
Căsătorit	6.7%	4.0%	6.3%	7.1%	7.4%	1.4%	6.5%	10.8%	9.3%
Divorțat-văduv	3.5%	4.7%	6.9%	4.3%	6.7%	1.6%	7.5%	13.1%	7.6%
Starea de sănătate									
precară	6.3%	1.7%	3.1%	2.6%	0.9%	0.7%	3.5%	7.0%	1.7%
echitabilă	4.3%	2.9%	6.5%	6.3%	6.1%	0.5%	5.1%	9.7%	6.8%
bună	7.2%	6.3%	8.3%	6.6%	8.6%	1.9%	9.0%	13.0%	9.4%
Educație									
inferior	5.9%	2.5%	5.9%	4.0%	4.2%	1.1%	3.4%	10.3%	6.0%
Secundar superior	5.3%	4.0%	8.4%	6.8%	6.8%	2.7%	6.2%	10.7%	9.1%
Tertiar	9.2%	6.8%	7.5%	10.4%	10.1%	0.7%	11.2%	16.5%	10.5%
Mărime eșantion	1428	5074	1921	1065	1625	1331	4608	3521	1136

*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 5C. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Modelul scurt"*. Țările din sud.

	2008			2014			
	CY	ES	IT	EL	ES	IT	PT
Gen							
Masculin	5.1%	1.4%	12.2%	1.8%	15.8%	12.0%	5.2%
Feminin	0.8%	0.3%	8.7%	0.9%	8.6%	8.3%	1.5%
Statut social							
Singur	4.0%	0.3%	8.7%	1.0%	12.9%	10.3%	2.7%
Căsătorit	3.4%	1.0%	10.1%	1.4%	13.9%	10.2%	3.7%
Divorțat-văduv	2.0%	1.6%	14.9%	1.5%	11.3%	11.8%	2.5%
Starea de sănătate							
precară	1.2%	1.8%	7.3%	1.7%	8.7%	7.6%	1.4%
echitabilă	3.9%	0.9%	10.2%	1.7%	13.7%	9.6%	4.1%
bună	3.9%	0.8%	12.5%	1.1%	14.4%	12.0%	5.2%
Educație							
inferior	3.2%	1.0%	9.2%	1.7%	12.3%	8.6%	2.9%
Secundar superior	2.7%	0.8%	13.8%	1.2%	17.7%	11.7%	7.5%
Tertiar	4.7%	1.0%	17.9%	0.1%	14.9%	19.3%	7.3%
Mărime eșantion	724	2345	5532	2596	2483	5477	2391

*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 5D. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Modelul scurt"*. Țările din est.

	2008					2014				
	CZ	HU	PL	SI	SK	CZ	HU	PL	SI	SK
Gen										
Masculin	4.5%	8.9%	0.8%	17.8%	3.8%	6.0%	7.0%	6.2%	21.0%	3.4%
Feminin	4.5%	5.8%	0.5%	8.9%	3.4%	4.4%	6.1%	1.5%	11.6%	4.6%
Statut social										
Singur	6.6%	6.5%	0.8%	15.2%	5.3%	9.8%	10.7%	1.0%	16.5%	3.4%
Căsătorit	4.6%	6.9%	0.4%	11.6%	3.4%	4.5%	7.0%	2.7%	16.2%	4.2%
Divorțat-văduv	3.9%	7.5%	1.3%	13.5%	3.4%	5.8%	5.1%	4.6%	13.1%	3.9%
Starea de sănătate										
precară	1.7%	4.8%	0.4%	9.4%	2.7%	2.2%	3.3%	2.7%	14.9%	1.7%
echitabilă	4.7%	7.3%	0.5%	13.0%	3.8%	4.6%	7.5%	3.0%	14.8%	3.6%
bună	6.3%	10.8%	1.0%	13.8%	4.5%	7.2%	8.4%	3.5%	16.6%	6.9%
Educație										
inferior	2.4%	7.7%	0.2%	14.5%	2.5%	2.4%	5.0%	6.0%	17.3%	1.5%
Secundar superior	4.3%	6.1%	0.5%	9.9%	3.8%	4.6%	6.9%	2.0%	11.9%	3.9%
Tertiar	12.1%	8.6%	2.2%	16.1%	4.0%	10.6%	7.6%	1.2%	23.9%	10.1%
Mărime eșantion	4072	3249	3938	1438	1975	2785	2875	4265	1734	2155

*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 5E. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Modelul scurt"*. Țările Baltice plus Bulgaria și România.

	2008					2014				
	EE	LT	LV	BG	RO	EE	LT	LV	BG	RO
<i>Gen</i>										
Masculin	4.2%	6.1%	15.2%	10.0%	4.3%	9.1%	11.9%	13.4%	16.2%	2.4%
Feminin	2.1%	7.0%	7.6%	2.8%	1.3%	7.8%	10.3%	8.5%	8.1%	1.4%
<i>Statut social</i>										
Singur	3.7%	2.6%	7.9%	3.0%	3.7%	4.1%	13.8%	9.3%	13.9%	2.8%
Căsătorit	1.9%	7.1%	10.8%	5.5%	2.8%	8.2%	10.4%	10.3%	11.2%	1.4%
Divorțat-văduv	3.8%	6.5%	9.1%	5.5%	2.3%	9.8%	11.2%	10.6%	11.2%	2.5%
<i>Starea de sănătate</i>										
precară	2.6%	5.6%	6.2%	3.1%	0.7%	5.5%	7.4%	6.7%	6.3%	1.1%
echitabilă	2.2%	6.9%	10.6%	6.6%	2.7%	8.4%	12.2%	11.8%	12.1%	2.3%
bună	4.2%	14.3%	24.7%	6.3%	3.7%	12.5%	14.2%	12.4%	13.4%	1.3%
<i>Educație</i>										
inferior	1.2%	8.1%	9.3%	6.0%	4.4%	7.3%	6.0%	5.6%	8.8%	2.6%
Secundar superior	3.5%	6.7%	10.4%	4.8%	0.9%	7.6%	12.2%	10.4%	10.2%	1.0%
Tertiar	2.9%	1.5%	11.1%	4.9%	1.2%	10.2%	13.5%	16.5%	19.4%	0.6%
Mărime eșantion	1189	1485	1562	1972	2859	1293	1562	1680	2049	3157

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactive nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 6A. . Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Model complet"*. Țările nordice și anglo-saxone.

	2008		2014		
	IE	FI	IE	SE	UK
<i>Gen</i>					
Masculin	5.9%	27.8%	3.2%	31.6%	1.6%
Feminin	2.1%	16.0%	0.6%	26.6%	1.0%
<i>Statut social</i>					
Singur	4.3%	22.9%	4.8%	32.1%	5.0%
Căsătorit	4.4%	21.0%	1.6%	30.3%	1.0%
Divorțat-văduv	7.1%	21.1%	3.6%	21.8%	1.5%
<i>Starea de sănătate</i>					
precară	2.0%	19.4%	0.5%	19.0%	0.4%
echitabilă	2.7%	20.0%	1.0%	23.0%	0.9%
bună	5.7%	22.7%	2.6%	31.2%	1.5%
<i>Educație</i>					
inferior	5.9%	17.8%	3.4%	27.9%	0.7%
Secundar superior	4.8%	24.3%	0.6%	25.6%	2.4%
Tertiar	1.1%	23.4%	1.9%	35.8%	1.7%
<i>Ocupație</i>					
Muncitori	3.9%	16.5%	0.6%	25.6%	0.4%
Funcționari	4.2%	21.7%	2.6%	27.8%	1.2%
Manager	6.6%	24.8%	3.9%	32.3%	1.8%
Mărime eșantion	711	1310	686	711	1817

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 6B. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Model complet"*. Țările continentale.

	2008					2014				
	AT	BE	DE	FR	NL	AT	BE	DE	FR	NL
<i>Gen</i>										
Masculin	6.3%	1.6%	4.2%	8.0%	6.0%	6.7%	1.6%	7.1%	12.5%	8.3%
Feminin	5.8%	1.5%	4.6%	5.9%	6.4%	7.2%	1.3%	6.3%	9.1%	6.1%
<i>Statut social</i>										
Singur	5.4%	1.0%	4.9%	11.1%	3.4%	4.6%	1.3%	8.3%	13.2%	3.8%
Căsătorit	6.8%	1.6%	4.2%	6.3%	7.1%	7.1%	1.5%	6.6%	10.4%	8.5%
Divorțat-văduv	3.6%	1.3%	4.7%	6.9%	4.6%	7.3%	1.4%	6.9%	14.2%	5.4%
<i>Starea de sănătate</i>										
precară	6.8%	0.8%	2.0%	3.3%	2.3%	1.1%	0.9%	4.3%	7.1%	2.1%
echitabilă	4.5%	1.2%	3.0%	6.7%	6.6%	6.2%	0.5%	5.2%	9.4%	6.9%
bună	6.9%	1.7%	6.2%	7.9%	6.2%	8.1%	1.9%	8.4%	12.4%	8.0%
<i>Educație</i>										
inferior	6.5%	0.6%	2.0%	5.9%	4.0%	4.7%	0.7%	3.1%	9.3%	4.9%
Secundar superior	5.0%	3.4%	4.4%	8.3%	6.0%	6.7%	2.8%	5.9%	10.6%	8.0%
Tertiar	10.0%	2.5%	7.8%	7.4%	10.8%	8.9%	1.7%	12.9%	16.9%	10.5%
<i>Ocupație</i>										
Muncitori	4.8%	3.0%	9.7%	6.2%	4.1%	5.5%	2.3%	13.7%	11.3%	6.9%
Funcționari	6.8%	0.5%	3.2%	6.5%	6.5%	6.4%	1.7%	5.9%	10.4%	8.0%
Manageri	4.9%	3.1%	5.4%	9.3%	6.5%	9.4%	0.7%	5.7%	12.6%	6.7%
Mărime eșantion	1420	782	4920	1776	1007	1615	1302	4582	3327	1042

* Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 6C. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Model complet"*. Țările din sud.

	2008			2014				
	CY	ES	IT	CY	EL	ES	IT	PT
Gen								
Masculin	4.1%	1.7%	11.6%	13.1%	1.7%	14.6%	11.5%	5.0%
Feminin	1.2%	0.5%	9.3%	4.2%	1.0%	10.2%	8.8%	1.7%
Statut social								
Singur	5.0%	0.5%	8.7%	9.0%	1.4%	12.9%	10.5%	2.5%
Căsătorit	3.4%	1.4%	10.1%	9.8%	1.4%	13.6%	10.1%	3.7%
Divorțat-văduv	2.0%	2.5%	15.4%	9.2%	1.5%	11.6%	12.1%	2.7%
Starea de sănătate								
precară	1.2%	2.7%	7.3%	9.0%	1.7%	9.1%	7.8%	1.4%
echitabilă	4.0%	1.4%	10.3%	8.4%	1.7%	13.5%	9.6%	4.1%
bună	3.7%	1.0%	12.4%	11.2%	1.1%	14.1%	11.8%	5.0%
Educație								
inferior	2.7%	1.6%	9.4%	14.2%	1.7%	11.9%	9.1%	3.0%
Secundar superior	3.9%	1.1%	13.3%	7.9%	1.3%	18.3%	11.2%	7.7%
Tertiar	6.3%	0.9%	15.9%	3.8%	0.2%	15.3%	15.7%	5.6%
Ocupație								
Muncitori	2.8%	1.0%	7.5%	8.1%	1.5%	13.2%	8.1%	1.9%
Funcționari	3.3%	1.1%	11.3%	9.4%	1.4%	13.0%	9.7%	3.3%
Manageri	3.7%	4.2%	13.6%	15.7%	1.2%	14.4%	15.5%	6.0%
Mărime eșantion	724	1686	5532	1165	2596	2462	5477	2385

*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 6D. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Model complet"*. Țările din est.

	2008					2014			
	CZ	HU	PL	SI	SK	CZ	HU	PL	SK
Gen									
Masculin	3.6%	8.4%	0.8%	19.2%	3.2%	5.2%	6.8%	5.9%	3.3%
Feminin	5.6%	6.1%	0.5%	8.4%	3.8%	4.8%	6.3%	1.6%	4.9%
Statut social									
Singur	6.3%	6.3%	0.8%	15.3%	4.7%	8.6%	10.6%	1.0%	3.4%
Căsătorit	4.6%	6.9%	0.4%	11.6%	3.4%	4.6%	6.9%	2.7%	4.3%
Divorțat-văduv	4.1%	7.5%	1.3%	13.2%	3.6%	5.8%	5.2%	4.5%	4.1%
Starea de sănătate									
precară	2.1%	4.9%	0.5%	9.0%	2.9%	2.3%	3.5%	2.8%	1.8%
echitabilă	4.7%	7.2%	0.5%	13.0%	3.8%	4.7%	7.4%	3.0%	3.6%
bună	5.6%	10.6%	0.9%	14.3%	4.1%	6.6%	8.2%	3.3%	6.8%
Educație									
inferior	2.2%	7.2%	0.3%	13.3%	3.3%	3.0%	4.9%	6.2%	1.9%
Secundar superior	4.5%	6.2%	0.5%	10.4%	3.5%	4.8%	6.4%	2.0%	3.9%
Tertiar	10.6%	9.5%	1.5%	16.0%	4.5%	7.0%	10.2%	1.2%	9.3%
Ocupație									
Muncitori	5.1%	8.5%	0.3%	12.7%	2.1%	3.1%	6.7%	2.2%	3.2%
Funcționari	3.8%	6.7%	0.5%	11.8%	4.4%	4.4%	7.4%	3.4%	4.1%
Manageri	7.2%	6.3%	0.9%	12.6%	3.0%	9.4%	4.3%	3.0%	5.1%
Mărime eșantion	4071	3248	3903	1425	1966	2785	2870	4248	2118

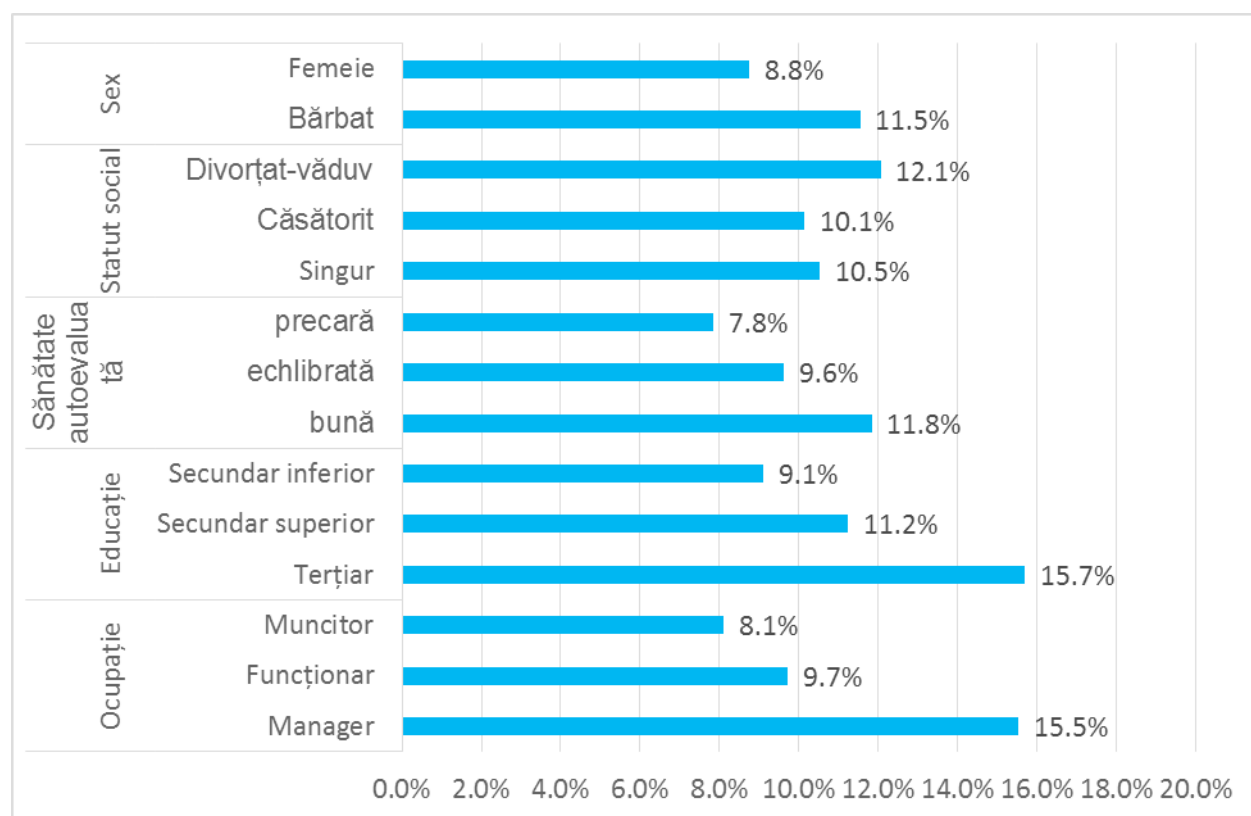
*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Tab. 6E. Probabilitatea estimată de combinare a pensiilor cu veniturile în funcție de caracteristicile individuale. Persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și 75 de ani. "Model complet"*. Țările Baltice plus Bulgaria și România.

	2008					2014			
	EE	LT	LV	BG	RO	EE	LT	LV	BG
<i>Gen</i>									
Masculin	4.2%	7.8%	12.7%	10.4%	4.2%	9.2%	12.1%	12.5%	15.5%
Feminin	2.1%	6.4%	8.6%	2.7%	1.3%	7.9%	9.7%	8.1%	8.4%
<i>Statut social</i>									
Singur	3.9%	2.7%	9.9%	2.7%	4.1%	4.6%	14.0%	6.7%	14.7%
Căsătorit	1.9%	7.1%	10.7%	5.4%	2.8%	8.2%	9.6%	10.0%	11.2%
Divorțat-văduv	3.8%	6.6%	9.1%	5.4%	2.3%	9.7%	11.6%	10.1%	11.3%
<i>Starea de sănătate</i>									
precară	2.4%	5.4%	6.9%	3.0%	0.7%	5.8%	7.4%	6.1%	6.7%
echitabilă	2.3%	7.2%	10.3%	6.4%	2.7%	8.4%	11.6%	11.2%	11.9%
bună	4.3%	13.5%	22.3%	6.5%	3.7%	12.1%	15.0%	11.8%	13.4%
<i>Educație</i>									
inferior	1.3%	6.9%	8.5%	5.7%	4.6%	9.1%	6.1%	5.9%	9.6%
Secundar superior	3.8%	7.6%	10.8%	5.0%	0.9%	7.7%	11.5%	10.3%	10.1%
Tertiar	2.2%	2.4%	13.3%	4.8%	1.2%	8.6%	13.9%	12.2%	17.5%
<i>Ocupație</i>									
Muncitori	2.7%	7.7%	13.5%	6.5%	1.8%	5.4%	9.5%	7.8%	9.7%
Funcționari	1.9%	6.4%	9.3%	4.8%	3.1%	8.3%	11.6%	9.2%	11.2%
Manageri	5.1%	4.8%	6.7%	4.8%	2.6%	12.9%	9.7%	13.6%	13.3%
Mărime eșantion	1185	1481	1552	1950	2859	1282	1496	1663	2038

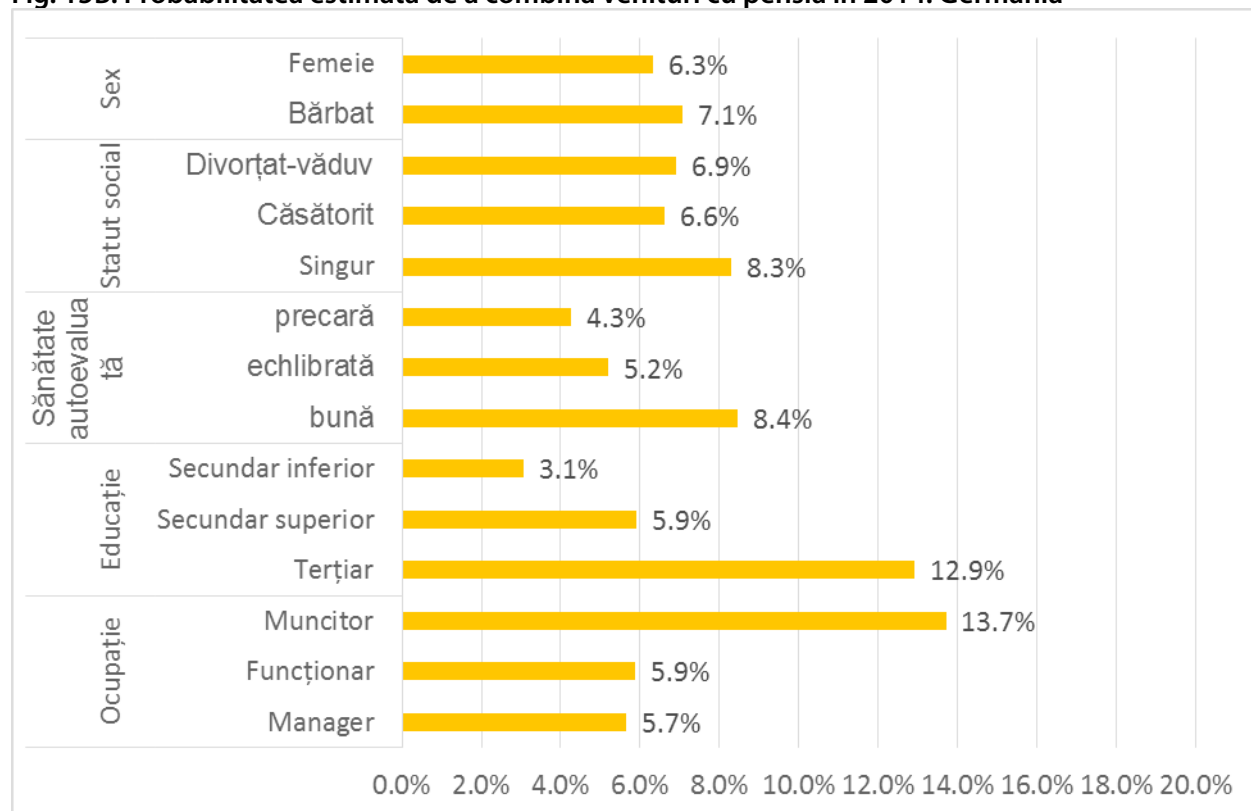
*Efectele marginale medii obținute de regresii logit referitoare la probabilitatea de a fi angajați sau șomeri comparativ cu pensionarii (alte persoane inactice nu sunt incluse în analiză). Variabile de control: vârstă, segment de vârstă, sex, stare civilă, sănătate auto-evaluată, educație Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 15A: Probabilitatea estimată de a combina venituri cu pensia în 2014. Italia

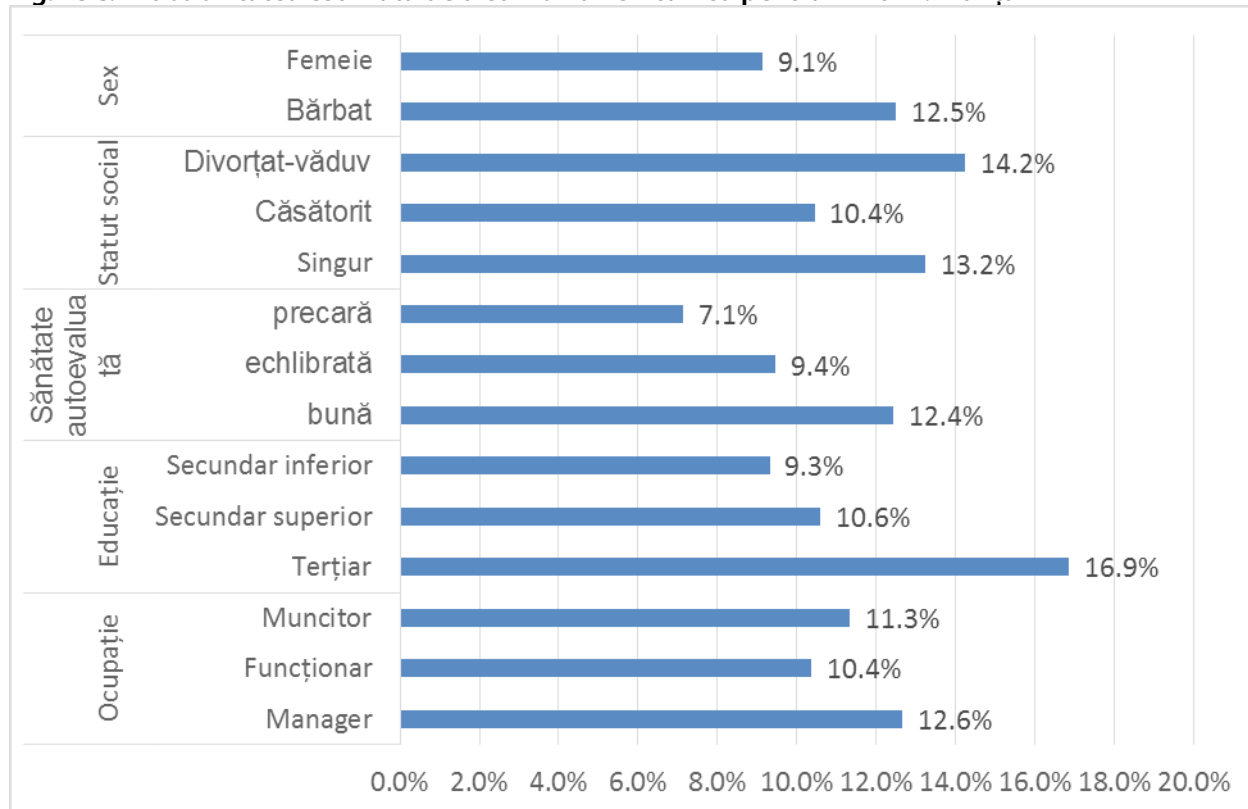
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 15B: Probabilitatea estimată de a combina venituri cu pensia în 2014. Germania

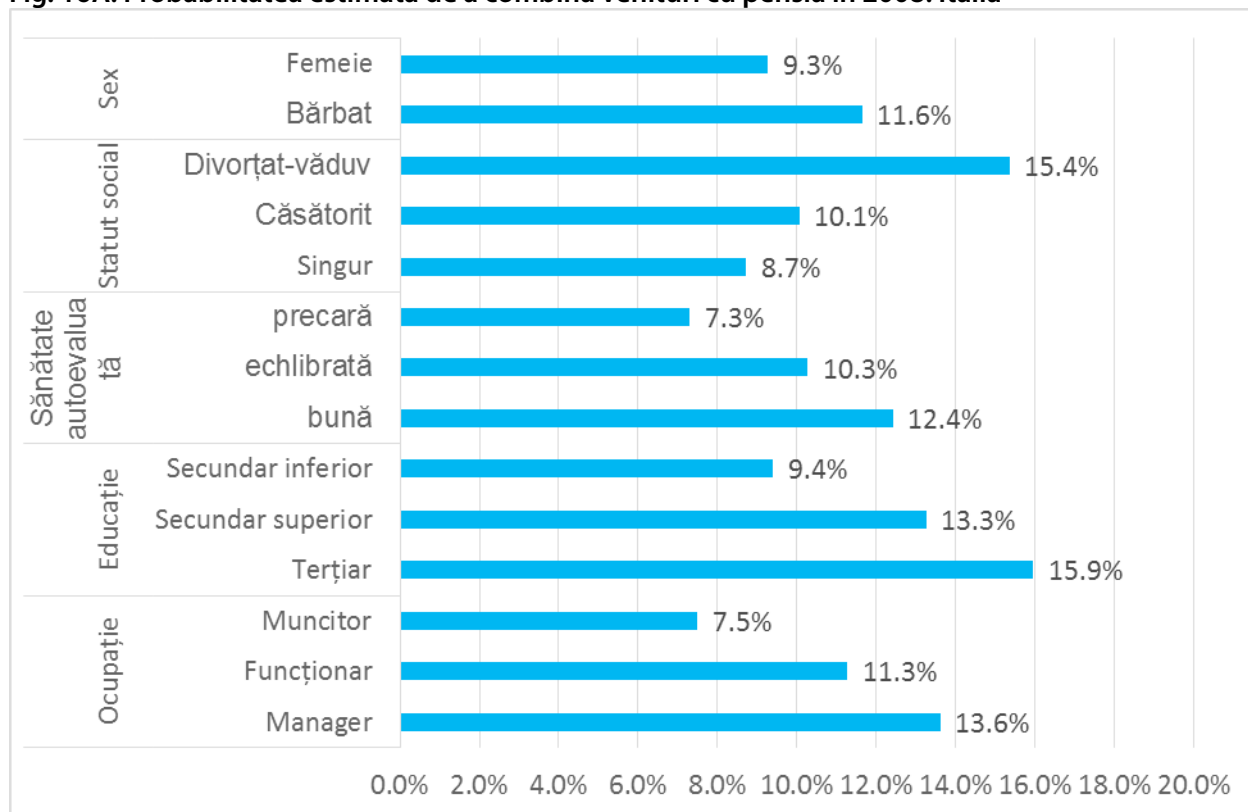
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 15C: Probabilitatea estimată de a combina venituri cu pensia în 2014. Franța

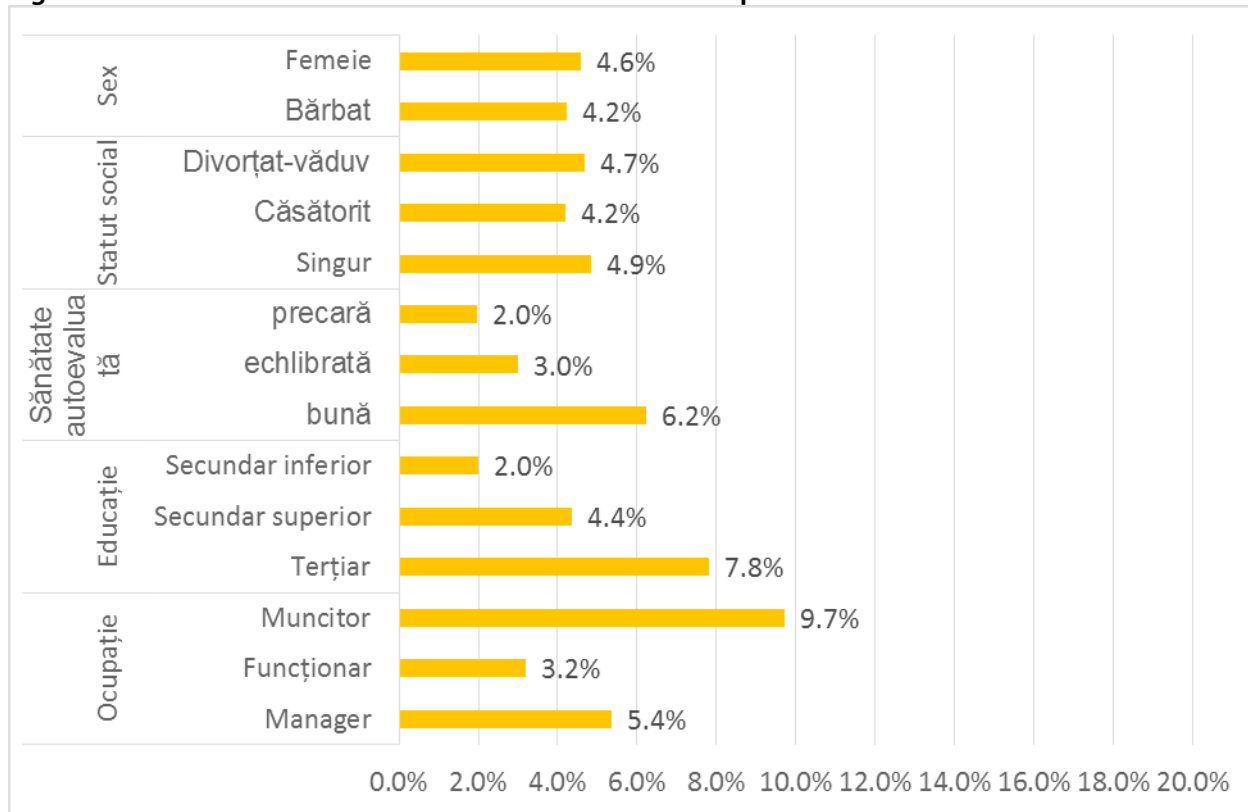
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 16A: Probabilitatea estimată de a combina venituri cu pensia în 2008. Italia

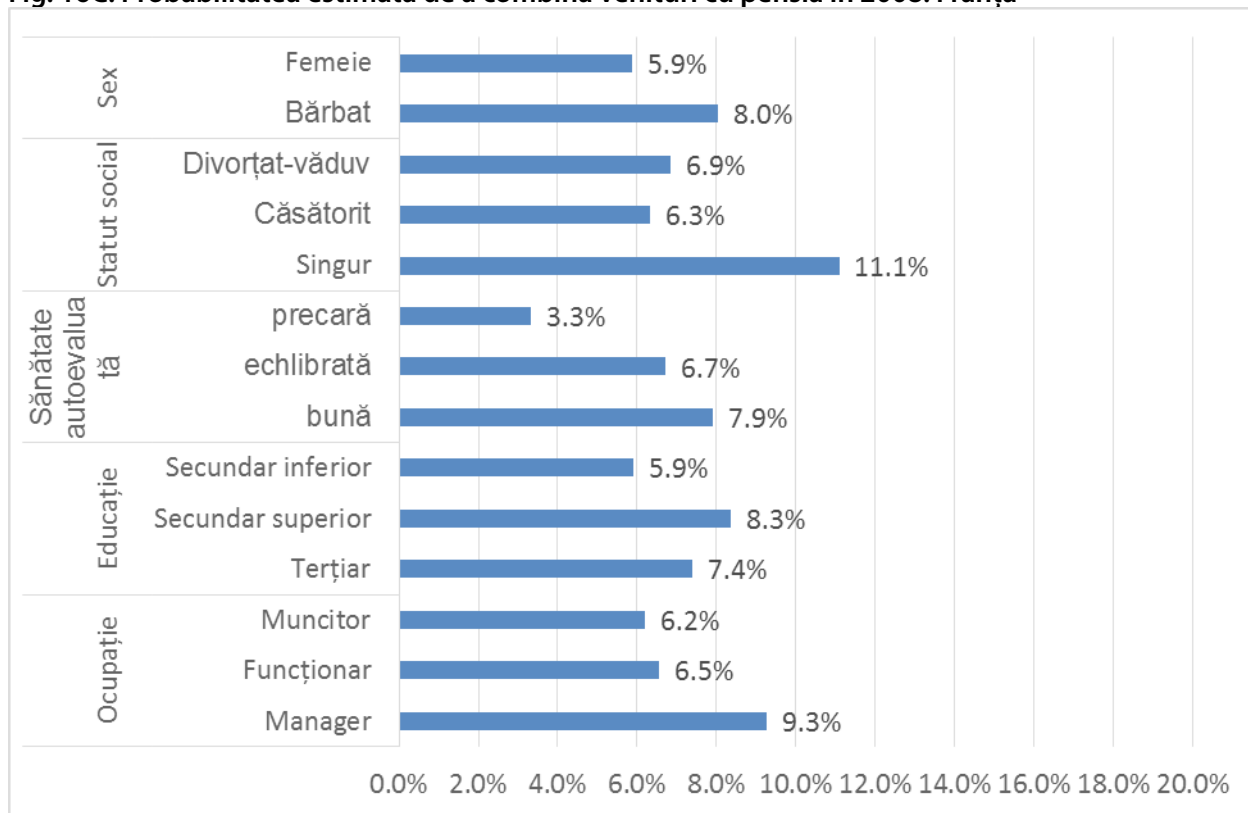
Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 16B: Probabilitatea estimată de a combina venituri cu pensia în 2008. Germania

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Fig. 16C: Probabilitatea estimată de a combina venituri cu pensia în 2008. Franța

Sursa: prelucrare a datelor EU-SILC

Folosind datele colectate în LFS (Ancheta asupra Forței de Muncă) și în EU-SILC (Statistica UE privind veniturile și condițiile de trai), scopul acestui raport a fost de a studia caracteristicile individuale asociate cu o probabilitate mai mare de a fi lucrător la vârstă înaintată, adică amânarea pensionării sau continuarea activității după pensionare.

Așa cum am clarificat în Secțiunea 2, am încercat astfel să verificăm dacă alegerile individuale referitoare la activitatea la vârste mai înaintate depind numai de pensie sau sunt, de asemenea, legate de un set de caracteristici individuale care influențează împreună oferta de muncă și cererea de forță de muncă. În contrast cu ideea că nu contează caracteristicile individuale, am constatat că în toate țările o parte dintre caracteristicile individuale sunt asociate cu o probabilitate mai mare de a fi activ la vârste înaintate sau de a continua să lucreze și după pensionare. Prin urmare, lucrătorii în vârstă nu pot fi considerați deloc un grup omogen.

Prin urmare, caracteristicile individuale contează, iar politicile de pensii și politicile publice ar trebui să ia în considerare cu atenție interacțiunea dintre regulile pensiilor și oportunitățile individuale de pe piața muncii pentru a elabora politici capabile să îmbunătățească împreună eficiența economică și nivelul de trai individual. Totuși, am constatat că țările urmează tipare diferite, poate datorită unor complementarități diferite între caracteristicile lucrătorilor și caracteristicile cererii de forță de muncă în ceea ce privește lucrătorii în vârstă de către firme și celelalte politici publice (de exemplu, politicile active ale pieței muncii) care pot influența oportunitățile individuale de a fi activ la vârste mai înaintate.

Atât indivizii, cât și țările sunt eterogeni în ceea ce privește factorii determinanți și modelele de angajare și lucrabilitate a angajaților în vârstă și pare rezonabil că niciuna dintre măsuri nu poate îmbunătăți nivelul de trai al tuturor categoriilor de angajați și nici o reformă unică nu ar putea fi potrivită pentru toate țările.

Prin urmare, ar trebui avute în vedere strategii multiple de politică bazate pe complementaritatea diferitelor seturi de politici publice și comportamente ale firmelor pentru a îmbunătăți eficiența economică, condițiile de muncă și nivelul de trai al angajaților în vârstă. În concordanță cu constatările evidențiate în Pachetul de lucru 1 din raportul PAWEU, politicile care vizează creșterea îmbătrânirii active fără a înrăutăți condițiile nivelului de trai ar trebui organizate printr-o strategie coerentă. O listă neexhaustivă a politicilor, care trebuie luată în considerare în această strategie, ar trebui să includă următoarele politici:

- A. Politici de pensii: de ex. Flexibilitatea vârstelor de pensionare, introducerea de sancțiuni actuariale pentru pensionarea anticipată; luarea în calcul a stării de sănătate în definirea cerințelor de pensionare anticipată; instituirea unor scheme de pensie parțială (adică scheme care combină o oră de lucru redusă cu furnizarea unei părți din pensie).
- B. Politici pasive și active ale pieței forței de muncă dedicate în mod special lucrătorilor în vârstă (de exemplu, prin programe de recalificare și locuri de muncă publice pentru lucrătorii în vârstă care nu pot continua îndeplinirea sarcinilor anterioare de muncă).
- C. Strategii de gestionare a vârstelor de către firmele private.